

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Opiskelumotivaatio kosmetologikoulussa

Kivinen Elina & Tuominen Iida

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Opiskelumotivaatio kosmetologikoulussa

Kivinen Elina & Tuominen Iida
Kauneudenhoitoalan koulutus
Opinnäytetyö
Lokakuu 2018

Kivinen Elina & Tuominen Iida

Opiskelumotivaatio kosmetologikoulussa

Vuosi 2018 Sivumäärä 84

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampuksen kosmetologiopiskelijoiden motivaatiota ja siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten elämönhallintataitoja. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu opiskelumotivaatiosta ja siihen vaikuttavista aiheista, kuten elämönhallintataidoista, oppimisympäristöstä ja oppimisvaikeuksista.

Osana opinnäytetyötä toteutettiin tutkimus, jonka tutkimusmenetelminä toimivat kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimusosuus koostui kosmetologiopiskelijoiden täyttämistä kyselylomakkeista ja kvalitatiivinen tutkimusosuus yksilöhaastatteluista sekä vapaasta havainnoinnista.

Tutkimustulosten perusteella todettiin, että kosmetologiopiskelijoiden motivaatioon liittyy ongelmia. Keskeisimmät motivaatioon negatiivisesti vaikuttavat tekijät olivat kommunikaatioon ja oppimisympäristöön liittyviä ongelmia. Tutkimuksessa todettiin myös heikoilla elämönhallintataidoilla olevan vaikutusta opiskelijoiden motivaatioon. Tulosten analysoinnin yhteenvedona luotiin opiskelijatyypit. Opinnäytetyössä havaittujen motivaatiota heikentävien tekijöiden pohjalta muodostettiin kehitysehdotelmia. Oppilaitos voisi vaikuttaa opiskelijoiden motivaatiotasoon, huomioimalla tutkimuksessa todettuja motivaation tasoa heikentäviä tekijöitä. Esimerkiksi opettajien tiedonkulun parantamisella ja henkilökohtaisemmalla palautteenannolla pystyttäisiin lisäämään opiskelijoiden motivaatiota. SKY-opisto on muuttamassa uusiin tiloihin lähitulevaisuudessa, mikä tuo ratkaisun useimpiin oppimisympäristön ongelmiin.

Asiasanat: Motivaatio, opiskelumotivaatio, elämönhallintataidot

Kivinen Elina & Tuominen Iida

Motivation in beautician school

Year	2018	Pages	84
------	------	-------	----

The objective of the thesis was to study factors which affect motivation, such as life management skills. The study was made among the beauty therapy students on the SKY-opisto's campus of Suomen Diakoniaopisto. The theoretical framework of the thesis consisted of study motivation and factors which affect it. These factors were for example life management skills, studying environment and learning difficulties.

Quantitative and qualitative methods were used in this thesis. The quantitative study consisted of the questionnaire inquiries filled by the beauty therapy students and qualitative study consisted of individual interviews and observation.

The results showed that there are problems in the motivation of beauty therapy students. The most central factors affecting motivation negatively were problems related to communication and to the learning environment. The results also showed that weak life management skills have an effect on the students' motivation. Student types were formed based on the analysis of the results. Development proposals were created about the factors that influenced to students' motivation. The educational institution could influence the students' motivation level by paying attention to the factors that have been stated in the study to weaken the level of the motivation. For example, with the improvement of the flow of information between the teachers and giving more personal feedback, it would be possible to increase the students' motivation. The SKY-opisto is moving to new premises in the near future, which will solve most problems of the learning environment.

Keywords: Motivation, study motivation, life management skills

Sisälllys

1	Johdanto	6
2	Yhteistyökumppani	7
3	Ammatillinen identiteetti ja ammatillinen älykyys	9
4	Opiskelijoiden asenteet ja arvot	10
5	Motivaatio ja siihen vaikuttavat tekijät	11
5.1	Sisäinen ja ulkoinen motivaatio	13
5.2	Opiskelumotivaatio ja sen vaikutus oppimiseen	15
5.3	Opettajan vaikutus opiskelumotivaatioon	17
5.4	Kodin ja vanhempien vaikutus opiskelumotivaatioon	19
5.5	Oppimisympäristön vaikutus motivaatioon	21
5.6	Oppimismotivaatioteorioita	23
6	Oppilaitoshyvinvointi - opiskeluinto ja uupumus	24
7	Oppimisvaikeudet	25
8	Elämähallintataidot	27
8.1	Korkea ja matala elämähallinta	30
8.2	Sisäinen ja ulkoinen elämähallinta	31
8.3	Antonovskyn teoria elämähallinnasta	31
8.4	Elämähallinnan ongelmat ja niistä selviytyminen	32
9	Tutkimuksen tarve	34
10	Tutkimus	39
10.1	Kosmetologiopiskelijoiden kyselylomaketutkimus ja analyysi	41
10.2	Kosmetologiopiskelijoiden haastattelut ja analyysi	55
10.3	Havainnointi	61
11	Johtopäätökset tutkimustuloksista	64
11.1	Opiskelijatyypit	68
11.2	Kehittämissuhteet	69
12	Pohdinta	74
	Lähteet	77
	Kuviot	79
	Taulukot	79
	Liitteet	80

1 Johdanto

Opiskelijat kärsivät nykyisin yhä enemmän motivaation puutteesta ja elämänhallinnallisista ongelmista. Opiskelijoiden asenteet, ammatilliset taidot, kyky itsenäiseen työskentelyyn sekä henkilökohtaisten tavoitteiden asettaminen ovat heikentyneet ja vähentyneet. Vastaavasti oppimisvaikeudet, keskittymishäiriöt, mielenterveydelliset ongelmat ja erilaiset käytöshäiriöt ovat lisääntyneet.

Viimevuosina ammatillisen koulutuksen koulutusrakenteita on uudistettu ja rahoitusta vähennetty. Molemmat edellä mainitut heijastuvat opiskelijoiden motivaatioon muun muassa vähentyneen lähiopetuksen sekä heikentyneiden oppimisympäristöjen kautta. Ammattioppilaitosten rahoituksen pienentymisen seurauksena opettajien ohjaama opiskelu on vähentynyt. Opettajien ammattijärjestö OAJ:n mukaan vuoden 2009 jälkeen ammattikoululaisten lukujärjestyksiin on ilmestynyt yhden koulupäivän kokoinen aukko opintoviikkoa kohden. Tämä lisää syrjäytymisriskiä sekä heikentää varsinkin nuorten opiskelijoiden kuulumista osaksi yhteiskuntaa. Opiskelijat tarvitsevat jaksakseen ja motivoituaakseen paljon ulkopuolista tukea. Joskus ammatinopettaja saattaa olla nuorelle ainoa aikuinen, joka tietää miten hänellä elämässä menee.

Tulosrahoitusmallilla on aikaisemmin todettu olevan sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia opetuksen laatuun ja motivaatioon. Tulosrahoitusmallin mukaan oppilaitos saa rahaa opiskelijamäärän ja tulostittareiden mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikki opiskelijat pitäisi pyrkiä pitämään oppilaitoksessa, vaikka heitä eivät opinnot kiinnostaisikaan. Tulosrahoitus on saattanut vaikuttaa vähentävästi keskeyttämissiin, mutta vastaavasti vienyt paljon voimavaroja. Isot ryhmäkoot heikentävät usein opetusta ja vaikuttavat oppimisympäristöön negatiivisesti.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kosmetologiopiskelijoiden motivaation tasoa ja syventyä siihen, mitkä tekijät vaikuttavat opiskelijoiden opiskelumotivaatioon. Opinnäytetyössä pyritään kartoittamaan SKY-opiston kosmetologiopiskelijoiden motivoituneisuutta eri ikäryhmiltä. Myös oppimisvaikeuksien ja elämänhallintataitojen vaikutusta motivaation tasoon tutkitaan. Tutkimuksessa pyritään huomioimaan kokonaisuus, joka pitää sisällään oppimisympäristön, opiskelijan elämänhallintataidot ja ympäristön tarjoaman tuen. Tutkimus käsittelee opetuksen kokonaisuutta eli kauneudenhoitoalan käytännön harjoittelua, asiakaspalvelua, teoriaopetusta ja opintojen ohjausta. Tavoitteena on löytää työkaluja motivaation ylläpitämiseen ja lisäämiseen saatavien tutkimustulosten perusteella.

Opinnäytetyön aihe on muodostunut toimeksiantajan toiveesta, Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampuksen opettajilta. Tutkimus suoritetaan kvantitatiivisena kyselytutkimuksena ja

kvalitatiivisina haastatteluina sekä havainnoinnilla. Tutkimuksen luotettavuutta pyritään lisäämään kvalitatiivisella tutkimusosalla, joka toteutetaan kosmetologiopiskelijoiden yksilöhaastatteluina ja vapaana havainnointina oppimisympäristössä. Haastattelun avulla kerätään yksityiskohtaisempaa tietoa erityisesti motivaatioon vaikuttavista tekijöistä. Opinnäyteyden lopussa annetaan kehitysehdotuksia Sky-opiston kampukselle opiskelijoiden motivaation tason nostamiseksi.

2 Yhteistyökumppani

Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampus sijaitsee Helsingissä Etelä-Haagassa. Kampusen nimi SKY-opisto juontaa juurensa aiemman Suomen Kosmetologien yhdistyksen opistosta. SKY-opiston kampus tarjoaa kauneudenhoitoalan perustutkintoon johtavaa ja valmistavaa koulutusta. Kauneudenhoitoalan perustutkinnon opinnot ovat 180 osaamispisteen laajuiset, kestäen peruskoulupohjaisena noin kolme vuotta. Kauneudenhoitoalan perustutkintoon johtavassa tai valmistavassa koulutuksessa on järjestämisluvan mukaan noin 130 opiskelijaa. Lisäksi oppilaitos tarjoaa jo valmistuneille kauneudenhoitoalan ammattilaisille erikosammattitutkintoon valmistavaa sekä ammatillista jatko- ja täydennyskoulutusta, sekä erilaisia kursseja. Tällä hetkellä SKY-opiston kampuksella toimii kuusi ammatinopettajaa ja yksi yhteinen kieltenopettaja Helsingin maalariammattikoulun kanssa. Hallinto- ja tukipalveluasioissa toimii yksi asiakaspalvelukoordinaattori, oma talouspäällikkö vuoden 2018 marraskuuhun saakka, sekä kaksi opinto-ohjaajaa ja koulutuspäällikkö. (Halsas-Lehto, 2018.)

Suomen Kosmetologien Yhdistyksen Opiston juuret yltävät kauas. Margit Grönroos perusti ensimmäisen kosmetologikoulun vuonna 1933. Koulu oli aluksi nimeltään Académie Scientifique de Beauté:ssa, mutta se muutettiin myöhemmin Suomen Kosmetologiakatemiaksi. Margit Grönroos luovutti koulunsa vuonna 1959 Suomen Kosmetologien Yhdistykselle. Vuonna 1960 valtioneuvosto hyväksyi koulun virallisen perustamisen ja sen ottamisen valtionavun piiriin. Samalla koulun nimeksi vahvistettiin Suomen Kosmetologien Yhdistyksen Opisto. Suomen Kosmetologien Yhdistys toimi koulutuksen järjestäjänä aina 31.7.2007 saakka. Opetusministeriö siirsi järjestämisluvat Suomen Kosmetologien Yhdistyksen Opiston Säätiölle, joka toimi koulutuksen järjestäjänä vuoden 2017 loppuun saakka. 1.1.2018 Suomen Kosmetologien yhdistyksen opisto yhdistyi Suomen Diakoniaopiston kanssa. Vuonna 2019 opisto on muuttamassa Helsingin Alppilaan yhteisiin tiloihin muiden Suomen Diakoniaopiston koulutusalojen kanssa. (Halsas-Lehto, Sky-opiston Toimintakertomus 2017.)

Suomen Diakoniaopistolla on pedagoginen strategia, jonka linjaukset kertovat pedagogisista toimintaperiaatteista ja painotuksista opiskelijoille sekä työelämän edustajille. Pedagogisen strategian ytimenä on, että opiskelijat, asiakkaat ja työkaverit kohdataan yhdenvertaisina.

Opiskelijoiden kasvua alan ammattilaisiksi tuetaan ja ohjataan, sekä koulutuksen ja kehittämistoiminnan keinoin tartutaan yhteiskunnan haasteisiin. Lisäksi strategiaan kuuluu, että jokaisen työtä kunnioitetaan ja kanssaihminen hyvinvointia vahvistetaan. Suomen diakoniaopistolla arvioidaan heidän omaa toimintaansa ja kokeillaan rohkeasti uutta. Valmentavalla työotteella tuetaan opiskelijoita heidän valinnoissaan sekä kannustetaan ottamaan vastuu elämästä sekä elinikäisestä oppimisesta. Opistolla tuetaan aktiivisesti uusien kontaktien syntymistä ja kannustetaan kumppanuuksien rakentamiseen. Suomen Diakoniaopistolla avainsanoja ovat rohkeus, kohtaaminen, ihmisarvo sekä osaamisperusteisuus, asiakas- ja työelämälähtöisyys. (SDO:n johtoryhmä, 2017.)

Kuvio 1: Suomen Diakoniaopiston pedagogiset arvot ja visiot (Suomen Diakoniaopisto 2018)

Suomen Diakoniaopiston visio on toimia yhteisöllisen oppimisen ja palveluosaamisen edelläkävijänä. Opistolla halutaan mahdollistaa yksilölliset polut opiskelijoille ja kehittää koulutusinnovaatiota esimerkiksi luomalla uusia oppimismalleja. Missiona on kouluttaa palveluosaajia, joita työelämä tarvitsee ja arvostaa. Opistolla halutaan toimia suunnannäyttäjinä työelämälähtöisyyteen. Työelämälähtöisyys mahdollistaa käytännöllisen oppimisen ja luontevan siirtymisen työelämään. Monikulttuurisuus on Suomen Diakoniaopistolla suuressa osassa ja kansainvälisyys mahdollistaa esimerkiksi opiskelijavaihdot ja globaalit projektit, sekä lisää yhdenvertaisuutta ja yhdessä tekemistä. Suomen Diakoniaopistolla uskotaan ihmisarvoon ja moninaisuuden kunnioittamiseen. Kohtaamiset ovatkin yksi opiston strategisista painopisteistä. Niiden uskotaan mahdollistavan kehitystä ja kasvua sekä oppijana, että koulutusorganisaationa. Myös digitaalisuus on opiskelussa vahvasti läsnä. Digitaaliset oppimisympäristöt seuraavat tiiviisti

kehitystä niin työelämässä kuin yhteiskunnassakin. Digitaalisuus koetaan Suomen Diakoniaopistolla osaksi palvelutyön omaksumista. (Suomen Diakoniaopisto.)

3 Ammatillinen identiteetti ja ammatillinen älykkyyks

Ammatillisella identiteetillä tarkoitetaan yksilön omaa käsitystä itsestään ammatillisena toimijana. Toisin sanoen sitä, miten ihminen kokee itsensä suhteessa työhön ja ammatillisuuteen, sekä millaiseksi hän haluaa työssään ja ammatissaan kehittyä. Ammatilliseen identiteettiin liittyvät läheisesti myös yksilön kuulumisuuden- ja samaistuvuudentunteet, sekä se, mihin yksilö sitoutuu työssään ja ammatissaan. Ammatilliseen identiteettiin kuuluvat myös työtä koskevat arvot ja eettiset ulottuvuudet, sekä uskomukset ja tavoitteet. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 26.) Ammatillinen älykkyyks puolestaan tarkoittaa kykyä selviytyä ja edetä omalla työuralla sekä pitää työ tasapainossa muiden elämänalueiden kanssa (Sydänmaanlakka 2017, 248).

Identiteetin käsite on muuttunut ajan myötä ja nykyään sen määritelmä on pirstaloitunut, tilanteen mukaan mukautuva ja epäjatkuva. Yksilön minä -käsitys rakentuu kokemusten, tilanteiden ja sen pohjalta, kenen kanssa hän on vuorovaikutuksessa. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 26.) Tietoisuus omasta ammatillisesta identiteetistä on keskeistä ja sitä vaaditaankin lähes kaikissa töissä. Lisäksi sitä tarvitaan työn tavoitteiden, tuloksellisuuden, arvioinnin sekä kehittämisenkin näkökannalta. Ammatillisesta identiteetistä on tullut yhä useammille merkittävä tehtävä arjessa ja sitä kautta myös olennainen ihmisen ja työn suhdetta kattavasti havainnollistava käsite. (Collin, Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä 2010, 20-21.)

Erilaisissa osallistumisteorioissa oppiminen kuvataan identiteetin rakentamisena käytäntöyhteisöissä, kuten asiantuntija-, tieto- tai työyhteisöissä. Identiteetin rakentuminen kuvataan yhteisön osallisuuden ja jäsenyyden kautta. Johonkin teoriaan, malliin, menetelmään tai toimintatapaan syventyminen ja samaistuminen ilmentävät yksilön työidentiteettiä. Esimerkiksi hoitoalan työntekijän kutsumus työhön syntyy tahdosta auttaa ja tukea heikossa asemassa olevia, ja tällä tavalla ilmentää ammatillista identiteettiä. Tietoon, taitoon ja osaamiseen liittyy omakuva itsestä ammatin edustajana suhteessa työhön. Ammatilliseen kasvuun liittyy läheisesti myös käsitys omasta roolista, vastuusta ja sitoutumisesta työhön. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2010, 39-40.)

Opiskelijoiden ammatillisen identiteetin tutkimuksessa (Collin, Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä, 2010) nousi eniten esille ammatillisen identiteetin persoonalliseen rakentumiseen liittyvät yksityiskohdat. Tällaisia ovat oman osaamisen kehittämisen tärkeyden omaksuminen, sekä oman osaamisen totuudenmukaisen ja kriittisen tietoisuuden kehittyminen. Tutkimuksessa todettiin vasta kolmanneksi tärkeimpänä ammatillisen identiteetin kehittymisessä opis-

kelijan samaistuminen alaan. Esille nousi myös alakohtaisuus, joka on suomalaisen ammatillisen koulutuksen erityispiirre. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijat ovat yleisesti tietoisempia omasta osaamisestaan ja sen kehittämisen tärkeydestä. Lisäksi he tuntevat vahvemmin omaan alaansa kuuluvuudentunnetta, verrattaessa tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoihin. (Collin ym. 2010, 111.) Sosiaali- ja terveysalaan lukeutuvilla kosmetologiopiskelijoilla on yleisesti totuudenmukaisempi käsitys omasta osaamisestaan ja sen kehittämisen tärkeydestä, kuin muiden alojen opiskelijoilla.

Ammatillisesti älykäs henkilö on tyytyväinen omaan työhönsä, kokee työn tekemisen iloa. Hän osaa myös huolehtia omasta motivaatiostaan, jonka puuttuessa hän on valmis vaihtamaan työpaikkaa. Ammatillisessa älykkyydessä ehkä vaikeimpia, mutta samalla myös tärkeimpiä asioita on oman työnsä syvämmän tarkoituksen ja merkityksen omaksuminen. Yleisesti oman työnsä kutsumukseksi ja elämäntehtäväksi kokevat ihmiset ovat onnellisia ja motivoituneita. (Sydänmaalakka 2017, 249-250.)

4 Opiskelijoiden asenteet ja arvot

Asenne muodostuu yksilöiden taipumuksista tuntea, ajatella ja toimia tietyllä tavalla. Se on esimerkiksi joidenkin asioiden arvostamista tai väheksymistä, ja jonkin kokemista mieluisaksi tai epämieluisaksi. Yleensä onnistumisen tunteet johtavat myönteisempään asennoitumiseen ja alalla tarvittavien suoritusvalmiuksien kehittämiseen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 39.)

Omaan ammattiin tulisi motivoitua kaikin keinoin ja saada itsensä kiinnostumaan omasta työstään. Omaan ammattiin sitoutuminen, oman ammatti-identiteetin löytäminen ja sen kokeminen merkitykselliseksi antaa yleensä voimaa tehdä töitä tai opiskella motivoituneina. Oma asenne, eli se, miten asennoidutaan omaan ammattiin, on tärkeintä. (Sydänmaalakka 2017, 237.)

Opiskelijan asenne on todella tärkeä opiskelua edistävä taito. 2000-luvulla tehdyissä tutkimuksissa on havaittu kaksi erilaista opiskeluun kohdistuvaa asennetta, jotka vaikuttavat opiskelijoiden koulumenestykseen. Staattisen oppimisasenteen omaavat opiskelijat ajattelevat onnistuessaan olevansa lahjakkaita ja epäonnistuessaan lahjattomia. Tällainen asenne luo suorituspainetta ja saattaa johtaa jopa tehtävien välttelyyn. Kasvuorientoituneen oppimisasenteen omaavat opiskelijat ajattelevat erinomaisen osaamisen olevan ominaisuus, joka pitää hankkia. Tämän oppimisasenteen omaavat opiskelijat asennoituvat siihen, että harjoittelu ja itsensä kehittäminen johtavat menestymiseen. He pystyvät sietämään epäonnistumisia paremmin, koska he eivät koe niiden kertovan heidän persoonastaan, vaan ajankohtaisesta osaamisen tasostaan. Kasvuorientoitunut oppimisasenne on huomattavasti parempi sekä opiskeli-

joiden oppimiskokemuksen, että parempien oppimistuloksien kannalta. Opiskelijoiden hyvinvointia ja heidän menestystään voidaan edistää muokkaamalla heidän asennettaan opiskelua kohtaan. (Järvilehto & Martela 2012, 70-71.)

Arvot ovat pysyviä, ympäristöstä opittuja taipumuksia tietynlaisiin valintoihin elämässä. Arvot liitetään suuriin päämääriin, kun asenteet sen sijaan liittyvät kanaviin, joihin käyttäytyminen ohjautuu. Asenteet vaikuttavat arvopäämäärien saavuttamiseen tarvittavien välineiden valintaan. Asenne on yleensä melko vakaa ominaisuus, mikä on asenteen ja motivaation erottava tekijä. Asenne on enemmänkin hitaasti muuttuva, sisäistynyt reaktiovalmius, kun motivaatio puolestaan melko lyhytaikaista ja liittyy yleensä vain tiettyyn tilanteeseen. Asenne vaikuttaa erityisesti toiminnan laatuun ja motivaatio siihen, millä aktiivisuudella toiminta suoritetaan. Asenteesta siis seuraa motivoituminen ja siitä edelleen sen mukainen toiminta. (Peltonen & Ruohotie 1992, 39-40.)

Termiä ”yleismotivaatio”, voidaan pitää asenteen synonyymina; esimerkkinä yleinen asennoituminen koulutusta kohtaan. Toisaalta motivaation muutokset eivät välttämättä vaikuta saman aihepiirin asenteisiin. Termejä eroteltaessa, tulisi korostaa motivaation dynaamista ja tilannesidonnaista luonnetta, joka vaikuttaa erityisesti ihmisen psyykkiseen tilaan. Tällä tarkoitetaan sitä, mistä ihminen kiinnostuu ja millä vireydellä hän toimii. Asenteet tarkoittavat yksilön taipumuksia ajatella, tuntea ja toimia määrättyllä tavalla. Asenteet ovat ikään kuin asioihin mieltymistä tai vähemmän mieluisaksi kokemista. Asenteet ovat myös yksilön keinoja arvioida ja tulkita ympäristön asioita. Niiden voimakkuus ja tyyppi ovat riippuvaisia yksilön luonteenlaadusta ja kokemuksista sekä asioiden sisäistämisasteesta. Onnistumisentunteet johdavat myönteisempään asennoitumiseen, vaivannäön lisäämiseen sekä suorituskyvyn kehittämiseen. (Ruohotie 1998, 41-42.)

5 Motivaatio ja siihen vaikuttavat tekijät

Motivaatio tulee latinankielisestä sanasta *movere*, joka tarkoittaa liikkumista. Käsite tarkoittaa nykypäivänä myös käyttäytymistä ohjaavien ja virittävien tekijöiden järjestelmää. Motivaatio liittyy läheisesti sanaan motiivi. Motiivit yhdistetään esimerkiksi tarpeisiin, haluihin ja sisäisiin yllykkeisiin, sekä palkkioihin ja rangaistuksiin. Motiivit vaikuttavat siis toisin sanoen käyttäytymisen suuntiin ja muun muassa kanavoivat käyttäytymistä kohti päämääriä. Motivaatio on näin ollen motiivien aikaansaama tila. Motivaatio määrää käytännössä millä aktiivisuudella yksilöt toimivat ja mihin heidän mielenkiintonsa kohdistuu. (Peltonen & Ruohotie 1992, 16.) Motivaatio määrittää miten ja miksi toimimme. Aiheesta on paljon psykologista teoriaa ja erilaisia tieteellisiä tutkimuksia. Tieteestä huolimatta, motivaation käsite on pysynyt aineetomana ja monimutkaisena. Motivaatio voi olla vaikeasti havaittavissa jopa hyvin säädellyissä ympäristöissä, ja sen laatu voi vaihdella suuresti. (Whiteley P. 2002, 5-9.)

Motivaatio on käsitteellinen malli, joka helpottaa yksilöiden käyttäytymisen ymmärtämistä. Sitä ei voida havaita tai mitata suoraan. Motivaatiotekijöiden lisäksi käyttäytymistä ohjaavat myös monet muut tekijät, minkä vuoksi käyttäytymistä ei voida koskaan selittää pelkän motivaation avulla. Motivaatiota ohjailevat yksilön sisäinen tasapaino ja ulkoinen ärsykeympäristö. Niiden lisäksi motivaatiota ohjailevat tilanteiden havaitseminen sekä tarjolla olevan informaation valinta ja tulkinta. Motivaatioon liittyvät läheisesti myös yksilöiden arvot ja tavoitteet. Esimerkiksi opettajien toimenpiteet ja päätökset vaikuttavat sekä opettajien että opiskelijoiden motivaatioon ja sen muutoksiin. Tämä saattaa vaikuttaa edelleen merkittävästikin yhteiskuntaan. Koulutuspolitiikka ja poliittiset päätöksentekijät vaikuttavat siihen, millaisia motivaatiota edistäviä tavoitteita he asettavat koulutustoiminnan tukemiseksi. (Peltonen & Ruohotie 1992, 16-18.)

Motivaatio ei ole ominaisuus, koska se voi vaihdella voimakkaastikin. Motivaatio on tietyn prosessin tulos, joka johtuu monesta eri tekijästä. Eri tekijät vaikuttavat eri määrin motivaatioomme. Motivaatioprosessin tulos määräytyy vaikutustekijöiden perusteella, joita ovat vaikuttimen voimakkuus, usko omiin vaikuttamismahdollisuuksiin, psykologinen aikaperspektiivi sekä tunteet. Vaikuttimen voimakkuus tarkoittaa ihmisen sisäistä vaikutinta. Sisäinen vaikutin voi olla voimakkaampi tai heikompi. Usko omiin vahvuuksiin vaihtelee sen mukaan, miten oma elämämme muokkaa käsityksiämme. Psykologisen aikaperspektiivin määrittää ihmisen elämänvaiheet ja niihin vaikuttavat tekijät, kuten kasvatus. Motivaatioon sisältyy myös ajan komponentti, koska nykyiset olosuhteet voivat vaikuttaa motivaatioomme myöhemmin tulevaisuudessa. (Niermeyer & Seyffert 2004, 12-14.)

Motivaatio voidaan luokitella tilannemotivaatioon ja yleismotivaatioon. Yleismotivaatio korostaa käyttäytymisen pysyvyyttä ja on verrattavissa lähinnä asenteeseen, joka on suhteellisen pysyvä, hitaasti muuttuva ja sisäistynyt reaktiovalmius, ja toiminnan laatuun vaikuttava tekijä. Tilannemotivaatio puolestaan on lyhytaikainen ja tilannesidonnainen tekijä, joka vaikuttaa enemmän siihen, millä vireydellä toiminta tehdään. Sisäiset ja ulkoiset ärsykkeet virittävät joukon motiiveja, mistä muodostuu tavoitteeseen suuntautuvaa käyttäytymistä. Motivaation luonne on yleisesti yhteen tilanteeseen kerrallaan liittyvä. Se vaikuttaa erityisesti yksilön toiminnan aktiivisuuteen ja siihen, mihin mielenkiinto suuntautuu. Motivaatio on siis dynaaminen ja se voi vaihdella tilanteesta toiseen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 17-18.)

Motivaatio voidaan jakaa myös yleiseen ja erityiseen motivaatioon. Yleisellä motivaatiolla tarkoitetaan halua kehittyä, vaikuttaa ja saavuttaa asioita. Yleisesti voidaan ajatella, että jokaisella ihmisellä on tämä halu, mutta sen voimakkuus vaihtelee huomattavasti. Erityinen motivaatio liittyy konkreettisiin tavoitteisiin ja tilanteisiin. Se on yleinen syy sille, että ihminen sitoutuu johonkin tavoitteeseen. Erityinen motivaatio syntyy tavoitteen subjektiivisesta merkityksestä. Se vaikuttaa vahvasti siihen, kuinka tarmokkaasti ja sinnikkäästi ihminen edistää tavoitettaan. (Niermeyer & Seyffert 2004, 14-15.)

Motivaatio on ikään kuin eräänlainen monimutkainen prosessi, jossa yhdistyvät ihmisen persoonallisuus ja sosiaalinen ympäristö. Viimevuosina motivaatiota ja sen kehittymistä on tutkittu sosiaaliskognitiivisesta näkökulmasta ja on syntynyt uusi käsite; motivaatioilmasto. Se tarkoittaa toimintojen yksilöllistä ja kokemuksellista sosioemotionaalista ilmapiiriä useista näkökannoista, kuten sisäisen motivaation edistämisen näkökulmasta. Yksilön kokemus toiminnan motivaatioilmastosta vaikuttaa kognitiivisiin motivaatiotekijöihin eli muun muassa suhtautumiseen, kyvykkyyden kokemuksiin tai arvostuksiin. Motivaatioilmaston kokeminen vaikuttaa myös tunteisiin ja käyttäytymiseen liittyviin motivaatiotekijöihin. Motivaatioilmastoon liittyy myös käsite psykologinen ilmasto, jonka esimerkiksi opettajat ja opiskelijoiden vanhemmat luovat vuorovaikutustyyllillään ja toiminnallaan. Psykologinen ilmasto vaikuttaa elämässä menestymiseen ja huippusuorituksiin tarvittavien ominaisuuksien kehittymiseen joko tukemalla tai haittaamalla niitä. (Liukkonen 2017, 51.)

5.1 Sisäinen ja ulkoinen motivaatio

Ulkoapäin tulevat kannustimet ja palkkiot vaikuttavat merkittävästi siihen, miten innokkaasti opiskelulle annettuihin tavoitteisiin pyritään. Kannusteet voivat palkita sisäisesti tai ulkoisesti. Sisäinen palkitseminen voi tarkoittaa esimerkiksi opiskelijan kokemaa työn iloa. Ulkoinen palkitseminen voi puolestaan tarkoittaa esimerkiksi opiskelijan työskentelevän saadaksesen hyviä arvosanoja tai miellyttääkseen vanhempiaan. Eri tutkijoilla on erilaisia käsityksiä sisäisen ja ulkoisen motivaation eroista. Ne poikkeavat toisistaan käyttäytymistä virittävien ja suuntaavien motiivien luonteen perusteella. Erilaisista sisällöistä huolimatta sisäisen ja ulkoisen motivaation käsitteitä ei voida erottaa täysin toisistaan. Ne ovat enemmänkin yhtäaikaisesti esiintyviä ja toisiaan täydentäviä asioita. Jotkin motiivit ovat toki voimakkaampia kuin toiset. Sisäinen motivaatio on yhteydessä itsensä toteuttamisen ja kehittämisen tarpeisiin. Sille on ominaista se, että motivaatio on sisäisesti välittynyt ja käyttäytymisen syyt ovat niin sanotusti sisäisiä. Ulkoinen motivaatio puolestaan liittyy ympäristöön ja se on yleensä yhteydessä esimerkiksi turvallisuuden tai yhteenkuuluvuuden tarpeiden tyydytykseen. Ulkoinen motivaatio on jonkin ulkopuolisen henkilön välittämä. (Peltonen & Ruohotie 1992, 18.)

Yksilön saavuttamat ulkoiset palkkiot ovat usein lyhytkestoisia, ja tarvetta niille saattaa syntyä hyvinkin usein. Sisäiset palkkiot ovat puolestaan pitkäkestoisempia ja voivat muodostua pysyvän motivaation lähteiksi. Sisäiset palkkiot ovat usein tehokkaampia. Joskus sisäisten ja ulkoisten palkkioiden erottaminen saattaa tuntua haastavalta. On itsestään selvää, että vapaaehtoinen opiskelu on pitkälti sisäisten palkkioiden varassa. Ihmiset hakeutuvat opiskelemaan aloja, jotka heitä jo valmiiksi kiinnostavat, ja joiden he uskovat tuottavan edistymisen kokemuksia sekä auttavan tavoitteiden saavuttamisessa. (Peltonen & Ruohotie 1992, 19-20.)

Sisäisen motivaation termi kuvaa motivaatiota, jossa oppiminen itsessään ilman ulkoista kontrollia tai palkkioita on motivoivaa. Täysin sisäisesti motivoitunut on riippumaton ulkoisista

palkkioista ja vahvistuksista. Sisäisesti motivoitunut käytös tapahtuu itsensä vuoksi ja toiminnasta saadusta tyydytyksestä. Kun opiskelija on sisäisesti motivoitunut, hän suorittaa toimintoja, jotka kiinnostavat häntä. Tällainen opiskelija tekee kaiken ilman, että hän odottaa toiminnastaan materiaalista palkintoa. Monet tutkijat ovat käyttäneet uteliaisuutta esimerkkinä sisäisestä motivaatiosta. Uteliaisuus itsessään johtaa tiedon etsintään. (Byman 2005, 27-28.)

Sisäisen opiskelumotivaation synnyttämiseksi on monenlaisia edellytyksiä. Sisäisesti motivoituneet opiskelijat ovat vaativampia, ja heillä on korkeammat odotukset opetuksen sisällöstä ja opetusjärjestelyistä. Opettajan tulisi olla kannustava ja kärsivällinen sekä opiskelijoilleen mahdollisimman paljon tukea antava. Opiskelijoilla tulisi olla tehtäviä tehdessä menestymisen odotuksia ja mahdollisuus onnistua, mikä tarkoittaa sopivan haasteellisia tehtäviä. Myös tehtävien vaihtelu ja mielenkiintoisuus vaikuttavat sisäisen opiskelumotivaation syntymiseen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 20.) Jos koulutehtävät ovat aina hieman liian hankalia opiskelijalle, se muuttaa opiskelijan asennetta ja vähentää motivaatiota sekä kiinnostusta. Tehtävien tulisi vastata opiskelijoiden tasoa. Niiden tulisi olla tarpeeksi helppoja, mutta kuitenkin tarpeeksi vaativia. Ihmiset ovat luonnostaan kiinnostuneita, mutteivat luonnostaan ajattelijoina. Jos opiskelijoiden kognitiiviset olosuhteet eivät tue opiskelua, he alkavat vältellä ajatustyötä. Motivoivan opettajan tulisikin rohkaista oppilaita ajatustyöhön. Ihmisen aivoja ei ole kehitetty pelkkään ajatteluun ja siksi näkeminen ja tekeminen ovat useille helpompi tapa oppia asioita. Vaikka olemme ihmisinä luonnostaan kiinnostuneita ja uteliaita, tulee olosuhteiden olla oikeanlaiset, jotta nämä piirteet ja opiskelijan motivaatiotaso säilyvät. (Willingham 2009, 3-13.)

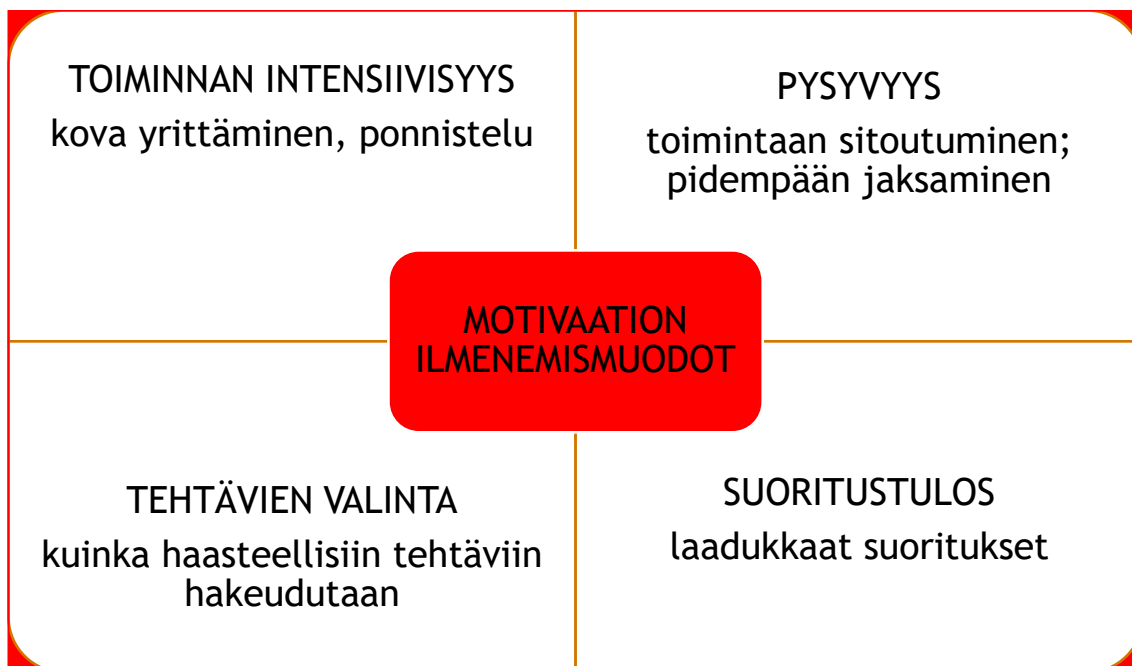
Ulkoisesti palkittaessa pyritään kehittämään opiskelijoiden innostusta painottamalla tietojen ja taitojen tarpeellisuutta ja myöhempää hyötyä elämässä. On tärkeää myös palkita menestyminen. Ulkoisesti palkitsevat opetusstrategiat eivät varsinaisesti kehitä sisäistä motivaatiota, mutta ovat yleensä tehokkaita suorituksen parantajia. Palkkion antamisessa on kuitenkin tärkeämpää korostaa suorituksen laatua kuin määrää, ja saada opiskelijat kokemaan työskentely tärkeämmäksi kuin palkkion ansaitseminen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 18-20.) Ulkoista motivaatiota ei yleensä pidetä oppimisen kannalta yhtä tehokkaana ja toivottavana kuin sisäistä motivaatiota. Kouluissa kaikki motivaatio ei kuitenkaan voi perustua pelkästään sisäiseen motivaatioon. Ulkoinen motivaatio määritellään usein orientaatioksi, jossa opiskelijaa motivoi esimerkiksi hyvien arvosanojen tai opettajan arvostuksen tavoittelu. Ulkoinen motivaatio voidaan määritellä kolmeen osaan. Ensimmäinen on selkeä palkkioiden tavoittelu ja tavoitteiden täyttäminen. Toinen ulkoisen motivaation muoto on sisäinen säätely. Vaikka sisäinen säätely lähtee yksilöstä, sen syyt ovat kuitenkin yleensä ulkoisia. Sisäisen säätelyn tarkoituksena on välttää syyllisyyttä ja ahdistuneisuutta, sekä vahvistaa minuuden tunnetta ylpeyden tunteella. Sisäisessä säätelyssä opiskelija pyrkii esittelemään kykyjään vain sen takia että kokisi itsensä arvostetuksi. Kolmatta ulkoisen motivaation tyyppiä kutsutaan identifikaatioksi tai samaistumisen kautta tulevaksi säätelyksi. Samaistumiseen heijastuu suoraan se, että tavoite koetaan arvokkaaksi ja itselle tärkeäksi. (Byman 2005, 31-34.)

5.2 Opiskelumotivaatio ja sen vaikutus oppimiseen

Motivaatio on haastava käsite ja monimutkainen ilmiö. Päämäärätietoiseen käyttäytymiseen ja opiskelumotivaatioon vaikuttavat monet tekijät. Yksilöllisistä ominaisuuksista eli yksilön persoonallisuudesta siihen vaikuttavat muun muassa yksilön psyykkiset ominaisuudet, asenteet, mielenkiinnon kohteet ja tarpeet. Fyysinen ympäristö vaikuttaa opiskelumotivaatioon esimerkiksi opetusmateriaalien, koulun ja kodin kautta. Myös ammattirakenteet ja työelämän kehitysnäkymät vaikuttavat opiskelumotivaatioon. Sosiaalinen vuorovaikutus ja varsinaiset tehtäväkannusteet vaikuttavat motivaatiokäyttäytymiseen. Tehtäväkannusteiden lisäksi opetuksen sisältö ja tavoitteet vaikuttavat omalta osaltaan opiskelijoiden opiskelusuhtautumiseen. (Peltonen & Ruohotie 1992, 82-83.)

Opiskelijoiden motivaatio on tyypillisesti vahvempi koulunkäynnin alussa ja kiinnostus koulunkäyntiin monesti heikkenee opintojen edetessä. Opiskelumotivaatiota lisää muun muassa myönteinen kouluilmapiiri. (Salmela-Aro 2018, 186.) Opiskelumotivaatio kouluissa eli lyhyemmin koulumotivaatio tarkoittaa kiinnostusta koulua, oppimista sekä opiskelua kohtaan. Lisäksi se tarkoittaa kouluissa tapahtuvien asioiden kokemista itselle tärkeäksi, mielekkääksi sekä hyödylliseksi. Opiskelijan oma kiinnostus koulujen tarjoamia oppimistilanteita kohtaan ja niiden kokeminen mielekkääksi on erittäin keskeistä. Oma kiinnostus tarvitaan, jotta opiskelija sitoutuisi oppimistavoitteisiin, ja olisi valmis ponnistelemaan sitkeästi niiden saavuttamiseksi. Oikeanlainen kiinnostus koulua kohtaan auttaa myös opiskelijan kiinnittymään koulu yhteisöön. Monesti menestystä tietyssä oppiaineessa ennakoikin opiskelijan arvostus oppimistilannetta tai oppisisältöä kohtaan. (Salmela-Aro toim, Lerkkanen & Pakarinen 2018, 181.)

Opiskelijat, joilla on voimakas motivaatio, yrittävät muita enemmän, sitoutuvat pitkäjänteiseen ponnisteluun, keskittyvät paremmin ja suoriutuvat edellä mainituista syistä johtuen tehtävistään paremmin. Ilmiönä motivaatio on koko ajan paitsi yksilöiden ympärillä myös heidän sisällään, vaikuttaen suoraan tai tiedostamatta käyttäytymiseen tehtävissä ja toiminnoissa. (Liukkonen 2017, 31-32.) Kuviossa 2 havainnollistetaan tekijöitä, joihin motivaatio vaikuttaa.

Kuvio 2: Motivaation ilmenemismuodot (Liukkonen 2017, 31)

Opiskelija, jolla on voimakas motivaatio, saavuttaa todennäköisemmin sisäisesti palkitsevia onnistumisen kokemuksia. Tämä saa hänessä aikaan tyytyväisyyttä, sekä lisää ja ylläpitää korkeampaa motivaatio- ja suoritustasoa. Koulutuksen on alun perin vastattava yksilön odotuksia, jotta voimakas motivaatio voi säilyä ja toteutua. Jos koulutus on opiskelijan näkökulmasta suunnattu väärin, voi hänen kokemansa koulutuksen tarve jäädä tyydyttämättä. Tällaisessa tilanteessa opiskelija voi olla tyytymätön saamaansa koulutukseen. Aiempiin motivaatiotutkimuksiin viitaten on osoitettavissa, että suoritus paranee motivaation lisääntyessä. Ylivireys taas saattaa johtaa suoritustason laskuun (Ruohotie 1998, 46-47.)

Motivaation on havaittu olevan yhteydessä oppimiseen ja suoritukseen. Optimaalinen motivaatio sekä hyvät kognitiiviset taidot edistävät syvällistä oppimista. Tarkoituksenmukainen motivaatio johtaa usein opiskelijan itsensä ohjaamaan oppimistoimintaan. Eli toisin sanoen opiskelija itse ottaa huomioon eri tilanteiden vaatimat vaatimukset ja pyrkii asioiden kunnolliseen ymmärtämiseen. Hyvin motivoituneet opiskelijat pystyvät itseohjautuvaan opiskeluun ja ovat usein sisäisesti motivoituneita ja kiinnostuneita oppimistaan asioista. He ovat usein myös ensisijaisesti tehtäviin, hallintaan ja oppimiseen orientoituneita, ja uskovat omiin mahdollisuuksiinsa hallita erilaisia oppimistehtäviä. Itseohjautuvat opiskelijat pystyvät säätelemään itseään ja ympäristöään kehittymistä edistävällä tavalla. Opiskelijan motivaationaalisella itsesäätelyllä on keskeinen merkitys oppimisessa ja ongelmanratkaisussa, mutta myös ympäröivä sosiaalinen yhteisö vaikuttaa ja heijastaa siihen voimakkaasti. (Lehtinen & Kuusinen & Vauraus 2007, 217-218.) Opiskelijoiden oppimisen taso ja laatu eivät ole suoraan verrannollisia opetuksen laatuun ja määrään. Opiskelijoiden oppimiseen vaikuttavat motivaation

lisäksi monet asiat, kuten opettaja, perhe, koulun yleinen toimintakulttuuri, tiedonkulku, kouluympäristö ja sen turvallisuus, opiskeluryhmät ja luokkahenki sekä yleinen oppimisen ilo. (Huhtanen 2011, 133-134.)

Vuosina 2000-2006 tehdyssä Opetushallituksen toimeksi antamassa ESR-projektissa käsiteltiin opintojen keskeyttämistä ammatillisissa oppilaitoksissa. Tutkimuksessa huomattiin opiskelumotivaation puutteen olevan laaja ongelma. Opiskelumotivaation heikkenemiselle todettiin useita eri syitä. Useat opiskelijat kävivät töissä koulun ohella ja motivaatio rahan tienäämiseen ja työelämään oli suurempi kuin opiskeluihin tarvittava motivaatio. Joitakin opiskelijoita ei oikeastaan kiinnostanut opiskella, vaan he halusivat mieluummin olla ja elää mukavaa ja helppoa elämää, usein vanhempiensa kustantamana. Myös huonot aikaisemmat opiskelukokemukset heijastuivat nykyiseen opiskelumotivaatioon. Muita tutkimuksessa nousseita nimettyjä motivaation laskun syitä olivat epävarmuus työnsaannista ja se, ettei koulutus vastannutkaan odotuksia. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 68-69.)

Opiskelumotivaation heikkenemisellä on useita eri seurauksia. Yleisimmin motivaation puute näkyy poissaoloina tai tunneilla häiriköintinä. Usein motivaation puute aiheuttaa ongelmien kasaantumista. Jos poissaoloja on runsaasti, voi opiskelijatovereiden tahtia olla mahdotonta saada kiinni. Ongelmien kasautuminen johtaa usein opintojen keskeyttämiseen. Opiskelijoiden motivaation puute vaikuttaa myös oppilaitoksen opetus- ja tukihenkilöstöön. Tulorahoituksen takia henkilökunta pyrkii pitämään opiskelijoita oppilaitoksessa kaikin mahdollisin keinoin. Usein opettajat joutuvat joustamaan muun muassa opetusjärjestelyissä ja opintosuoritusten arvioinneissa, jotta motivaatio-ongelmaisimmatkin opiskelijat saisivat suoritettua opintonsa loppuun. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 68-69.)

5.3 Opettajan vaikutus opiskelumotivaatioon

Kaikki heikkoon opiskelumotivaatioon liittyvä ei ole sidottu pelkästään opiskelijoihin, sillä myös oppilaitoksen henkilöstöllä on vaikutus opiskelijoiden motivaatioon. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 68). Kouluissa motivaation ja osallisuuden kokemusta lisää opettajan ja opiskelijoiden väliset vuorovaikutussuhteet. Opetuskäytännöt ja opettajan antama palaute ovat myös yhteydessä opiskelijoiden motivaatioon. Myös vastaavasti opiskelijoiden ominaisuudet ja toiminta vaikuttavat opettajan käytänteisiin sekä palautteeseen. Myös opiskelijoiden välillä tulisi olla vastavuoroinen vuorovaikutussuhde. (Salmela-aro 2018, 182.)

Oikeanlainen luokan ilmapiiri tukee opiskelijoiden itsenäisyyttä ja pätevyiden tunnetta, suoritusten ja koulumenestyksen vertailun sijaan. Tällöin opiskelijoiden kiinnostus opiskelua kohtaan vahvistuu. Yleisimmin tämä näkyy tehtäväsuuntautuneessa toimintamallissa, jossa keskittyy asioiden oppimiseen ja ymmärtämiseen suoritusten ja arvosanojen sijaan. Tehtäväsuuntautunutta toimintamallia käyttävät yleensä opettajat, jotka pitävät oppilaiden minäkuvan ja motivaation tukemista tärkeänä. Vuorovaikutuksen havainnointitutkimukset ovat

osoittaneet opetusryhmien ilmapiirin, ohjauksellisen tuen sekä toiminnan selkeän organisoinnin olevan yhteydessä hyvin oppimistuloksiin. Hyvän ja laadukkaan opettajan ja opiskelijoiden välisen vuorovaikutussuhteen on todettu edistävän opiskelijoiden vahvempaa sitoutumista koulutyöhön. Edellä mainittujen lisäksi myönteinen ilmapiiri, opetuksen selkeä rakenne sekä oppimisen tuki johtavat parempiin itsesäätelytaitoihin ja tehtäväsuuntautuneeseen käyttäytymiseen opetusryhmissä. (Lerikkanen & Pakarinen 2018, 186-187.)

Opetusryhmän vuorovaikutuksen laadussa on suoraan ja välillisesti motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Tällaisia ovat esimerkiksi se, miten opettaja soveltaa opetussuunnitelmaa luokassa tai millaisia tavoitteita hän asettaa. Myös se, millaisiin työskentelytapoihin opettaja painottaa ja miten hän ohjaa ja tukee oppimisprosessia, vaikuttaa motivaatioon. (Lerikkanen & Pakarinen 2018, 183.) Olisi myös erittäin tärkeää, että opettajat tutustuisivat opiskelijoihinsa kunnonla. Mitä paremmin opiskelijat tuntevat opettajansa persoonan, arvot ja periaatteet, sitä luottavamiseksi ja luontevammaksi ilmapiiri luokassa kehittyy. Se myös vahvistaa opiskelijoiden yhteistyötä opettajan kanssa. (Pollari & Koppinen 2010, 46.)

Vuosina 2006-2016 tehdyssä Alkuportaatt-seurannassa tutkittiin yli 2000 opiskelijan motivaatiota. Tutkimuksessa havaittiin opetusryhmien välisiä motivaatioeroja, jotka selittyivät opettajien käyttämien opetuskäytänteiden eroilla, opettajan ja opiskelijan välisen vuorovaikutuksen laadulla, sekä opettajan suhteella opiskelijoihin. Opettajaan ja opetukseen sekä vuorovaikutuksen laatuun liittyvillä tekijöillä on todettu yhteys erilaisiin motivaatiotekijöihin. (Lerikkanen & Pakarinen 2018, 182.) Erilaiset tutkimukset painottavat myös opettajien asenteiden, tunteiden ja mielipiteiden heijastuvan heidän vuorovaikutukseensa ja siten vaikuttavan opiskelijoiden motivaatioon ja oppimiseen (Paecher & Schweizer 2006, 163).

Opettajan omat tunteet, uskomukset ja hyvinvointi ovat kytköksissä hänen tarjoaman vuorovaikutuksen laatuun, ja ovat siten suoraan verrannollisia opiskelijoiden oppimistuloksiin. Opettajan stressin ja kuormittuneisuuden vaikutuksia opiskelumotivaatioon ja oppimiseen on tutkittu melko vähän, vaikka opettajan työ saattaa olla hyvinkin kuormittavaa. Alkuportaatt tutkimuksessa ryhmien, joiden opettajat kokivat olevansa kuormittuneita ja stressaantuneita, opiskelumotivaatio oli heikompi. Tutkimuksessa huomattiin laadukkaamman toiminnan organisoinnin vähentävän opettajan stressiä. Se vaikutti myös positiivisesti opiskelijoihin, ja he olivat kiinnostuneempia opetuksen sisällöstä. Opettajan emotionaalinen tuki vahvisti opiskelijoiden behavioraalista käyttäytymistä eli käyttäytymisen tason kiinnittymistä oppituntiin, mikä vähensi luvattomien poissaolojen määrää kouluissa. (Lerikkanen & Pakarinen 2018, 187-188.) Opettajien oma motivaatio opetettavaa aihetta kohtaan heijastuu heidän opetukseensa. Sisäisesti motivoitunut opettaja on usein innostavampi kuin asiantuntija, joka perustelee aiheita esimerkiksi niiden opetussuunnitelmaan kuulumisella. Opettajan olisi hyvä kannustaa opiskelijoita myös pohtimaan yhteiskeskusteluun. (Pollari & Koppinen 2010, 45.)

Opiskelijoiden ja opettajan välinen vuorovaikutus ja motivaatioon liittyvät mekanismit ovat vastavuoroisia. Ei siis ole olemassa yksiselitteisiä hyviä tai huonoja motivaation keinoja. Eri-laisten motivointitapojen tehokkuuteen vaikuttaa myös opiskelijoiden yksilölliset tekijät. Yksilöllisten tekijöiden lisäksi motivointitapojen tehokkuuteen vaikuttavat oppimisen tavoitteet sekä tilanteen kannalta tarkoituksenmukainen toiminta. Oppiminen voi liittyä ulkoiseen suorittamiseen, mutta myöhemmin siihen voi tulla sisäisen motivaation piirteitä. Opettajan omalla toiminnalla ja vuorovaikutuksella, sekä opetus- ja ohjauskäytänteillä on merkitystä luokkahuoneen ilmapiiriin ja opiskelijoiden motivaation syntyyn. Näillä piirteillä on vaikutusta myös motivaation kehittymiselle sekä ylläpitämiselle. Myös opiskelijoiden toiminta ja ominaisuudet vaikuttavat ilmapiiriin ja siten opettajan käytänteisiin sekä opiskelijoiden oppimismotivaatioon. (Lerkanen & Pakarinen 2018, 192.)

Opettajan tulisi auttaa opiskelijoita motivaationaalisesti sekä kognitiivisesti vaativien tehtävien suorittamisessa, ilman että he kuitenkaan suoraan kertoisivat kuinka tehtävä pitäisi suorittaa. Opettajan tavoitteena on motivoida opiskelijoita suorittamaan vaativatkin tehtävät itse, mutta antaa siihen juuri sellaista tukea, kuin oppilaat sinä hetkenä tarvitsevat. (Lehtinen & Kuusinen & Vauraus 2007, 253.) Opettajien tulisi herättää opiskelijoiden uteliaisuutta ja kiinnostusta sekä antaa kannustavaa palautetta (Paecher & Schweizer 2006, 163). Opettajien täytyy kannustaa ja tukea opiskelijoiden sisäistä motivaatiota, mutta varmistaa samalla, että myös ulkoinen motivaatio tukee oppimista. Jotta tämä onnistuisi, opettajien tulisi tiedostaa motivaatioon vaikuttavat tekijät. (Woolfolk 2007, 372-373.)

5.4 Kodin ja vanhempien vaikutus opiskelumotivaatioon

Opiskelijan persoonallisuus kehittyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kodin vaikutus sosiaalisena ympäristönä on keskeinen kehitystekijä. (Merimaa 2012, 223.) Vanhempien vaikutus opiskelijan motivaatioon ja oppimiseen on tärkeää. Vanhempien tulisi tukea nuorten lisääntyntä tarvetta autonomiaan, koska se edistää nuorten oppimismotivaatiota sekä hyvinvointia. Nuoren, jonka autonomiaa tuetaan, voimavarat kasvavat ja hänen kouluhyvinvointinsa lisääntyy. Vanhemmat, jotka ovat sensitiivisiä kaikille nuorten tarpeille, antavat voimavaroja opiskelijalle. Vanhemmat voivat auttaa käsittelemään koulutuksellisten siirtymien aiheuttamaa stressiä ja siten lisätä nuoren opiskelumotivaatiota. (Salmela-Aro 2018, 18.) Opiskelijan autonomian ja itseohjautuvuuden tukeminen edistää sisäisen motivaation kehitystä. Tämä vaatii vanhemmilta tietynlaista herkkyyttä ja oman lapsen hyvää tuntemusta, jotta he voivat toimia optimaalisesti osallistumalla, mutta myös tukemalla oppilaan itsenäistä toimintaa. (Aunola 2018, 217.)

Vanhempien vaikutus opiskelijoiden hyvinvointiin, varsinkin nuorten opiskelijoiden kohdalla, on odotettua suurempi. Monesti oletetaan vanhempien merkityksen vähenevän lasten kasvaessa, mutta näin ei kuitenkaan ole. Yhteissäätelyn tutkimus (Duineveld 2017) on osoittanut

vanhempien vaikuttavan nuorten motivaatioon ja hyvinvointiin, sekä vastaavasti nuorten vaikuttavan vanhempiinsa. Vanhempien oikeanlainen asenne ja kiinnostus, sekä heidän antamansa tuki suojaavat nuoria koulun haasteilta ja lisäävät siten motivaation tasoa. Vanhempien vaikutus opiskelijoiden motivaatioon voi myös olla negatiivinen. Esimerkiksi vanhempien työuupumus voi heijastua perheen sisällä myös nuoreen, ja ilmentyä opiskelijan koulu-uupumuksena. Nuoret vaikuttavat myös siihen, miten vanhemmat heitä tukevat. Tällaisia tilanteita voi syntyä esimerkiksi opiskelijan hyvinvoinnin heiketessä. Tällöin vanhemmat saattavat vähentää nuoren autonomian tukemista, kun heidän päinvastoin pitäisi tukea sitä enemmän. Syynä tähän on se, että autonomian tukemisen on todettu vähentävän mahdollisia masennustiloja sekä lisäävän intoa ja motivaatiota. (Salmela-Aro 2018, 18-19.) Vanhemmat voivat myös huolehtia lapsistaan ”liian hyvin”, jolloin opiskelija voi oppia asenteen, ettei hänen tarvitse huolehtia omista asioistaan itse (Rantanen & Vehviläinen 2007, 67).

Vanhempien positiivinen suhtautuminen ja myönteiset odotukset oppilaan koulumenestyksestä ja oppimiskapasiteetista ovat kytköksissä nuoren myönteiseen näkemykseen omasta itsestään. Vanhempien positiivinen suhtautuminen voi vaikuttaa myös opiskelijan oppiainekohdattaiseen motivaatioon. Vanhempien näkemykset opiskelijan taidoista ja kyvyistä saattavat olla merkityksellisiä nuoren itse itsestään tekemien käsitysten luomiseen. Nuoren hyvä itsetunto vaikuttaa todellisiin oppimistuloksiin sekä koulumenestykseen. Vanhempien luottamus nuoreen oppijana, voi heijastua nuoren tapaan toimia oppimistilanteissa. Vanhempien luottamus myös vahvistaa nuorten tehtäviin keskittyvää ja aktiivista työskentelytapaa. Vanhempien epävarmuus voi lisätä riskiä, että nuori omaksuu kielteisen tehtäviä välttelevän työskentelytavan. Kun opiskelija uskoo itseensä, on hänellä paremmat mahdollisuudet kohdata ja selviytyä mahdollisista opiskelujen aikana ilmenevistä haasteista. Myönteisellä suhtautumisella vanhemmat voivat tukea opiskelijan itsevarmuutta ja kokemusta itsestään. (Aunola 2018, 212-213.)

Vanhempien tyyli reagoida virheisiin ja epäonnistumisiin, voi heijastua vanhempien näkemyksiin opiskelijan taidoista. Nykytiedon mukaan vanhempien antamalla palautteella epäonnistumisia ja vaikeuksia kohdattaessa, on suuri merkitys nuoren motivaation ja minäkuvan kehittymiseen. Sillä on jopa suurempi merkitys kuin onnistumisista annetulla palautteella. Myös vanhempien omat arvot voivat heijastua varsinkin nuoren opiskelijan koulunkäyntiin ja asenteisiin. Tämä voi ilmetä esimerkiksi niin, että koulunkäyntiin positiivisesti suhtautuvien vanhempien lapset ovat usein motivoituneempia, kuin ne lapset, joiden kotona koulunkäyntiä ei arvosteta. Myös vanhempien oppiainekohtaiset asenteet voivat siirtyä vanhemmilta lapsille. Jos esimerkiksi perheessä arvostetaan matemaattisten aineiden arvokkuutta, ja koetaan siihen liittyvät asiat kiinnostavina, myös nuori opiskelija voi motivoitua aiheesta. Tämä pätee myös negatiiviseen arvostukseen. Vanhempien negatiivinen suhtautuminen ja arvostuksen puute jotakin tiettyä oppiainetta kohtaan voi johtaa siihen, että opiskelijakaan ei kiinnostu aineesta tai pidä sitä itselleen tärkeänä. Kun vanhemmat luovat koulumyönteisen ilmapiirin toimivat

he hyvänä roolimallina lapsilleen. Koulumyönteinen asenne voi kehittyä hyvinkin pienillä asioilla, kuten osoittamalla kiinnostusta opiskelijan koulunkäyntiä kohtaan. Kiinnostuksen osoittaminen kertoo opiskelijalle arvostuksesta ja siten vahvistaa oppilaan sisäistä motivaatiota ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Aunola 2018, 214-215.)

5.5 Oppimisympäristön vaikutus motivaatioon

Opiskeluympäristö koostuu erilaisista oppimisympäristöistä, opiskeluyhteisöistä sekä opiskelijan omista sosiaalisista yhteisöistä. Opiskeluyhteisöön kuuluvat opiskelijoiden lisäksi opettajat ja koko muu oppilaitoksen henkilökunta. Oppimisympäristö koostuu erilaisista fyysisistä opiskeluolosuhteista, opintojen järjestämisestä sekä ohjauksesta. (Putus 2017.) Koulun oppimisympäristöksi luokitellaan ympäristöt, joissa oppimista tapahtuu virallisen kouluinstituution tavoitteiden mukaisesti. Oppimisympäristöllä on aiemmin tarkoitettu koulujen luokkatiloja, mutta nykyisin käsite on laajentunut koskemaan myös ympäröivää yhteiskuntaa. Oppimisympäristöllä voidaankin kuvata erilaisia paikkoja, tiloja, yhteisöjä ja toimintatapoja, jotka vaikuttavat oppimiseen. Oppimisympäristö on ajan saatossa levinnyt, koska tiedon saatavuus on laajentunut. Opittava tieto ei enää tulekaan pelkästään opettajalta, vaan oppimisympäristö on laajentunut koulujen ulkopuolelle. Opiskelijoiden suorittamat työharjoittelut ja erilaisten yritysten kanssa tehdyt yhteistyöt ovat laajentaneet opiskelijoiden tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella. Työssäoppimisen aikana yksilön toimintaa edistävä oppiminen on mahdollista. Oppimisympäristön tehtävä on tukea opiskelijan kasvua ja oppimista sekä tarjota heille haasteita. Oppimisympäristön tulisi olla sekä psyykkisesti että fyysisesti turvallinen ja viihtyisä. (Huhtanen 2011, 143-144.)

Nykymaailmassa myös internet lasketaan oppimisympäristöksi. Oppimisympäristönä internetin ulottuvuus on globaali (Huhtanen 2011, 143). Erilaiset tutkimukset osoittavatkin, että opiskelijoiden sisäistä motivaatiota voidaan lisätä tuomalla erilaista tieto- ja viestintäteknikkaa opiskelun tueksi. Tietotekniikan ja internetin käyttöä on usein perusteltu myös sillä, että se innostaa opiskelijoita. Opiskelijat kokevat usein tietotekniikalla tuetun opetuksen kiinnostavaksi. Teknologian avulla voidaan myös luoda erilaisia viihdyttäviä oppimisympäristöjä, joissa oppiminen voi olla hauskaa. Tällaisesta oppimisympäristöstä esimerkkinä voisivat olla erilaiset netissä tehtävät testit, visat ja tehtävät. Valitun opetusteknologian tulisi vahvistaa myös pitkäaikaisempaa kiinnostusta opetettavaa aihetta kohtaan, eikä saada opiskelua tuntumaan hauskalta vain hetkellisesti. (Järvelä, Häkkinen, Lehtinen & Arvaja 2006, 61, 248.)

Oppimisympäristö voidaan jakaa eri ulottuvuuksiin, joita ovat sosiaalinen, fyysinen, pedagoginen sekä psyykinen ulottuvuus. Sosiaalisia tekijöitä ovat esimerkiksi koulun toimintakulttuuri sekä sen tarjoama vuorovaikutus. Fyysisiä tekijöitä taas ovat ympäristön tilat sekä välineet. Pedagogiset tekijät ovat ihmis- ja oppimiskäsityksiä joita käytetään, ja jotka konkretisoituvat opetuksessa. Psyykinen tekijä taas on koulussa vallitseva asenneilmasto. Koulun fyysiset

puitteet ja niiden sisällä tapahtuvat opetus, yleiset sosiaaliset suhteet ja ilmapiiri, sekä mahdollisuudet toteuttaa itseään vaikuttavat oppimiseen ja sitä kautta myös opiskelijoiden motivaatioon. (Huhtanen 2011, 143-144.)

Oppimiseen ja opiskelijoiden motivaatioon vaikuttavat oppimisympäristön viihtyvyys ja turvallisuus. Myös oppimisympäristön tarjoamat vaihtelevat opetusmenetelmät vaikuttavat positiivisesti motivaation tasoon. Aina fyysiset puitteet eivät ole ratkaisevia, sillä motivaatioon vaikuttaa myös koulun ilmapiiri ja vallitseva henki. Varsinkin nuoret opiskelijat kaipaavat aikuisen läsnäoloa ja välittämistä. Myös oppimisympäristön kiireettömyydellä on todettu olevan positiivinen vaikutus oppimiseen ja motivaatioon. Opettajan opiskelijaryhmien hallinta on koettu tärkeäksi oppimisen kannalta. Myös ryhmäkoot vaikuttavat vahvasti oppimisympäristön toimivuuteen, kuten esimerkiksi työrauhan ylläpitämiseen. Kun oppilaitoksen ilmapiiri on hyvä, yleensä myös tulokset paranevat. Ratkaisuna tuloksien parantamiseen on pidetty ryhmäkokojen pienentämistä, jolloin ryhmät voidaan jaotella opetusta hyödyttävästi. Tällöin on mahdollista hyödyntää opetukseen tarkoitettu aika tehokkaasti opettamiseen ja oppimiseen, eikä yleiseen työrauhan ylläpitämiseen. Kun ryhmissä on tukea tarvitsevia opiskelijoita, tulisi opetusjärjestelyillä turvata riittävät resurssit opetuksen sujumisen varmistamiseksi. (Huhtanen 2011, 152-153.)

Motivoivalta opiskeluympäristöltä edellytetään hyvää opetusta, fyysisesti turvallisia oloja sekä kulttuureja tukevaa ilmapiiriä. Opiskeluympäristöön kuuluu myös opiskeluterveydenhuolto, jonka tehtävänä on fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten opiskeluolosuhteiden edistäminen, sekä opiskelukykyä ja opiskelumotivaatiota heikentävien tekijöiden korjaaminen ja hoitaminen. Opiskelijan terveyttä uhkaavat tekijät saattavat olla yksilön ominaisuuksiin tai toimintaan liittyviä, mutta myös rakenteellisia ja opetukseen sisältyviä. Toimivassa ja terveessä oppimisympäristössä opiskelijalla on mahdollisuus oppia omaa terveyttä ja hyvinvointia edistäviä sekä heikentäviä tapoja ja käytänteitä. Opiskelussa korostuu opetuksen, ohjauksen ja opettajien antaman positiivisen mallin merkitys. (Putus 2017.) Tehokkaan ja motivoivan oppimisympäristön kannalta on erittäin tärkeää, että koulun toiminta on sujuvaa ja organisoitua. Hyvin organisoitu toiminta tarkoittaa sitä, että jokaisella organisaation jäsenellä on selkeä toimenkuva ja kaikki tietävät mitä tekevät. Opiskelijat kokevat tärkeäksi myös opettajien tavoitettavuuden. Sähköinen asiointi kotien ja koulun välillä on lisääntynyt. Sähköiset järjestelmät ovat myös parantaneet tiedonkulkua niin oppilaitoksen sisällä, kuin myös koulun ja kodin välillä. (Huhtanen 2011, 152.)

Oppilaitoksen ylläpitäjä vastaa työtilojen kunnosta, turvallisuudesta ja niiden tarkoituksenmukaisuudesta. Opettajien työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden arviointi kuuluu työterveyshuollolle. Opiskelijoiden olosuhteiden valvonta taas kuuluu terveydensuojeluviranomaisille. Oppimisympäristön fyysisiin ominaisuuksiin vaikuttavia ja arvioitavia tekijöitä ovat

ilmanvaihdon toimivuus ja riittävyys, sisäilman laatu ja lämpötila, sekä tilojen kunto ja sopivuus sen käyttötarkoituksiin. (Putus 2017.) Sosiaalisen ympäristön toimimattomuus ei edesauta opetustyön tavoitteiden toteutumista. Se ei myöskään tue tietojen ja taitojen opettamista tai oppimista. (Huhtanen 2011, 145.)

5.6 Oppimismotivaatioteorioita

On olemassa useita keskeisiä oppimismotivaatioteorioita. Teorioissa on otettu huomioon minäkuvaan liittyviä näkökulmia ja käsitteitä. Lisäksi niissä on kiinnitetty huomiota kiinnostukseen tiettyjä asioita kohtaan, sekä muiden ihmisten vaikutusta motivaatioon. Uudemmissa teorioissa on huomioitu myös eri tunteiden merkitys oppimismotivaatiossa. Oppimismotivaatioteorioissa käsitellään sitä, mikä opiskelijoita motivoi. Teorioissa motivaatiota on tutkittu yksilön näkökulmasta. (Salmela-Aro 2018, 10.)

Suosituin oppimisteoria on itsemääräämisteoria. Teorian mukaan opiskelijat motivoituvat siitä, että he saavat itse vaikuttaa tekemisiinsä ja osallistua päätöksentekoon. Autonomian lisääminen oppimisympäristössä lisää opiskelijoiden sisäistä motivaatiota. Autonomia toimii vaikuttimena pakon ja palkkioiden sijaan. Autonomian lisäksi teoriassa painotetaan opiskelijoiden yhteenkuuluvudentunteen merkitystä motivoivana tekijänä. (Salmela-Aro 2018, 11.)

Toinen yleisesti käytetty oppimismotivaatioteoria on odotusarvoteoria. Teorian mukaan opiskelijoiden odotukset sekä arvot luovat pohjan oppimiselle. Kun opiskelija arvostaa jotakin asiaa ja uskoo pärjäävänsä tehtävässä, hän usein myös panostaa tehtävään ja siten menestyy. Odotukset ovat vahvasti kytköksissä opiskelijoiden minäkäsitykseen. Myönteinen käsitys omista taidoistaan motivoi ja auttaa pärjäämään. Arvostus voidaan jakaa kiinnostukseksi tehtävää kohtaan, sen henkilökohtaiseen tärkeyteen ja tulevaisuuden hyötyarvoon. (Salmela-Aro 2018, 11.)

Kolmantena oppimismotivaatioteorianana on tavoiteorientaatioteoria, jonka mukaan opiskelijat eroavat siinä, motivoiko heitä tehtäväsuuntautuneisuus vai minäsuuntautuneisuus. Tehtäväsuuntautunut opiskelija on erittäin kiinnostunut varsinaisesta tehtävästä. He uskovat siihen, että erilaiset kyvyt voi oppia. He uskovat kehitykseen ja kehittävät ominaisuuksiaan sekä oppivat virheistään. He uskovat myös elinikäiseen oppimiseen. Tehtäväsuuntautuneet opiskelijat ovat yleensä hyvin motivoituneita. Tehtäväsuuntautuneet ja minäsuuntautuneet opiskelijat eroavat toisistaan ajattelutapojensa suhteen. Minäsuuntautunut opiskelija haluaa osoittaa olevansa parempi kuin muut opiskelijat. He myös uskovat, että kykyjä ei voida kehittää, niitä joko on tai ei ole. (Salmela-Aro 2018, 11-12.)

Vaatimusten ja voimavarojen merkitys oppimiselle ja hyvinvoinnille on neljäs oppimismotivaatioteoria. Sen mukaan vaatimusten ja erilaisten voimavarojen suhde lisää opiskelijan motivaatiota. Jos vaatimukset ovat liian suuret opiskelijan omiin voimavaroihin nähden, voi syntyä

haasteita ja oppiminen voi vaikeutua. Halu oppia auttaa opiskelijaa selviämään eteen tulevista haasteista. Myös akateeminen kimmoisuus, eli opiskelijan uskomus selviytyä menestyksekkäästi opiskeluun liittyvistä haasteista, toimii hyvänä resurssina mahdollisissa vastoinkäymisissä. (Salmela-Aro 2018, 12.)

Erilaisia kiinnostukseen liittyviä motivaatioteorioita on tutkittu lähivuosina enemmän. Muita oppimismotivaatioteorioita ovat muun muassa kiinnostusteoria sekä optimaalinen oppimisteoria. Kiinnostusteorian mukaan kiinnostus jaetaan kahteen eri vaiheeseen: tilannekiinnostukseen sekä henkilökohtaiseen kiinnostumiseen. Optimaalisen oppimisteorian mukaan erilaiset haasteet, taidot ja kiinnostus voivat johtaa opiskelijan optimaaliseen motivaatioon. (Salmela-Aro 2018, 12-13.)

Motivaatioon vaikuttavia oppimisteorioita ovat myös behavioristinen ja konstruktivistinen ajattelutapa. Behavioristisen ajattelutavan mukaan opiskelumotivaatio on seurausta ehdollistumisesta. Tällöin opiskelijan uskotaan arvostavan opiskelua ja oppiainetta, jos hän saa opettajilta hyviä arvosanoja. Opettajan antamat hyvät arvosanat toimivat ulkoisena palkintona. Arvosanojen aleneminen taas voi aiheuttaa opiskelijalle uhkakuvia. Numeroarvosanat koetaankin behavioristisen ajattelutavan mukaan vallan välineeksi. Numeerinen arvostelu toimii opiskelun motivoijana. Konstruktivistisen ajattelutavan mukaan opiskelijoilla on luontainen oppimisen halu. Opiskelijalla on tarve oppia hallitsemaan koulussa opetetut asiat sekä tarve onnistua. (Merimaa 2012, 222.)

6 Oppilaitoshyvinvointi - opiskeluinto ja uupumus

Oppilaitoshyvinvointia voidaan määrittää kahdella tavalla, opiskeluintona sekä opiskelu-uupumuksena. Opiskeluinto tarkoittaa myönteistä suhtautumista koulunkäyntiin ja opiskeluun. Opiskeluintoon kuuluu emotionaalisia, kognitiivisia sekä toiminnallisia osatekijöitä. Emotionaalisuus eli energisyys näkyy opiskelijan myönteisen suhtautumisen lisäksi sinnikkyytensä sekä vaivannäkönsä. Kognitiivinen opiskelija on päättäväinen ja sitoutunut opiskeluun. Toiminnallisuus tarkoittaa uppoutumista opiskeluun. Oppilaitokseen liittyvät resurssit ja voimavarat sekä opiskelijan henkilökohtaiset voimavarat vaikuttavat hänen innostuneisuuteensa sekä koulunkäyntiin suhtautumiseen. Mitä enemmän opiskelijat kokevat, että heillä on voimavaroja, sitä parempi opiskeluinnotus heillä on. Oppilaitoksen tarjoamia voimavaroja ovat esimerkiksi sosiaalinen tuki, opettajien oikeudenmukaisuus ja heidän antamansa rohkaisu. Opiskelijan omia voimavaroja ovat sisukkuus ja hyvä itsearvostus. Henkilökohtaiset ja sosiaaliset resurssit suojaavat opiskelijoita myös mahdollisilta vastoinkäymisiltä. Resurssit voivat liittyä opiskelijan henkilökohtaisiin tekijöihin, kuten esimerkiksi sinnikkyytensä, pysyvyytensä, akateemiseen kimmoisuuteen tai nuoren kehitykselliseen ympäristöön, kuten kouluun, kavereihin ja perhe-

seen. Opiskelijat, joilla on enemmän henkilökohtaisia resursseja, voivat yleensä koulussa paremmin ja siten saavuttavat opiskeluun liittyvät kehitykselliset tehtävät. Innostunut opiskelija saattaa jopa levittää innostusta ympärilleen. Opiskeluinto ei tarkoita pelkkää positiivista asennetta, vaan siitä seuraa usein myös hyviä tuloksia ja hyvinvointia. Opiskeluinto syntyy parhaiten, kun opiskelijalla on sopivasti haasteita ja mahdollisuuksia hyödyntää taitojaan. Innostunut ja kiinnostunut opiskelija saa optimaalisimpia oppimiskokemuksia. (Salmela Aro 2018, 25-28.)

Opiskelu-uupumus ilmenee yleisimmin uupumusasteisena väsymyksenä, johon nukkuminenkaan ei auta. Siihen voi liittyä kielteistä suhtautumista opiskelua kohtaan ja myös riittämättömydentunteita opiskelijana. Siihen liittyy usein myös kouluasioissa vellominen ja asioiden vatvominen. Negatiivinen ja joskus myös kyyninen asenne opiskelua kohtaan tarkoittaa, että opiskelija kyseenalaistaa sen merkityksen. Riittämättömyys heijastuu usein tilanteesta, jossa opiskelijan arvosanat heikkenevät, ja hänen arvostus itsestään opiskelijana kyseenalaistuu. Jos vaatimukset ovat suuremmat kuin opiskelijan henkilökohtaiset sekä kouluun liittyvät voimavarat, voi se johtaa opiskelu-uupumukseen. Pahimmassa tapauksessa opiskelu-uupumus ilmenee masentuneisuutena tai jopa opiskelun keskeyttämisenä. Liian suuret vaatimukset ovat yleisin opiskelu-uupumuksen syy. Opiskelu-uupumus lisää nuorten psyykkistä pahoinvointia. Nuorten kokema opiskelu-uupumus on pitkäkestoista ja usein vähentää myös myöhempää opiskeluinnotusta. Opiskelu-uupumuksen ehkäisy on tärkeä tekijä opiskelijoiden opiskelunon lisäämisessä. (Salmela-Aro 2018, 26-27.)

7 Oppimisvaikeudet

Oppimisvaikeuksien kenttä on erittäin laaja ja niiden ilmenemismuodot hyvin moninaiset. Oppimisvaikeuksiin kuuluvat yleiset lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet, mutta niiden lisäksi myös laaja-alaiset tarkkaavaisuus- ja keskittymisvaikeudet. (Halonen 2002, 9.) Oppimisvaikeuksilla viitataan vaihtelevaan joukkoon erilaisia ongelmia. Oppimisvaikeuksilla tarkoitetaan millä tahansa tiedon- ja taidonhankinnan alueella ilmeneviä ongelmia. Oppimisvaikeuksien syitä on monia, kuten esimerkiksi aivo- ja keskushermoston toiminnan häiriöitä, mutta sen voi aiheuttaa myös ympäristötekijät, erilaiset kiintymyssuhteet tai liian vaativat kasvatuskäytänteet. Oppimisvaikeudet ovat moniselitteisiä yksilön ja oppimisympäristön vuorovaikutuksessa kehittyviä ongelmia. Kun ympäristön vaatimukset kasautuvat ylitse yksilön kykyjen ja tarpeiden, syntyy yhteensopimattomuustila. (Lehtinen & Kuusinen & Vauraus 2007, 242-243.)

Oppimisvaikeudet voivat esiintyä erilaisin käyttäytymisongelmin. Käyttäytymisongelmat liittyvät yleisesti tyytymättömyyteen ja heikkoon motivaatioon. Tyytymättömyys on usein seurausta opiskelijan tarpeiden tyydyttymisen estymisestä. Tyytymättömyydestä voi aiheutua

opiskelulle erilaisia haittoja. Haitat voivat esiintyä psyykkisinä reaktioina, kuten välinpitämättömytenä, vieraantumisenä, haluttomuutena tai huolimattomuutena. Tyytymättömyyden haitat voivat ilmetä myös vetäytymisreaktiona, jolloin poissaolot ja keskeytykset lisääntyvät, ja opiskelija on hyvin osallistumaton. Aikaisempien tutkimusten perusteella tyytymättömyyttä aiheuttavat tekijät voivat johtaa toiminnallisiin häiriöihin, kun taas tekijät, joihin ollaan tyytyväisiä, kannustavat hyviin suorituksiin (Ruohotie 1998, 48-49.)

Tyytymättömyyden ja suorituksen välillä on selvemmin nähtävissä oleva yhteys, kuin esimerkiksi tyytyväisyyden ja tulosten välillä. Yleisesti tyytymättömyys johtaa toiminnallisten häiriöiden lisääntymiseen, mikä näkyy myös työn tuloksen heikkenemisenä. Heikot tulokset voivat olla seurausta lisääntyneistä poissaoloista, yleisestä välinpitämättömyydestä tai opiskelijan huolimattomuudesta. Hyvät ja lahjakkaat opiskelijat saattavat kokea tyytymättömyyttä muita opiskelijoita herkemmin. Kyvykkäämmät yksilöt usein odottavat työltään enemmän palkkiota. Suurten palkkioiden odotus aiheuttaa suuremman mahdollisuuden pettyä odotuksiinsa. Vähemmän lahjakkailla oppilailla on yleensä matalammat tavoitteet ja he odottavat työltään vähemmän. Tällöin pettymyksetkin jäävät usein vähäisemmiksi. ”Vähemmän lahjakkaat” opiskelijat voivat siis olla tyytyväisempiä kuin lahjakkaat opiskelijat, jos palkkioita ei sidota suoriin. (Ruohotie 1998, 49.)

Toistuvat epäonnistumiset ja itsetunnon puute sekä luottamus omaan tekemiseen ovat tyypillisiä oppimisvaikeuksien yhteydessä. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa opiskelijan itsetunto ja minäpystyvyyden kokemus heikkenee. Motivaatioon ja sosiaaliseen toimintaan vaikuttavat oppimisvaikeudet ovat opetuksen näkökulmasta vaikeasti voitettavia. Erilaisten kognitiivisten ongelmien lisäksi opiskelijoilla voi olla vaikeuksia seurata opetuksen dialogia, jolloin heidän on vaikea saada hyötyä opetuksesta sosiaalisessa oppimisympäristössä. Koska oppimiskokemuksilla ja sosiaalisella vuorovaikutuksella on merkitystä oppimisvaikeuksiin, voidaan niitä hyödyntää opetuksellisin keinoin ja luoda perustaa taitavalle oppimiselle ja osaamiselle. (Lehtinen, Kuusinen & Vauraus 2007, 244.)

Oppimisvaikeuksista kärsivä opiskelija ei valitettavasti yleensä ole saanut riittävän hyvää tai esimerkiksi riittävän intensiivistä ja yksilöllistä opetusta. Usein näissä tilanteissa oppilaalle syntyy väistämättä vääränlaisia oppimistottumuksia. Virheelliset oppimistottumukset heijastuvat myös itsesäätelyn puutteina, ja tällä on usein oppimismotivaatiota heikentävä vaikutus. Opetuksen näkökulmasta on tärkeää huomioida, että tahdonalaiset ja tietoiset oppimisstrategiat ja itsesäätelyvalmiudet ovat mahdollista opettaa ja oppia. (Lehtinen & Kuusinen & Vauraus 2007, 244.)

Oppimisvaikeuksiin liittyvät emotionaaliset ja sosiaaliset ongelmat vaativat tietynlaista oppimisympäristöä, jossa oppimisen sosiaalinen luonne ja vuorovaikutussuhteet otetaan huomi-

oon. Opiskelijan tulisi saada riittävä tuki ja ohjaus. Pelkät tekniset laitteet eivät tuo ratkaisua, vaikkakin voivat helpottaa ongelmia. Tavanomaiset oppimisympäristöt ja vakio-opetus eivät myöskään yleensä pysty tukemaan kaikkia opiskelijoita heidän itsesäätelynsä kehityksessä. Vakio-oppimisympäristö ja opiskelijoiden tarpeisiin sopeutuva opetus voi aiheuttaa yhteensopimattomuutta, etenkin kognitiivisia vaikeuksia sekä motivaation, tunteiden ja sosiaalisen toiminnan ongelmia omaavilla opiskelijoilla. Sama ongelma voi olla myös poikkeuksellisen taitavilla opiskelijoilla. Koulutus rakenne usein tukee ja vahvistaa tietynlaista itsesäätelyä. Koulut tarjoavat tietyn tyyppisiä oppimistehtäviä, jolloin kaikilla opiskelijoilla tulisi olla samankaltaiset itsesäätelyn perusvalmiudet. Koulujen tarjoama vakio-oppimisympäristö ei kompensoi opiskelijoiden eri alueilla ilmeneviä itsesäätelyn puutteita. Tämä mahdollinen opiskelijan ja oppimisympäristön yhteensopimattomuus voi lisätä epäadaptiivisen toiminnan eli sopeutumattomuuden riskiä yksilön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. (Lehtinen & Kuusinen & Vauraus 2007, 245-246.)

Suomessa on ryhdytty tekemään oppimisvaikeuksien diagnosointia eri koulutuslaitosten aloitteesta. On kehitetty erilaisia mittareita, joiden avulla pystytään kartoittamaan erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Aikuisten oppimisvaikeuksien tunnistaminen saattaa olla kuitenkin haastavampaa kuin lasten. (Halonen 2002, 8.) Opetuskäytännöllä sekä oppimisympäristöllä on tärkeä yhteys ja merkitys oppimisvaikeuksien syntymisen ehkäisemisessä, sekä oppimisvaikeuksista kärsivien opiskelijoiden auttamisessa (Lehtinen & Kuusinen & Vauraus 2007, 221).

8 Elämänhallintataidot

Elämänhallinta tarkoittaa yksilön uskoa omaan kykyynsä vaikuttaa asioihin ja muuttaa olosuhteita itselle suotuisammiksi. Omalla toiminnallaan yksilöt pyrkivät muuttamaan ulkoisia ja sisäisiä olosuhteita, jotka he ajattelevat itselleen liian raskaiksi tai voimavarat ylittäviksi. Toisin sanoen ihminen pyrkii muuttamaan olosuhteita konkreettisesti mieluisammiksi tai vaihtoehtoisesti muuttamaan omaa tapaansa asioiden tulkitsemisessa. Tämä on hyvin samankaltaista stressin hallinnan kanssa. Elämänhallinnasta voitaisiin käyttää synonyymejä, kuten esimerkiksi tulevaisuuden järkevä suunnittelu, vastuunkantaminen, asioihin tarttuminen, sekä oman käytöksen seurausten ennakoiminen. (Keltikangas-Järvinen 2008, 254-255.) Elämänhallintaa voidaan pitää myös persoonallisuuspiirteen kaltaisena ominaisuutena, joka voi näkyä myönteisenä minäkuvana ja uskona omiin mahdollisuuksiinsa (Jaari 2004, 80).

Monien tutkimusten mukaan elämänhallinnan tunteet liittyvät selkeästi itsetunnon käsitteeseen. Elämänhallintataitoja voidaan pitää yleisenä elämänstrategiana, jonka avulla pyritään selviytymään erilaisissa tilanteissa. Elämänhallintataitoja voidaan myös pitää henkilökohtaisen hallinnan käsitteenä, tehokkuuden ja pysyvyyden tunteena sekä koettuna sitkeytenä ja sitoutumisena. Elämänhallintaa voidaan pitää hallinnan ja haasteellisuuden yhdistelmänä sekä

koettuna oman elämän sisäisenä kontrollina. Elämäntähtäyksiä pidetäänkin monien teorioiden mukaan koherenssin tunteena. Näille edellä mainituille määrittelytavoille yhteistä on kontrollin tunteen säilyttäminen. (Jaari 2004, 77.)

Elämäntähtäyksiä voidaan määritellä yksilön uskomukseksi. Yksilö voi itse vaikuttaa, mitä hänelle tapahtuu. Elämäntähtäyksiin kuuluu sosiaalisten suhteiden tyydyttävyyden, erilaisten tavoitteiden saavuttaminen elämässä, oman elämäntähtäyksiin vaikuttaminen sekä itsensä toteuttaminen. Huhtaniemen vuonna 1995 tekemän tutkimuksen mukaan myös yksilön omat asenteet liittyvät elämäntähtäyksiin. Elämäntähtäyksiin liittyy itsevarmuus, itseluottamus, hallitsevyys, sitkeys, aktiivisuus sekä eräänlainen itsekeskeisyys. (Jaari 2004, 77.) Esimerkiksi itseluottamus tarkoittaa varmuuden tunnetta, uskoa omaan taitoihin ja kykyihin. Se tarkoittaa myös uskoa siihen, että omat pyrkimykset ja ponnistelut tuottavat tuloksia. Se on elämän tärkein voimavara, joka vie eteenpäin. Itseluottamus liittyy myös motivaatioon ja pitkään jatkunut itseluottamuksen puute voi vaikuttaa oppimishalukkuuteen ja -motivaatioon heikentävästi. (Liukkonen 2017, 22.)

Elämäntähtäyksiä on tilannesidonnaista, joka vaihtelee tilanteesta toiseen, eikä pelkästään ihmisestä toiseen. Elämäntähtäyksiä saattaa siis vaihdella voimakkaastikin tilanteiden mukaan; joku esimerkiksi hallitsee työn, mutta ei tule toimeen ihmisten kanssa yhtä hyvin. Tunne elämäntähtäyksiä saattaa olla myös liian korkea. Tällöin yksilö on aina itse vastuussa kaikesta mitä hänelle tapahtuu ja elämä voi käydä liian raskaaksi. Hyvin korkea elämäntähtäyksiäntunne ei välttämättä auta yllättävistä ja raskaista vastoinkäymisistä selviämiseen. Hyvä elämäntähtäyksiänsija ei ole välttämättä aina hyvä ihminen, sillä elämän hallitsemiseen voidaan käyttää myös ikäviä keinoja. (Keltikangas-Järvinen 2008, 256-257.)

Lähiympäristöllä ja eri elämäntähtäyksiä on merkitys elämäntähtäyksiänsin kehittymisessä. Ympäristö vaikuttaa elämäntähtäyksiänsin tarjoamalla selviytymistä tukevia tai sitä estäviä voimavaroja. Syntymän ja varhaisuoruuden välistä aikaa pidetään erityisen tärkeänä elämäntähtäyksiänsin kehittymiselle. Elämäntähtäyksiänsin perusta muotoutuukin jo lapsuusiässä. Jos nuoruuden kokemukset ovat positiivisesti samanlaiset kuin lapsuudessa, elämäntähtäyksiänsin tunne vahvistuu. Myös huomattavat muutoksetkin ovat mahdollisia. Nuoruudessa monet kohtaavat enemmän tilanteita, jotka voivat vahvistaa tai heikentää elämäntähtäyksiänsin tunnetta. Psykososiaalisten kriisien teorian mukaan eri elämäntähtäyksiänsin, elämäntähtäyksiänsin ja kriisien hallinnan kautta tapahtuu henkistä kasvua ja kehitystä. (Jaari 2004, 79-80.)

Nuoressa aikuisuudessa esiin nousevien elämäntähtäyksiänsin ongelmien selvittämisessä syyt voivat olla sen hetkisen elämän lisäksi historiaan kuuluneissa ihmis- ja olosuhteissa (Martikainen 2009, 19). Myöhäisnuoruuden keskeisiä elämäntähtäyksiänsin ovat oman paikan ja roolin löytäminen. Tähän kuuluu myös läheisyyden tunteen jakaminen joko pari- tai ystävyysuhteessa, sekä

kodista irtautuminen koulutuksen ja uran suunnitteleminen. Näiden lisäksi myöhäisnuoruudessa arvomaailma jäsentyy, sekä omaksutaan sosiaalisesti vastuullista toimintaa. Varhaisaikuisuudessa taas useimmiten kaikkia sitoumuksia joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi ammattiin valmistuminen, avioliiton solmiminen, lasten hankinta ja erilaisten sosiaalisten velvoitteiden täyttäminen. (Jaari 2004, 79-80.)

Jokaisessa ikävaiheessa yksilön on ratkaistava kullekin vaiheelle tyypilliset tehtävät ja ongelmat. Elämännhallinnan tunne kehittyy melko pysyväksi jo varhaisnuoruudessa. Elämännhallintakyky muodostuu sitä vahvemmaksi, mitä paremmin nuori on pystynyt ratkaisemaan aiemmat kehitystehtävänsä. Elämännhallintakykyyn vaikuttaa myös, miten hyvin nuori pystyy kohtaamaan aikuisiän mukana tuomia tarpeita ja tavoitteita. Nämä tarpeet ja tavoitteet ovat yksilöllisiä ja muuntuvia. Vahva elämännhallinnan tunne aikuisiässä auttaa käyttämään sekä koordinoimaan erilaisia voimavaroja. Nyky-yhteiskunnassa tärkeimmiksi tavoitteiksi yleisesti asetetaan koulutukseen, työhön ja perheen perustamiseen liittyvät tarpeet ja tavoitteet. (Jaari 2004, 79-80.) Aikuisuudessa ilmenevä alhainen itseluottamus sekä pysyvyyden tunne juontavat juurensa usein lapsuuden ja nuoruuden aikaisten auktoriteettien aiheuttamiin mitätöitymisen kokemuksiin (Martikainen 2009, 19).

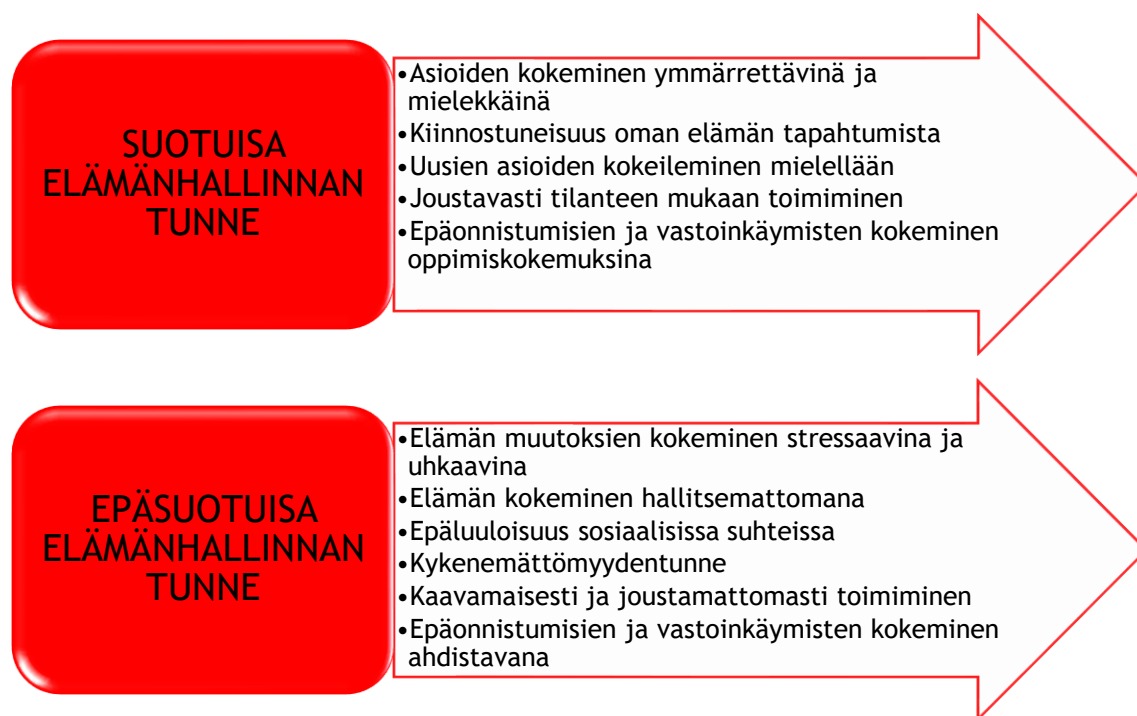
Elämännhallintaa tukevia tekijöitä ovat riittävä sosiaalinen tuki, korkea yhteiskunnallinen asema, itsensä terveeksi kokeminen, terveet elämäntavat ja aktiivinen harrastaminen. Elämännhallinnan valmiuksiin vaikuttaa myös yksilön usko omaan kykyihinsä ongelmallisten tilanteiden ratkaisijana. Opiskelija, joka uskoo omaan vaikutusmahdollisuuksiinsa, kokee usein vaikeatkin tilanteet haasteina, jotka voi hallita ja joihin voi vastata. Omaan mahdollisuuksiinsa heikosti luottava opiskelija taas saattaa kokea ongelmatilanteet itselleen elämännhallinnan tunteen vaarantavana uhkana ja siksi pyrkii välttämään niitä. Mitä vahvempi usko opiskelijalla on omaan kykyihinsä, sitä vaativampia ja korkeampia tavoitteita he itselleen asettavat ja pystyvät saavuttamaan. Mitä matalampi usko opiskelijalla on omaan kykyihinsä, sitä heikommin hän asettaa itselleen tavoitteita. Heikoista tavoitteista voi seurata puutteellinen kouluttautuminen ja myöhemmin työmarkkinoiden reunalle tai ulkopuolelle ajautuminen. (Martikainen 2009, 16-17.)

Psykososiaaliset tekijät, sosiaalinen tuki ja elämäntavat ovat yhteydessä elämännhallintakykyyn ja koettuun terveydentilaan. Sosiaalista tukea voidaan saada esimerkiksi positiivisten kontaktien avulla. Myös sympatia ja yhteenkuuluvuuden tunne nostavat elämännhallintakykyä. Erilaiset työ-, perhe-, ja vapaa-ajan roolit edesauttavat sosiaalisen tuen muodostumista ja siten vaikuttavat elämännhallintaan positiivisesti. Varsinkin aikuisilla läheisiin ihmisiin liittyvä varmuus ilmenee yleisenä tyytyväisyytenä elämään. (Jaari 2004, 81.)

8.1 Korkea ja matala elämänhallinta

Elämänhallinta määritellään korkeaksi, jos yksilö uskoo voivansa itse omilla valinnoillaan vaikuttaa asioihin ja siihen, mitä hänelle tapahtuu. Tällöin yksilö myös kokee olevansa vastuussa itse omasta elämästään ja asettaa itselleen päämääriä ja pyrkii saavuttamaan ne. Korkea elämänhallinta on sisäistä kontrollia. (Keltikangas-Järvinen 2008, 258.) Vahva elämänhallinnan tunne on usein yhteydessä hyvään itsetuntoon, fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin, erilaisen selviytymiskeinojen hallintaan ja käyttöön. Lisäksi se on yhteydessä myönteiseen elämään ja tulevaisuuteen suhtautumiseen. Usein elämänhallintakyky voi parantua iän myötä. Elämänhallinnalla on yhteys yksilön toimintakykyyn, tyytyväisyyteen elämässä, erilaisiin selviytymiskeinoihin sekä työhöihin. Usein elämänhallinnalla on todettu olevan yhteyksiä myös työtyytyväisyyteen, tulotasoon, koettuun terveyteen, elintapoihin sekä ihmissuhteisiin. (Jaari 2004, 80.) Kun elämänhallinnan tunne on liian korkea, elämä voi tuntua liian raskaalta. Hyvin korkea elämänhallinnan tunne ei aina auta ihmisiä selviämään elämän haasteista vaan saattaa jopa johtaa masennukseen. Tällöin elämänhallinnassa on saatettu korostaa liikaa ulkoisia menestyksen merkkejä, jotka eivät aina kerro ihmisen tasapainosta ja psyykkisistä voimavaroista. (Keltikangas-Järvinen 2008, 258.)

Matala elämänhallinta tarkoittaa ulkoista kontrollia. Yksilö uskoo asioiden vain tapahtuvan ja tapahtumien olevan pääasiassa sattumaa, eikä seurausta hänen omista valinnoistaan. Matalan elämänhallinnan omaava yksilö uskoo onnistumisen johtuvan hyvästä onnesta ja epäonnistumisen huonosta, ja hän hakee syytä asioihin ulkopuolisista tekijöistä. (Keltikangas-Järvinen 2008, 255-256.) Vähäinen elämänhallinta voi johtaa myös tunteeseen, ettei henkilö saa osakseen tarpeeksi hyväksyntää tai tukea. Lisäksi vähäiseen elämänhallintaan voi liittyä tunne, että hyviä ihmissuhteita olisi liian vähän. Jos ihmiseltä puuttuu kokonaan elämänhallinnan tunne, hän ei saa omasta mielestään välttämättä tarpeeksi hyvää palautetta tekemisistään, mikä nostaisi hänen itsetuntoaan. (Jaari 2004, 80.)

Kuvio 3: Elämönhallinnan tunne (Liukkonen 2017, 28)

8.2 Sisäinen ja ulkoinen elämönhallinta

Elämönhallinta voidaan jakaa myös kahteen muuhun ulottuvuuteen, sisäiseen ja ulkoiseen. Sisäisellä elämönhallinnalla tarkoitetaan sitä, miten opiskelija pystyy sopeutumaan muutoksiin ja suhtautumaan eri elämäntilanteisiin optimistisesti. Sisäisessä elämönhallinnassa tärkeää on tunne siitä, että vaikeatkin asiat ovat hallittavia, ymmärrettäviä ja merkityksellisiä. Vahvan sisäisen elämönhallinnan omaava opiskelija kokee, että hänellä on voimavaroja sekä valmiuksia yllättävienkin tapahtumien kohtaamiseen. Jos opiskelijan omat valmiudet eivät riittäisi, hän kokisi, että ympärillä olevan tukiverkoston, kuten ystävien tai yhteiskunnan, tuen avulla voisi selvittää yllättävistäkin vastoinkäymisistä. (Martikainen 2009, 15-16.)

Ulkoinen elämönhallinta on elämönhallinnasta se osuus, joka on helpommin ulkopuolisen silmin havaittavissa. Ulkoisesta elämönhallinnasta kertovat muun muassa opiskelijan aineellinen hyvinvointi, tai se että opiskelija kokee olevansa henkisesti turvatussa asemassa. (Martikainen 2009, 15-16.)

8.3 Antonovskyn teoria elämönhallinnasta

Aaron Antonovsky on tehnyt teorian elämönhallinnan tunteesta, jossa hän määrittelee sen yleiseksi selviytymisen voimavaraksi. Ihminen tarvitsee koko ajan erilaisia voimavaroja, kuten sosiaalisia taitoja, hankittua koulutustasoa sekä älykkyyttä. Ihminen tarvitsee näitä voimava-

roja erilaisten ongelmien ratkaisemiseen. Voimavarat saattavat olla myös hyvin riippumattomia yksilöstä itsestään. Ne voivat olla ulkoisia voimavaroja, kuten ystävyysuhteita ja erilaisia sosiaalisia verkostoja, yhteiskunnan tarjoamia erilaisia työ- ja opiskelumahdollisuuksia sekä perittyjä, töistä riippumattomia varallisuuksia. Antonovskyn teorian mukaan erilaiset voimavarat voivat täydentää toisiaan. Kun erilaisia voimavaroja on sopivasti ja niitä osataan käyttää koordinoitusti, on tuloksena koherenssi tunne eli tasapainoinen elämänhallinnan tila. (Jaari 2004, 78.)

Antonovskyn teoria elämänhallinnasta koostuu kolmesta osasta. Osat ovat erillisiä, mutta vahvasti toisistaan riippuvaisia. Ensimmäinen osa on ymmärrettävyys. Se tarkoittaa tunnetta siitä, että ihminen kykenee hahmottamaan ja ymmärtämään omat sisäiset voimavaransa, sekä vuorovaikutuksen ympäristönsä kanssa. Ymmärrettävyys tarkoittaa myös loogisuutta, jolloin elämä on järjestyksessä ja ennustettavissa. Toinen osa on hallittavuus. Se viittaa yksilön kokemukseen omista voimavaroistaan, joilla hän voi vastata erilaisiin haasteisiin. Kolmas osa on tarkoituksellisuus, joka merkitsee sitä, miten ihminen kokee elämän tarkoituksen, ja haluaako hän hankkia voimavaroja mahdollisiin sitoumuksiin ja velvoitteisiin. Antonovskyn mukaan elämänhallinta vaikuttaa moniin ihmisen hyvinvointia edistäviin tekijöihin. Elämänhallinnan tunteella tarkoitetaan yksilöllistä tapaa tulkita ympäristöä ja tapahtumia siten, että ne voi kokea itselleen mielekkäiksi, ymmärrettäviksi ja hallittaviksi. Huomattavat muutokset elämänhallinnassa vaativat usein myös suuria elämänmuutoksia. Elämänhallinnan tunteeseen liittyvät myös useat persoonallisuuspiirteet kuten sitkeys, pystyvyys, hallitsevuus ja sisäinen ohjautuvuus. Elämäntyytyväisyyteen vaikuttaa myös tyytyväisyys ihmissuhteisiin ja saatuun sosiaaliseen tukeen. (Jaari 2004, 78.)

8.4 Elämänhallinnan ongelmat ja niistä selviytyminen

Erilaiset elämänhallintaan liittyvät ongelmat ovat hyvin tavallisia ja kuuluvat usein normaaliin arjesta selviytymiseen. Elämänhallinnan ongelmien ratkaisukeinot ovat hyvin erilaisia, koska sekä yksilöön että hänen ympäristöönsä liittyvät syyt voivat olla monentyyppisiä. Esimerkiksi opiskelija, jolla on erittäin vahva pysyvyyden ja omanarvontunto, lähtee usein miettimään ongelmien ratkaisua aivan toisella tavalla, kuin esimerkiksi heikosti itseensä luottava opiskelija. Myös lähiympäristöstä saatavilla oleva sosiaalinen tuki voi rajoittaa keinoja, joita eri ongelmatilanteiden ratkaisemiseen voidaan käyttää. (Martikainen 2009, 19.)

Joissain tapauksissa elämänhallinnan tunteen vaarantuessa opiskelija voi valita selviytymiskeinokseen täydelliseen kontrollointiin pyrkimisen. Kaikki epäonnistumisen mahdollisuudet pyrittään eliminoimaan omalla sekä läheisten elämän täydellisellä hallinnalla. Erityisen voimakas oman ja läheisten toiminnan kontrollointi on usein merkki kokonaisvaltaisesta elämänhallinnan tunteen säilyttämiseen liittyvästä pyrkimyksestä. Tällaiseen selviytymisstrategiaan voi päätyä esimerkiksi sen vuoksi, että opiskelijalla on jo ennestään vaikeuksia elämään, tulevai-

suuteen, muihin ihmisiin ja itseensä luottamisessa. Tällaiset tunteet voivat olla seurausta lapsuudessa koetuista voimakkaista häpeän, nolatuksi tai petetyksi tulemisen tunteista tai liian varhaisesta vastuun kantamisesta. Tällaisten ihmisten vanhemmat eivät välttämättä ole kyenneet antamaan lapselle turvallista kasvuympäristöä kantamalla omia vastuitaan ja vanhemmillä on saattanut itsellään olla elämönhallinnallisia ongelmia. Tällaisista lähtökohdista kasvava nuori ei luota keneenkään ja vaihtoehdoksi on muodostunut oman ja läheisten elämän hallintaan pyrkiminen. (Martikainen 2009, 20-23.)

Ongelmalliseksi täydelliseen kontrollointiin pyrkimisen tekee se, että usein elämönhallinta ei ole yksilön omista käsissä. Esimerkiksi omaan tai läheisten terveyteen liittyvät ongelmat eivät ole sidoksissa siihen, miten yksilö on omaa sekä läheistensä elämää kontrolloinut. Sama pätee myös laajempiin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Oman itsensä ja lähiympäristön hallinta itseä tyydyttävällä tavalla, voi tällaisissa tilanteissa käydä erittäin raskaaksi tai jopa mahdottomaksi. Erityisen rankkaa kontrolli voi olla esimerkiksi aikuisella opiskelijalla, jonka tavoitteena on olla täydellinen vanhempi, itsensä toteuttaja, ja koulussa sekä työssä korvaamaton osaja. Näistä voi pitkällä aikavälillä olla seurauksena se, että opiskelija uupuu sekä koulussa, työssä että yksityiselämässä. Uupumisesta voi edelleen seurata erittäin vakavia elämönhallinnan ongelmia. (Martikainen 2009, 20-23.)

Elämönhallinnan ongelmista puhuttaessa viitataan yleisesti ulkoisen käyttäytymisen ongelmiin. On todettu, että sekä yli- että alikontrolloijat voivat kärsiä itseluottamuksen puutteesta ja elämönhallinnan menettämisen pelosta. Molemmat käyttäytymismallit kertovatkin myös yksilön kokemasta ahdistuksesta. Ylikontrolloivaa käyttäytymistä tosin tunnustetaan harvemmin elämönhallinnan ongelmaksi kuin alikontrollointiin liittyvää tuhoisaa ja ongelmallista käyttäytymistä. Tämä ylikontrollonin havaitsemattomuus johtuu usein siitä, että heidän ulkoinen elämönhallintansa näyttää toimivan hyvin, ulkonäkö voi olla huoliteltu ja erittäin siisti ja sekä työ- että kouluelämästä tulee kiitettävää palautetta. Joskus voi olla myös tapauksia, joissa molemmat toimintatavat ovat saman henkilön elämässä. Silloin hän pyrkii täydelliseen kontrollointiin, mutta aika ajoittain voimavarojen pettäessä ja eri kontrollointikeinojen loppuessa ahdistus voi purkautua päihteiden käyttönä tai aggressiivisuutena. Tämä taas voi aiheuttaa lisää kykenemättömyyden sekä epäonnistumisen tunnetta, joista seuraa entistä epätoivoisempi kontrolloinnin tarve. Tällainen kierre voi uhata yksilön mielenterveyttä ja sen voi katkaista vain tilanteen myöntämisellä ja oman voimattomuuden tunnistamisella, joiden jälkeen ratkaisujen etsiminen voi olla mahdollista. (Martikainen 2009, 25.)

Elämönhallinnan ongelmista kertovia käyttäytymistapoja ovat ulospäin näkyvä sosiaalista paheksuntaa aiheuttavat käyttäytymismallit. Tällaisia tapoja voivat olla esimerkiksi päihteiden käyttö ja väkivaltainen käyttäytyminen. Tällaisen käyttäytymisen taustalta usein löytyy lapsuuden trauma esimerkiksi häpäistyksi tulemisesta. Turvaton ympäristö voi myös estää ter-

veen itseluottamuksen kehittymisen. Tällainen ympäristö voi olla yksilön identiteetin ja minäpysyvyyden tunteen kehittymiselle vahingollista. Usein kouluympäristötkään eivät ole kyenneet kohtaamaan paremmin tällaisen opiskelijan ongelmia tai antamaan hänelle parempia toimintamalleja. Epävakaammista kotioloista tulevat opiskelijat ovat usein myös opettajien negatiivisten palautteiden kohteita, eikä kenelläkään ole yleensä aikaa ongelmien syiden tai tilannekohtaisten rakentavien ratkaisujen etsimiseen. (Martikainen 2009 23-24.)

Vuosina 2000-2006 tehtiin opetushallituksen toimeksiantamana ESR-tutkimus opintojen keskeyttämisestä ammatillisissa oppilaitoksissa. Sen mukaan yli puolet tutkimukseen osallistuneista olivat sitä mieltä, että opiskelijoiden elämänhallintataidot olivat vähentyneet jonkin verran tai paljon. Tämä ilmeni oppilaitoksissa esimerkiksi vähentyneinä käytännön taitoina. Oppilaitoksissa oli havaittavissa myös elämänhallinnallisten ongelmien seurauksia, kuten tunneilta myöhästymisiä ja tunnollisuuden puutetta. Useilla opiskelijoilla kotitehtävät jäivät tekemättä ja työvälineet unohtuivat kotiin. Myös perinteiset opiskelutaidot, kuten luku- ja kirjoitustaidot olivat heikkoja. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 66.)

Syinä elämänhallinnan heikentymiseen on pidetty yhteiskunnan muutoksia, perhe-elämän muutoksia sekä peruskoulun tason heikkenemistä. Kodin antamat valmiudet ovat myös heikentyneet. Kotona ei enää opeteta elämänhallinnan perustaitoja, kuten hyviä tapoja, ajanhallintaa ja taloudenhoitoa. Perheissä on nykyisin myös yhä enemmän erilaisia ongelmia, kuten työttömyyttä tai urakeskeisyyttä. Myös kodin sisäiset päihde- ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Perhe-elämän ongelmista heijastuu usein nuorille sosiaalisia ongelmia, jotka voivat vaikuttaa nuorten motivaatioon. Elämänhallinnan heikkeneminen voi selittyä myös kurin vähenemisellä opiskelijoiden kotona sekä kouluympäristössä. Kun kuri on vähäistä, opiskelijat tekevät asioita enemmän oman mielensä mukaan. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 67.)

9 Tutkimuksen tarve

Suomen Diakoniaopisto kokee opintonsa keskeyttäneiden ja kokonaan lopettaneiden kosmetologiopiskelijoiden määrän ongelmaksi. Tutkimuksen tekohetkeä edeltäneiden viimeisen viiden vuoden aikana SKY-opiston kampuksella on ollut kokonaan opintonsa keskeyttäneitä yhteensä 44 kosmetologiopiskelijää ja väliaikaisesti keskeyttäneitä kosmetologiopiskelijoita yhteensä 39. Suhteessa koko SKY-opiston kampuksen opiskelijamääriin, keskeyttäneiden opiskelijoiden määrä on prosentuaalisesti (7%) kuitenkin vähäinen. (Suomen Diakoniaopisto.)

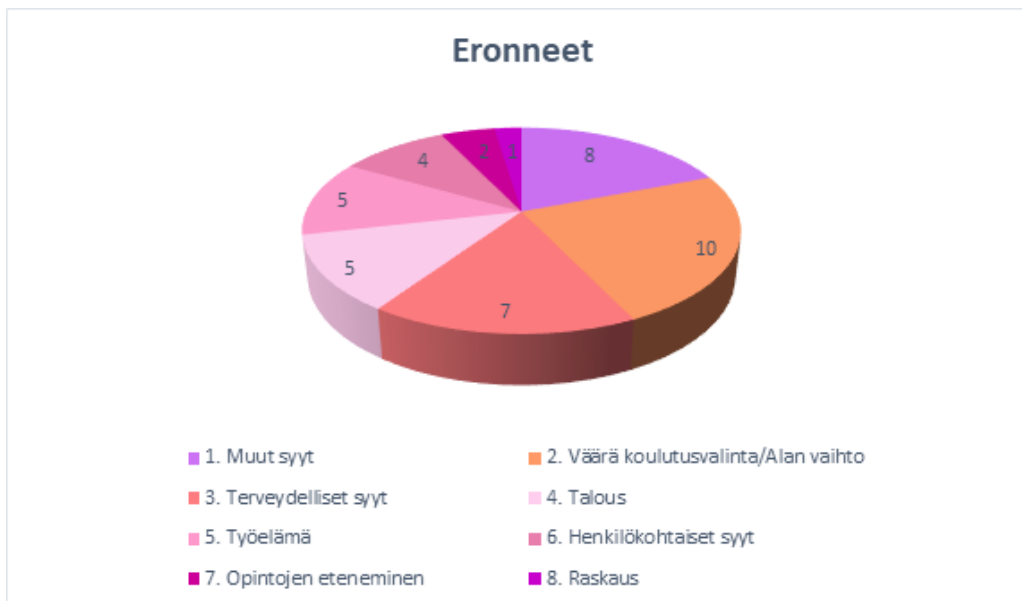
Opintojen väliaikaisesti keskeyttämiselle oli useita syitä, jotka on ilmoitettu laajoina kokonaisuuksina, kuten ”henkilökohtaiset syyt”, josta ei pysty pääättelemään tarkkaa syytä opintojen keskeyttämiselle. Väliaikaisesti keskeyttäneiden opiskelijoiden syyt keskeyttämiselle on kuvattu seuraavassa kuviossa (Kuvio 4).

Kuvio 4: Väliaikaisesti opintonsa keskeyttäneet kosmetologiopiskelijat (Suomen Diakoniaopisto 2018)

Väliaikaisen opintojen keskeyttämisen yleisimmät syyt olivat terveystieteelliset sekä henkilökohtaiset syyt, jotka yhdessä muodostivat yli 50 prosentin osuuden kaikista väliaikaisesti keskeyttäneistä. Edellä mainittujen jälkeen seuraavaksi yleisin syy oli työelämään siirtyminen. Yhteensä alle neljänneksellä opiskelijoilla syyksi oli nimetty raskaus, taloudellinen tilanne tai ”ei tiedossa” oleva syy. Useat opiskelunsa väliaikaisesti keskeyttäneet olivat kuitenkin lopettaneet opintonsa pysyvästi myöhemmin. (Suomen Diakoniaopisto.)

Myös pysyvästi eronneiden opiskelijoiden eroamiselle oli syynä useita eri tekijöitä, joiden määrällistä jakautumista kuvataan seuraavassa kuviossa (Kuvio 5).

Kuvio 5: Oppilaitoksesta pysyvästi eronneet kosmetologiapiskelijat (Suomen Diakoniaopisto 2018)

Oppilaitoksesta pysyvästi eronneet opiskelijat olivat yleisimmin merkinneet syyksi eroamiselle väärän koulutusvalinnan. Väärä koulutusvalinta -ryhmään luokiteltiin myös ne opiskelijat, jotka olivat ilmoittaneet vaihtavansa alaa kokonaan. Yleisimmin opiskelupaikka oli vaihtunut ammatillisen tutkinnon sijaan johonkin ammattikorkeakoulututkintoon. Toiseksi yleisin syy eroamiselle oli ”muut syyt”. Tämä on monimutkainen ja selittämätön syy, eikä sen yhteyttä opiskelumotivaatioon pystytty arvioimaan. Kolmanneksi yleisin eron syy oli terveydelliset syyt, joihin laskettiin mukaan myös mielenterveydelliset syyt. Talous ja työelämä voidaan osittain ajatella kuuluvan yhteen, ja monet opiskelijat olivatkin ilmoittaneet eroamisensa syyksi molemmat. Muutama opiskelijoista oli ilmoittanut eroamisensa syyksi henkilökohtaiset syyt. Henkilökohtaisia syitä ei eroamiskaavakkeissa ollut avattu tai selitetty tarkemmin. Vain kaksi opiskelijaa oli eronnut tai katsottu eronneeksi, koska heidän opintonsa eivät olleet edenneet riittävästi. Vain yksi opiskelija oli eronnut pysyvästi raskauden takia. (Suomen Diakoniaopisto.)

Eroamisten ja keskeyttämisten liittymisestä opiskelumotivaatioon ei ole suoraa tietoa. Huomioitavaa on kuitenkin eronneiden halu vaihtaa alaa tai väärän koulutusvalinnan tekeminen. Näissä tapauksissa on selvää, ettei kyseisillä opiskelijoilla ole ollut tarpeeksi motivaatiota tai yleistä kiinnostusta kauneudenhoitoalan koulutusta tai yleisesti kauneudenhoitoalaa kohtaan. Kaikista eronneista vain kaksi oli katsottu eronneeksi, koska heidän opintonsa eivät olleet edenneet tarpeeksi. Tämän voidaan katsoa olevan suoraan kytköksissä opiskelijan opiskelumotivaatioon. Työelämään siirtyminen voi myös viestiä opiskelumotivaation vähäisyydestä ver-

rattuna työmotivaatioon. Henkilökohtaisia syitä voivat olla myös koti- ja perhe-elämän muutokset, joiden on todettu olevan kytköksissä opiskelijoiden elämänhallinnan voimavaroihin, sekä sitä kautta motivaatioon. Terveydellisten ja henkilökohtaisten syiden yhteyttä motivaatioon ei voida suoraan todeta. Terveydelliset syyt ovat voineet olla hyvinkin moninaisia. Yksi terveydellisistä syistä eronnut opiskelija kertoi näiden syiden vaikuttaneen hänen motivaatioonsa, koska hänen fyysisiä rajoitteitaan ei ollut otettu huomioon oppimisympäristössä. Kyseessä oleva opiskelija liikkui rollaattorin avulla ja koulun fyysisessä oppimisympäristössä tämä koitui hankalaksi, koska koulun tiloissa on useita portaita, eikä niille ole hissivaihtoehtoa. (Suomen Diakoniaopisto.)

Verrattaessa eri vuosia aikavälillä 2013-2018, aikaisempina vuosina väliaikaisesti keskeyttäneiden opiskelijoiden yleisin syy keskeyttämiselle on ollut työelämä ja taloussyyt. Viime vuosina väliaikaisen keskeyttämisen syinä on ollut enemmän henkilökohtaiset ja terveydelliset syyt. Aikaisempina vuosina kokonaan eronneiden syinä on ollut terveydelliset, henkilökohtaiset ja taloudelliset syyt. (Suomen Diakoniaopisto.) Viime vuosina on ilmennyt paljon enemmän alan vaihtamista ja väärää koulutusvalintaa. Tähän todennäköisin syy on oppilaitoksen hakuprosessin muutokset. Vuonna 2017 koulun hakuprosessiin tuli muutoksia, jotka astuivat voimaan vuoden 2018 alusta. Hakuprosessista jätettiin soveltuvuuskokeet kokonaan pois. Aiempina vuosina soveltuvuuskokeisiin on kuulunut psykologinen testi sekä kykytesti. Testien lisäksi hakuprosessiin kuului psykologin ja opettajan haastattelu. Nykyisin valintakokeeseen kuuluu ainoastaan opettajan haastattelu. Aiemmin valintakokeessa olleet testit olivat maksullisia, ja maksullisten pääsykokeiden kieltämisen vuoksi hakuprosessi on muuttunut. (Halsas-Lehto 2018.)

Vuosina 2000-2006 tehdyssä opetushallituksen toimeksi antamassa ESR-tutkimuksessa käsiteltiin opintojen keskeyttämistä ammatillisissa oppilaitoksissa. Tutkimuksessa havaittiin nuorten elämänhallinnallisia ongelmia sekä motivaatio-ongelmia. Kaikkien peruskoulun käyneiden jatkokouluttaminen voi tuoda oppilaitoksiin yhä enemmän erityisopiskelijoita. Perusopetuksen taso on laskenut ja opiskelijat läpäisevät peruskoulun nykyisin keskimäärin helpommin. Yleiset ammatilliset taidot ja kädentaidot ovat heikentyneet. Tämä voi olla seurausta kädentaitoharrastusten vähenemisestä sekä taito- ja taideaineiden opetuksen supistamisesta peruskouluissa. Yhä useammat nuoret eivät harjoita kädentaidollisia tehtäviä, koska kirjoittaminen tapahtuu pääasiassa tietokoneella. Nuorilla on nykyään enemmän kasvatuksen puutteesta johtuvia käytösongelmia. Käytösongelmien lisäksi nuorilla on paljon enemmän sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, kuten mielenterveysongelmia. Perhesuhteiden heikko laatu, päihteiden käyttö ja huonot seurustelusuhteet hankaloittavat opiskelua ja keskittymistä. Myös useat oppimisen ongelmat vaikuttavat motivaatioon ja keskittymiseen. Opiskelijoiden elämänhallinnalliset taidot ovat yleisesti heikentyneet ja opiskelumotivaatio laskenut. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 66.)

Keskeyttämistä lisäävät tekijät:	Keskeyttämistä vähentävät tekijät:
<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökunnan vähäiset resurssit toimia opiskelijan hyväksi • Asianmukaisten opiskelutilojen ja laitteiden puute • Tuntiresurssien supistaminen • Aloituspaiikkojen lisääminen • Opiskelijat tympääntyvät ohjauksen puutteeseen • Huono tiedonkulku oppilaitoksessa • Opettajien heikko työmotivaatio, mikä heijastuu opiskelumotivaatioon • Opiskelijat tekevät töitä koulun ohella • Tulorahoitus (pakottaa pitämään sopeutumattomatkin koulussa mahdollisimman pitkään) • Väärä alavalinta • Opiskelijoiden mielenterveydelliset ongelmat • Opiskelijoiden taloudelliset ongelmat • Opiskelijoiden oppimisvaikeudet • Opetuksen tukipalvelujen puute tai vähäisyys • Opiskelijoiden heikot elämänhallintataidot • Nuoret vastuuttomia, mutta vaativia • Opiskelijoiden päämäärättömyys • Vapaa kasvatus • Opiskelijoilta puuttuu perusedellytykset opiskella ammattiin • Opiskelijat eivät osaa ottaa vastuuta opinnoistaan • Kotona opitut huonot mallit • Perheiden pahoinvointi ja huonot olot kotona • Nuori pakotetaan peruskoulun jälkeen valitsemaan koulutus • Nuorten kypsymättömyys tehdä koulutukseen liittyviä päätöksiä todella nuorena • Kotien välinpitämättömyys ja kyvyttömyys ohjata lastaan • Yhteiskunnan muuttuneet arvot näkyvät käyttäytymisessä ja asenteissa • Ammatillisen koulutuksen alhainen arvostus • Raskaudet, muutot, muut henkilökohtaiset syyt 	<ul style="list-style-type: none"> • Varhainen puuttuminen ongelmiin • Tiukka suhtautuminen häiriökäyttäytymiseen • Poissaolojen seuranta • Rangaistukset poissaoloista • Opettajien koulutus • Opettajien sitouttaminen työhönsä • Kuraattori ja muut tukipalvelut • Opiskelijavalinta (pääsykokeet) eli valikoitunut opiskelija-aines • Alasta kiinnostuneet opiskelijat koulussa • Lähtötasotestit • Opintojen edistymisen säännöllinen seuranta • Opettajien yhteistoiminta • Opastus, ohjaus ja kannustus opintojen alussa • Opettajien jatkuva opiskelijan ymmärtäminen ja valmius antaa uusia mahdollisuuksia • Erotilanteissa keskustelu eri mahdollisuuksista, etsitään ammattilaisten kanssa syitä keskeyttämiseen • Keskeyttämisoongelma noussut asiana pinnalle -> siihen kiinnitetään huomiota • Rinnakkaisopetus tai pariopetus (useampi opettaja luokassa) • Uutiset työvoimatarpeesta • Henkilöstö oppinut ymmärtämään haasteellisia opiskelijoita • Ammatillinen yhteistyö: Yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen, työhallinnon ja perheiden kanssa • Perheen tuki opiskelijalle • Ammatillisen koulutuksen tunnetuksi tekeminen

Taulukko 1: Keskeyttämiseen vaikuttavat tekijät (Rantanen & Vehviläinen, 2007, 141-143)

10 Tutkimus

Tutkimuksen yhteistyökumppanina toimi Suomen Diakoniaopisto, SKY-opiston kampus. Tutkimus suoritettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena ja kvalitatiivisina haastatteluina sekä havainnointina oppimisympäristössä. Tutkimus tehtiin peruskoulu- ja ylioppilaspohjaisille päiväopiskelijoille sekä aikuisopiskelijoista päivä- ja iltaopiskelijoille. Kyselytutkimus ja haastattelut järjestettiin opiskelijoille elokuussa 2018. Havainnointia tehtiin noin vuoden ajan loka-kuusta 2017 lähtien. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää SKY-opiston kosmetologiopiskelijoiden motivaatiota ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Opinnäytetyössä tutkittiin myös eri ikäryhmien välisiä motivaation eroja ja vertailtiin aikuisopiskelijoiden ja peruskoulu- sekä ylioppilaspohjaisten opiskelijoiden elämänhallintataitoja. Jotta opiskelijoille pystyttäisiin kohdistamaan oikeanlaisia keinoja motivaation ylläpitämiseen ja lisäämiseen, opinnäytetyössä paneuduttiin useamman ikäryhmän motivaatiotilanteeseen.

Opinnäytetyön tutkimus kosmetologiopiskelijoiden motivaatiosta sisälsi siis kvantitatiivisen eli määrällisen sekä kvalitatiivisen eli laadullisen osan. Kvantitatiivisessa osassa selvitettiin opiskelijoiden motivaation tasoa ja elämänhallintataitoja. Kyselylomakkeen avulla selvitettiin esimerkiksi kodin ja kouluympäristön sekä opettajien vaikutusta opiskelumotivaatioon. Kysymyksillä kartoitettiin myös kokevatko opiskelijat heidän opiskelumotivaation heikentyneen koulun aloittamisen jälkeen ja ovatko he harkinneet opintojen keskeyttämistä. Kyselykaavakkeessa kysyttiin myös, kokevatko opiskelijat kärsivänsä oppimisvaikeuksista ja uskovatko he oppimisvaikeuksien vaikuttavan opiskelumotivaatioon. Useat kysymykset liittyivät myös läheisesti elämänhallintakykyihin.

Tutkimusaineiston keräämisen yksi yleisimmistä ja pitkään käytetyimmistä tavoista on juuri kyselylomake. Kyselylomakkeiden tekemisessä on harkittava tarkkaan kysymyksiä ja niiden muotoilua, sillä ne vaikuttavat merkittävästi koko tutkimuksen onnistumiseen. Kysymykset on mietittävä huolellisesti selkeiksi ja ymmärrettäviksi, jotta ei aiheuteta virheellisyyttä tutkimustuloksiin. Kysymykset eivät saa olla epämääräisiä tai tiettyihin vastauksiin ohjaavia. (Valli 2010, 103-104.) Kyselylomaketutkimus oli tutkimuksen kvantitatiivinen osuus ja sisälsi ainoastaan kvantitatiivisia kysymyksiä. Kysymyksiä oli yhteensä 20 (Liite 1) ja niihin kaikkiin oli tehty valmiit vastausvaihtoehdot. Kyselylomakkeessa ei ollut avoimien vastausten kysymyksiä. Avoimia kysymyksiä ei käytetty, koska tutkimuksen suunnitteluvaiheessa huomattiin useiden muiden tutkimuksien perusteella, että näihin kysymyksiin vastataan prosentuaalisesti heikommin ja vastaukset ovat usein suppeita.

Kysymykset laadittiin teoriaosuuden kirjoittamisen jälkeen, mikä mahdollisti kysymysten muodostamisen teorian pohjalta. Kysymyksiä laadittaessa tuli pitää mielessä tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma. Kyselylomake alkaa taustakysymyksillä, jotta vastaaja ei joudu heti vaikeampien kysymyksien pariin. Taustakysymykset ovat toki myös tärkeitä, sillä tutkittavia ominaisuuksia tarkastellaan myös niiden suhteen. Esimerkiksi tutkimuskaavakkeen täyttäjien

iällä on tutkimuksessamme suurehko merkitys ja eri ikäryhmiä vertaillaan keskenään. Kyselykaavake on rakennettu niin, että vastaajien motivaatio säilyisi mahdollisimman korkealla koko kaavakkeen täyttämisen ajan, ja sitä kautta kyselyn luotettavuus pysyisi hyvänä (Valli 2010, 104-105).

Osana opinnäytetyön tutkimusta tehtiin kvalitatiivinen tutkimus, jonka yhtenä aineistonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelua (Liite 2). Kvalitatiivisen osan toisena menetelmänä käytettiin vapaata havainnointia oppimisympäristössä eli SKY-opiston kampuksella. Kvalitatiivisen tutkimusosan tarkoituksena oli täsmentää kvantitatiivisen tutkimusosuuden vastauksia. Kvalitatiivinen osuus tarvittiin, jotta saatiin enemmän tietoa opiskelijoita motivoivista tekijöistä ja vastaavasti opiskelumotivaatiota laskevista tekijöistä. Kvalitatiivinen osuus mahdollisti oppilaitokselle annettavan kehitysehdotelman tekemisen kattavammaksi ja toimivammaksi. Haastatteluissa opiskelijat pystyivät myös halutessaan avaamaan paremmin kvantitatiivisen kyselyn kohtia. Haastattelujen tavoitteena oli löytää mahdollisia kehittämiskohteita Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampuksen opiskelijamotivaation lisäämiseksi. Haastattelu todettiin hyväksi menetelmäksi, koska haluttiin tietää miten opiskelijat ajattelevat. Haastattelut tehtiin henkilökohtaisina haastatteluina, joissa haastattelijalla esitti suullisia kysymyksiä ja merkitsi tiedonantajan vastaukset muistiin. Havainnoinnin avulla pyrittiin selvittämään motivaatioon vaikuttavia tekijöitä, joita ei muiden tutkimusmenetelmien avulla tullut esille. Oppimisympäristössä suoritettu vapaa havainnointi antoi vastauksia myös eri näkökulmasta kuin tutkimuksessa käytetyt muut menetelmät.

Kvalitatiivisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Niitä voidaan käyttää yksinään sekä yhdistää esimerkiksi kahta eri menetelmää. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmien eli haastattelun ja havainnoinnin etuna oli niiden joustavuus. Haastattelijalla oli mahdollista toistaa esitettyjä kysymyksiä, sekä tarvittaessa tehdä tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelijalla pystyy haastatteluissa myös oikaisemaan väärinkäsityksiä, selventämään sanamuotoja ja käymään keskustelua, mitä esimerkiksi kyselyssä ei voitu tehdä. Haastattelusta teki joustavan myös se, että kysymykset voitiin esittää siinä järjestyksessä, jonka tutkija katsoi aiheelliseksi sekä vaihtamaan kysymyksiin eri näkökulmia, jotta vastaaminen olisi opiskelijoille mahdollisimman helppoa. Haastattelun tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon tietoa motivaatiosta ja erityisesti siihen vaikuttavista tekijöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71-73.) Havainnoinnin avulla pystyttiin kartoittamaan kokonaistilannetta oppimisympäristössä ja pystyttiin selvittämään myös sellaisia motivaatioon vaikuttavia tekijöitä, joita opiskelijat eivät osanneet haastatteluissa kertoa.

Opinnäytetyön tutkimusongelmana eli tutkimuksen lähtökohtana oli selvittää, onko Suomen Diakoniaopiston, SKY-opiston kampuksen kosmetologiopiskelijoilla motivaatio-ongelmia, ja

mitkä tekijät opiskelijoiden motivaatioon vaikuttavat. Kvantitatiivisessa tutkimusosassa kerättiin tietoa esimerkiksi motivaation tasoon, siihen vaikuttaviin tekijöihin ja elämänhallintatavoihin liittyen. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien avulla pyrittiin saamaan laadukkaampia vastauksia ja löytämään perusteluita kvantitatiivisen tutkimusosuuden vastauksille.

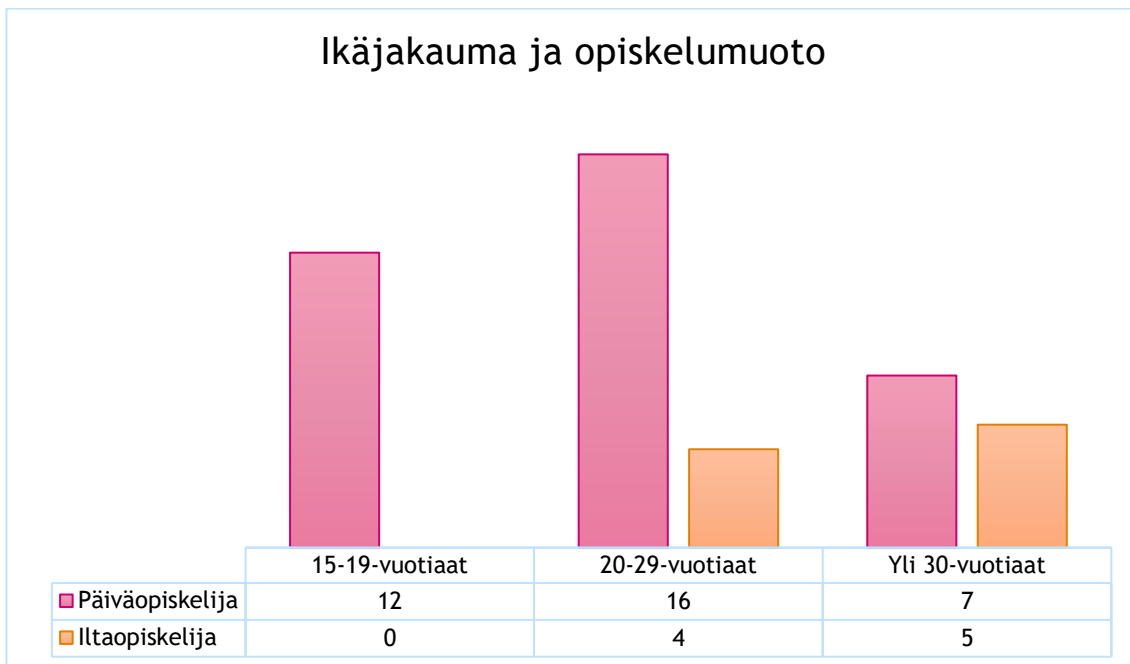
10.1 Kosmetologiopiskelijoiden kyselylomaketutkimus ja analyysi

Kyselylomaketutkimus suoritettiin Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampuksella 28.8.2018 niin, että toinen tutkimuksen suorittajista oli itse paikalla jakamassa konkreettiset kyselylomakkeet kosmetologiopiskelijoille. Kyselylomakkeen täytti yhteensä 50 opiskelijaa, mutta vain 44 kaavaketta huomioitiin analysoinnissa. Yksi kyselylomake oli täytetty vain toiselta puolelta, minkä vuoksi se olisi vääristänyt vastaustuloksia. Vastajien joukossa oli viisi kolmannen vuoden kosmetologiopiskelijää, ja heidät päätettiin jättää kokonaan pois analysoinnista, sillä tutkimuksessa oli tarkoituksena vertailla keskenään ainoastaan toisen vuoden opiskelijoiden motivaatiota.

Tutkimuksessa analysoitiin saman vuosikurssin opiskelijoiden motivaatiota ja motivaatioeroja. Kaikki 44 analysoitavaa kyselytutkimuslomaketta olivat siis toisen vuoden kosmetologiopiskelijoiden täyttämiä. Kosmetologiluokkia on käsitelty kolmessa ryhmässä: ”nuoret päiväopiskelijat”, ”aikuiset päiväopiskelijat” ja ”aikuiset iltaopiskelijat”. Kyselytutkimuskaavakkeet on kerätty kaikilta ryhmiltä erikseen. Nuoret päiväopiskelijat ovat siis päivätoteutuksena opiskelevia peruskoulu- tai yo-pohjaisia opiskelijoita. Aikuiset päivä- ja iltaopiskelijat ovat aikuisopiskelijoita, joista toinen ryhmä opiskelee päivätoteutuksena ja toinen iltatoteutuksena.

Kyselylomakkeille saadut vastaukset syötettiin käsin Excel-taulukoihin. Vastaukset kerättiin koulussa suoraan opiskelijoilta paperille, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon. Tuloksia on havainnollistettu kaavioiden avulla ja analysoitu kirjoitettua teoriaa hyödyntäen.

Ensimmäisenä kyselylomakkeella kysyttiin ikää ja opiskelumuotoa (Kuvio 6).

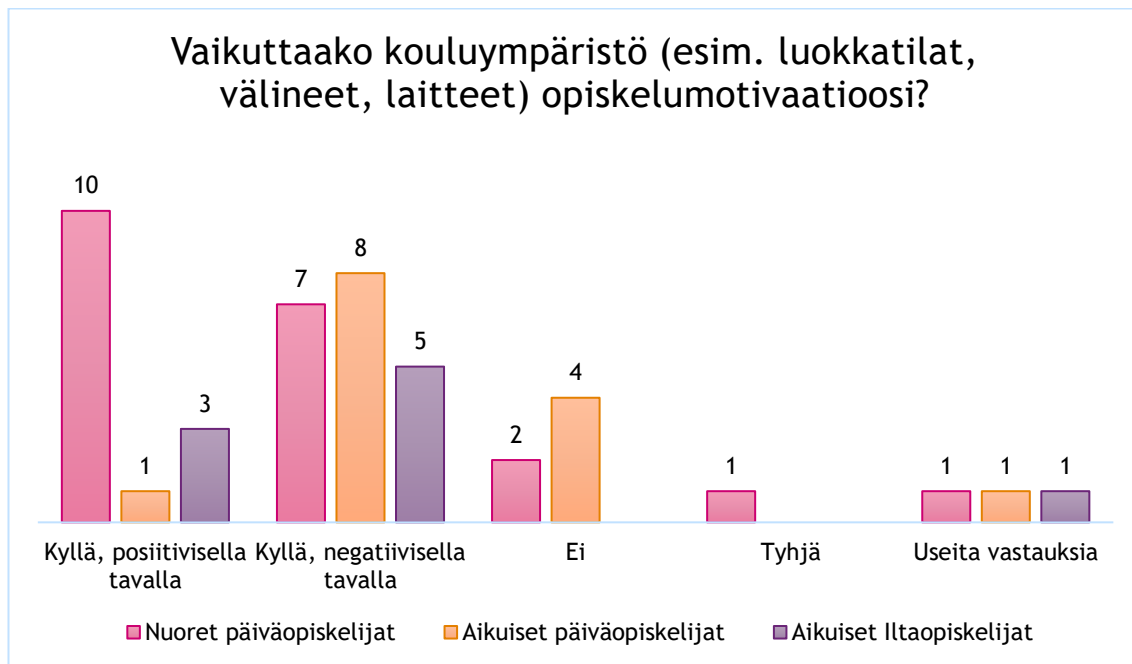

Kuvio 6: Ikäjakauma ja opiskelumuoto

Ikäjakauma ei mennyt tutkimuksessa täysin tasan, vaan jakautui niin, että 20-29-vuotiaita oli 46 prosenttia ja yli 30-vuotiaita sekä 15-19-vuotiaita oli 27 prosenttia kutakin. Nuoret päiväopiskelijat olivat kaikki alle 30-vuotiaita ja aikuisopiskelijat kaikki yli 19-vuotiaita. Aikuisista päiväopiskelijoista puolet, eli seitsemän opiskelijaa, oli alle 30-vuotiaita ja puolet yli 30-vuotiaita. Tutkimuksessa haluttiin selvittää myös iän vaikutusta motivaatioon ja elämäntaitoihin, minkä vuoksi useissa kysymyksissä tuloksia verrataan ikään tai vastaajien opiskeluryhmään ja sitä kautta heidän ikäluokkaansa.

Kyselyyn vastanneista valtaosa eli 35 opiskelijaa oli päiväopiskelijoita. Suuri määrä johtui siitä, että heitä oli tutkimuksessa kaksi luokkaryhmää. Kyselyyn vastasi vain yksi iltaopiskelijaryhmä eli 9 opiskelijaa. Tutkimuksessa verrataan myös ilta- ja päiväopiskelijoiden vastauksia, jotta nähtäisiin, onko heidän välillään motivaatioeroja. Kaikki tutkimuskaavakkeen täyttäneet iltaopiskelijat olivat yli 19-vuotiaita. Tutkimuskaavakkeen täyttäneitä päiväopiskelijoita oli kaikista vaihtoehtona olleista ikäryhmistä.

Kouluympäristön vaikutus nousi teoriasta esille yhtenä motivaatioon sekä positiivisesti että negatiivisesti vaikuttavana tekijänä. Kyselytutkimuskaavakkeen viidennellä kysymyksellä (Kuvio 7) selvitettiin, miten opiskelijat kokevat kouluympäristön vaikuttavan heidän opiskelumotivaatioonsa.

Kuvio 7: Kouluympäristön vaikutus

Nuorista päiväopiskelijoista lähes puolet eli kymmenen opiskelijaa, oli sitä mieltä, että kouluympäristö, kuten luokkatilat, välineet ja laitteet, vaikuttavat opiskelumotivaatioon positiivisella tavalla. Seitsemän opiskelijaa nuorista päiväopiskelijoista koki kouluympäristön vaikuttavan heidän motivaatioonsa negatiivisella tavalla. Vain muutama nuorista päiväopiskelijoista ei uskonut kouluympäristön vaikuttavan opiskelumotivaatioon millään tavalla. Aikuiset päiväopiskelijat kokivat kouluympäristön vaikutuksen eri tavalla kuin nuoret päiväopiskelijat. Heistä noin 57 prosenttia eli kahdeksan opiskelijaa, kokivat sen vaikuttavan negatiivisella tavalla, ja vain yksi koki ympäristön vaikuttavan opiskelumotivaatioonsa positiivisella tavalla. Neljä opiskelijaa eli noin 29 prosenttia aikuisopiskelijoiden päiväryhmästä ei kokenut kouluympäristön vaikuttavan opiskelumotivaatioonsa lainkaan. Aikuisten iltaopiskelijoiden vastauksista suurin määrä oli ”kyllä, negatiivisella tavalla”, mutta kolmasosa koki sen vaikuttavan positiivisella tavalla. Nuoret ja aikuiset opiskelijat kokivat selkeästi kouluympäristön vaikutuksen eri tavalla. Yhteensä 14 opiskelijaa eli noin 32 prosenttia kaikista vastaajista koki kouluympäristön vaikutuksen positiivisena motivaation kannalta, mutta 20 opiskelijaa eli lähes 50 prosenttia opiskelijoista koki sen negatiivisena. Yhteensä kuusi opiskelijaa ei nähnyt kouluympäristöllä olevan vaikutusta opiskelumotivaatioon. Jokaisesta opiskelijaryhmästä yksi vastaaja oli rastittanut paperiin useita vastausvaihtoehtoja ja yksi nuori päiväopiskelija oli jättänyt kyseessä olevan kohdan kokonaan tyhjäksi.

Ympäristö, jossa opiskelijat opiskelevat kosmetologeiksi, saattaa vaikuttaa motivaation tasoon hyvinkin paljon. Yleinen viihtyisyys luokkatiloissa, kuten lämpötila, ilmanlaatu ja taustamelu, vaikuttavat motivaation tasoon. On selvää, että välineet ja laitteet sekä niiden kunto

ja toimivuus vaikuttavat motivaatioon. Jos laitteita ei ole tarpeeksi tai ne ovat epäkunnossa, opiskelu ei yksinkertaisesti suju jouhevasti. Osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että kouluympäristö ei vaikuta heidän opiskelumotivaatioonsa. Saattaa olla, että he ovat tyytyväisiä nykytilanteeseen, eivätkä sen vuoksi näe ympäristöllä olevan vaikutusta.

Opettajien vaikutus opiskelijoiden motivaatioon (Kuvio 8) on tutkimuksen yksi tärkeimmistä aiheista. Opettajien kannustavuutta selvitettiin sekä tutkimuksen kvantitatiivisessa, että kvalitatiivisessa osuudessa.

Kuvio 8: Opettajien kannustus

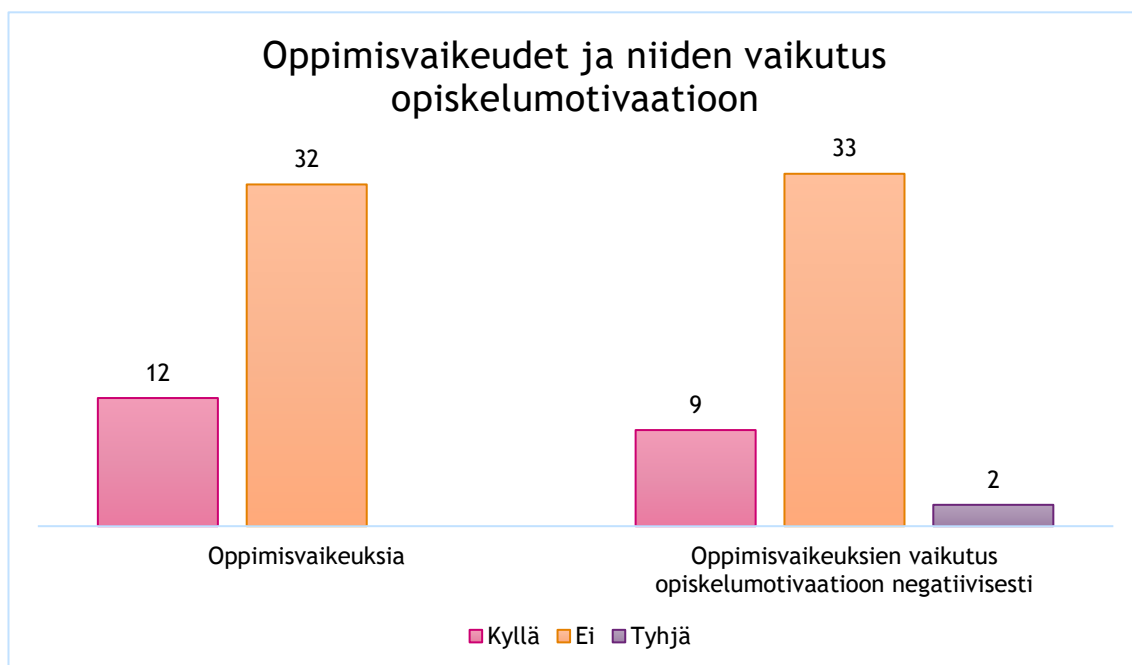
Opettajien kannustavuus ja sen vaikutus opiskelumotivaatioon jakoi selkeästi mielipiteitä. Nuorista päiväopiskelijoista 10 opiskelijaa koki opettajien olevan kannustavia. Yhtä moni nuori päiväopiskelija vastasi kysymykseen kielteisesti. Aikuisista päiväopiskelijoista puolet eli seitsemän opiskelijaa koki opettajien olevan kannustavia. Kielteisiä vastauksia oli viisi. Prosentuaalisesti kaikkein suurimman määrän ”kyllä” -vastauksia antoivat aikuiset iltaopiskelijat. Päiväopiskelijaryhmien opiskelijoista muutama oli rastittanut sekä ”kyllä” että ”ei” -kohdat. Kaikista vastaajista kuitenkin 52 prosenttia oli sitä mieltä, että opettajat ovat kannustavia ja lisäävät sitä kautta opiskelumotivaatiota. ”Ei” -vastauksen antaneita opiskelijoita oli yhteensä noin 41 prosenttia.

Eri ryhmien väliset mielipide-erot voivat selittyä sillä, että heillä on opinnoissaan eri opettajia. Tutkimustuloksissa oli kuitenkin eroavaisuuksia myös ryhmien kesken opiskelijoiden välillä. Toisaalta voi olla, että osa opiskelijoista tulee tiettyjen opettajien kanssa hyvin toimeen ja toiset taas eivät. Tämä selittäisi ryhmien välistä mielipiteiden hajontaa. Opiskelijoiden

opettajaa kohtaan asettamat odotukset vaikuttavat myös heidän mielipiteeseensä opettajien kannustavuudesta. Varmasti kaikilla kyselykaavakkeeseen vastanneista opiskelijoista on myös aikaisempaa kokemusta opettajista, mikä ovat saattanut asettaa heidän odotuksensa ja toiveensa opettajaa kohtaan joko korkealle tai matalalle. Tämän kysymyksen vastaukset ovat varmasti osatekijä motivaation muodostumiseen. Jos kaikki olisivat tyytyväisiä opettajiin ja opetuksen laatuun, se saattaisi vaikuttaa motivaatioon positiivisesti.

Vanhempien vaikutus nuorten opiskelijoiden motivaatioon on lähes yhtä tärkeää kuin opettajien vaikutus. Osa tutkimuksen vastaajista oli toki jo aikuisia, eikä heidän vanhempansa luultavasti vaikuta heidän opiskelumotivaatioonsa konkreettisesti. Kuitenkin jo lapsena usein omaksutaan vanhempien asenteet ja suhtautuminen opiskelua kohtaan. Lapsena ja nuorena kotoa opittu positiivinen suhtautuminen ja myönteiset odotukset opiskelijan koulumenestyksestä saattavat peilautua vielä aikuisenakin. Ne voivat näkyä esimerkiksi myönteisenä asenteena opiskelua kohtaan ja lisätä sitä kautta motivaatiota. Kvantitatiivisessa tutkimusosudessa kysyttiin, että kokevatko opiskelijat saavansa kannustusta opintoihinsa kotona. Yhteensä 40 opiskelijaa eli noin 91 prosenttia kyselyyn vastanneista koki saavansa kannustusta. Osalla vastaajista kannustusjoukot kotona tarkoittavat vanhempia, ja osalla esimerkiksi puolisoa.

Tutkimuskyselykaavakkeen yhdeksännessä ja kymmenennessä kysymyksessä (Kuvio 9) selvitettiin oppimisvaikeuksien esiintyvyyttä sekä niiden mahdollista vaikutusta motivaatioon.

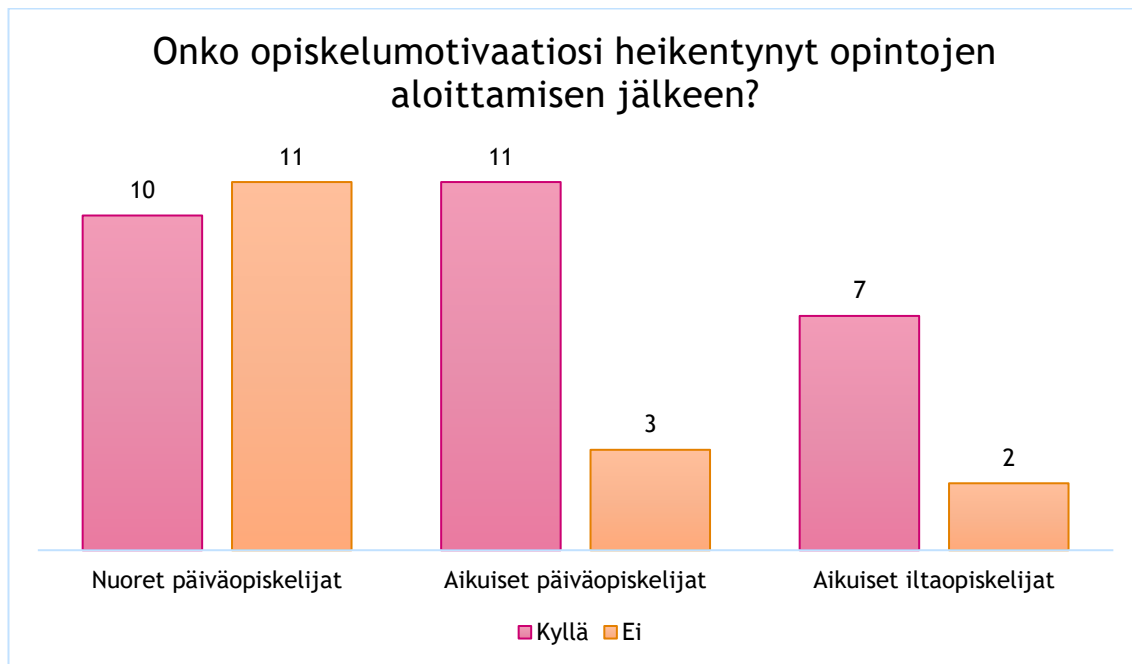
Kuvio 9: Oppimisvaikeudet ja niiden vaikutus opiskelumotivaatioon

Kaksitoista tutkimuskyselyyn vastanneista opiskelijoista eli yhteensä noin 27 prosenttia koki kärsivänsä oppimisvaikeuksista. Eniten oppimisvaikeuksista koki kärsivänsä nuoret päiväopiskelijat, joista kahdeksan opiskelijaa eli 38 prosenttia vastasi ”kyllä”. Kaikki ne opiskelijat, jotka kokivat kärsivänsä oppimisvaikeuksista, eivät kuitenkaan ajatelleen sen vaikuttavan heidän opiskelumotivaatioon. Vain yhdeksän opiskelijaa 44 vastaajasta koki, että oppimisvaikeudet voisivat vaikuttaa opiskelumotivaatioon negatiivisesti. Kaksi opiskelijaa oli jättänyt kohdan tyhjäksi vastattuaan, etteivät koe kärsivänsä oppimisvaikeuksista.

Kyselykaavakkeemme kysymys ”Koetko kärsiväsi oppimisvaikeuksista?”, saattoi antaa epäluotettavaa tietoa oppimisvaikeuksien todellisesta määrästä, sillä osa opiskelijoista varmasti kokee kärsivänsä oppimisvaikeuksista esimerkiksi motivaation puutteen yhteydessä. Kysymyksen vastauksista ei nyt selvinnyt niiden opiskelijoiden määrä, joilla on todettu oppimisvaikeuksia. Toisaalta nyt kysymys antoi vastauksen siihen, kuinka moni luultavasti kokee kärsivänsä jonkin tyyppisistä hankaluuksista opiskelussa.

Kuten Lehtinen, Kuusinen & Vauraus (2017, 244) toteavat oppimisvaikeuksien olevan vaihteleva joukko erilaisia ongelmia, jotka kehittyvät yksilön ja oppimisympäristön vuorovaikutuksessa. Myös Ruohotie (1998, 48) kertoo oppimisvaikeuksien voivan esiintyä myös erilaisin käyttäytymisongelmin, jotka liittyvät yleisesti heikkoon motivaatioon ja tyytymättömyyteen. Yleensä oppimisvaikeuksien yhteydessä koetaan toistuvia epäonnistumisia ja itsetunnon puutetta. Motivaatioon vaikuttavat oppimisvaikeudet ovat usein hankalia, mutta niihin pystytään vaikuttamaan oppimiskokemuksilla ja sosiaalisella vuorovaikutuksella. (Lehtinen, Kuusinen & Vauraus 2007, 244; Ruohotie 1998, 48.)

Opiskelijoiden kiinnostus koulua ja opiskelua kohtaan yleensä heikkenee opintojen edetessä. Kyselylomakkeen kahdeksannessa kysymyksessä (Kuvio 10) kysyttiin, kokeeko opiskelija motivaationsa heikentyneen opintojen aloittamisen jälkeen.

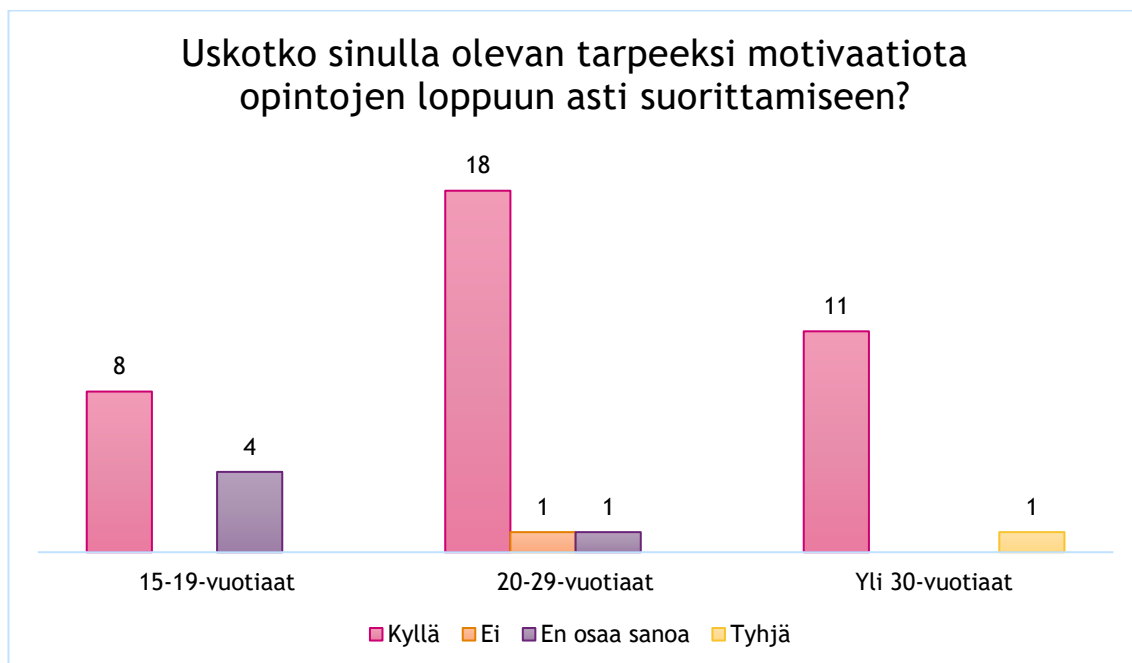

Kuvio 10: Opiskelumotivaation heikentyminen

Kaikista kyselyyn vastanneista opiskelijoista motivaatio oli heikentynyt 28 opiskelijalla eli noin 64 prosentilla. 16 opiskelijalla eli 36 prosentilla motivaatio ei ollut heikentynyt opintojen aloittamisen jälkeen. Nuoret päiväopiskelijat kokivat asian keskenään eri tavalla; 10 opiskelijaa koki motivaation heikentyneen ja 11 opiskelijaa ei. Molemmissa aikuisopiskelijaryhmissä selkeä enemmistö koki opiskelumotivaation heikentyneen opintojen aloittamisen jälkeen. Aikuisista päiväopiskelijoista vain kolme ja iltaopiskelijoista kaksi koki, ettei heidän motivaationsa ollut heikentynyt opintojen aloittamisen jälkeen.

Yleisesti ottaen opiskelijoiden opiskelumotivaatio on vahvempi opiskelujen alussa. Motivaation ylläpitämiseen vaikuttaa moni asia. Motivaation heikkenemiseen voi vaikuttaa esimerkiksi kokonaan väärä alavalinta tai jos opinnot eivät vastaakaan opiskelijan odotuksia. Motivaatio voi myös niin sanotusti heikentyä ajan kanssa. Motivaation heikentymistä opintojen aikana ja siihen vaikuttaneita syitä on selvitetty lisää tutkimuksen kvalitatiivisen osuuden analyysissä.

Kyselykaavakkeessa kysyttiin 11. kysymyksenä (Kuvio 11), uskovatko opiskelijat heillä olevan tarpeeksi motivaatiota suorittaakseen opinnot loppuun.

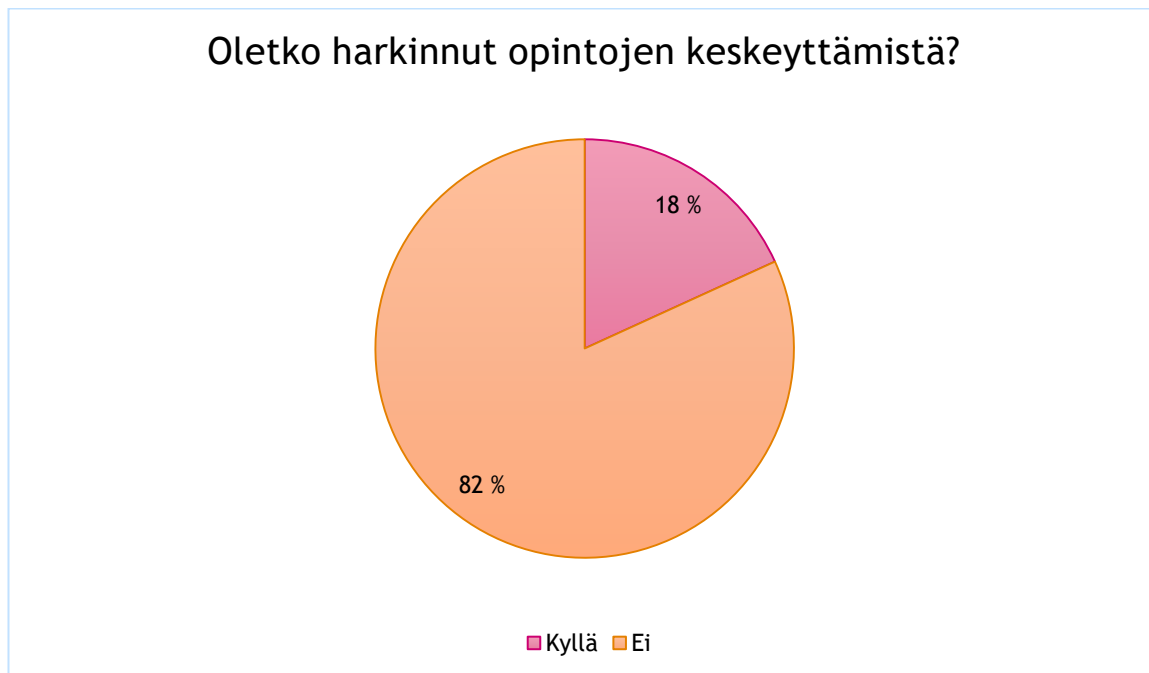
Kuvio 11: Opintojen loppuun asti suorittaminen

Suurin osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että heillä on tarpeeksi motivaatiota opintojen loppuun asti suorittamiseen. Vain yksi kaikista 44 opiskelijasta vastasi, että hänellä ei ole tarpeeksi motivaatiota. Viisi opiskelijaa, joista neljä oli alle 20-vuotiaita, ei osannut sanoa onko motivaatiota tarpeeksi vai ei. Yksi opiskelija jätti vastaamatta kysymykseen. Kaiken kaikkiaan 37 opiskelijaa eli 84 prosenttia vastaajista uskoi, että heillä on tarpeeksi motivaatiota opintojen loppuun asti suorittamiseen.

Nuorimmat opiskelijat eivät olleet ihan niin varmoja motivaatiostaan kuin yli 19-vuotiaat opiskelijat. Luultavasti nuorilla opiskelijoilla ei ole yhtä hyvä elämänhallintakyky kuin aikuisemmilla opiskelijoilla, jonka vuoksi he eivät ole välttämättä aivan varmoja omista tavoitteistaan ja saavutettavissa olevista päämääristä. Esimerkiksi peruskoulusta suoraa kosmetologikouluun tulevat opiskelijat ovat yleensä 15- tai 16-vuotiaita. Nuorien pitää tehdä ammatinvalintaan liittyviä päätöksiä jo silloin, kun useat eivät ole vielä ihan varmoja tulevaisuudensuunnitelmistaan.

Opiskelijoilta kysyttiin kyselykaavakkeessa, että ovatko he harkinneet opintojen keskeyttämistä (Kuvio 12).

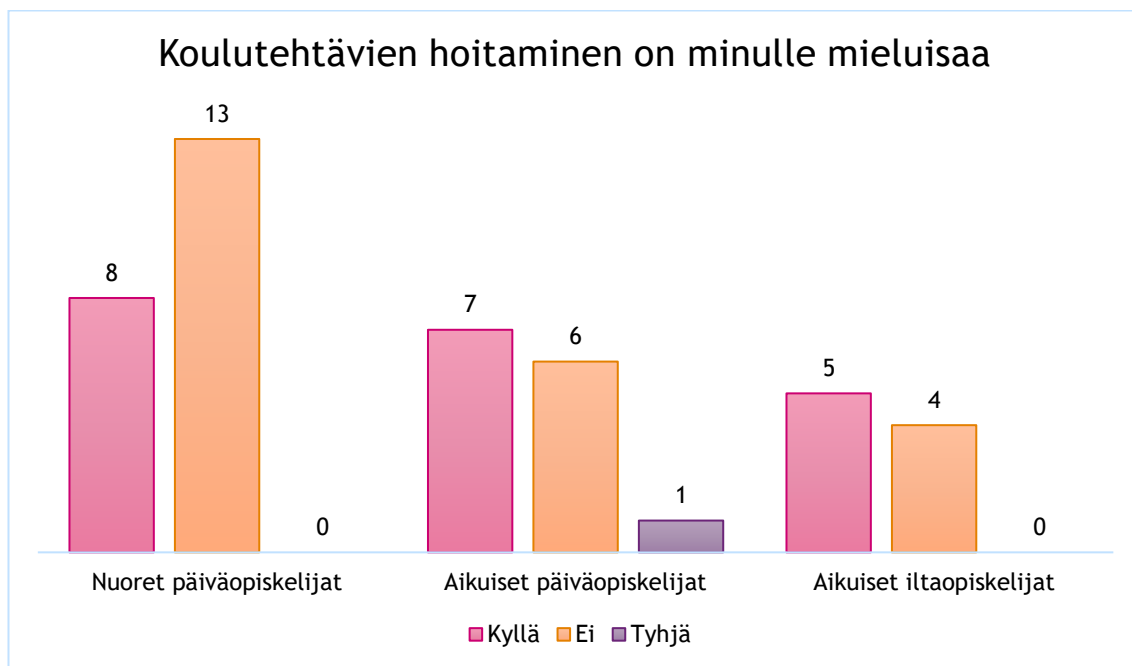

Kuvio 12: Opintojen keskeyttäminen

82 prosenttia vastaajista eli 36 opiskelijaa ei ollut harkinnut opintojen keskeyttämistä. 18 prosenttia eli kahdeksan opiskelijaa oli harkinnut opintojen keskeyttämistä. Heistä viisi oli nuoria päiväopiskelijoita. Aikuisopiskelijoiden päiväryhmästä vain yksi opiskelija oli harkinnut opintojen keskeyttämistä. Aikuisopiskelijoiden iltaryhmästä 2 opiskelijaa eli 22 prosenttia oli harkinnut opintojen keskeyttämistä.

Opintonsa keskeyttävien opiskelijoiden määrissä on varmasti vuosittain ja kouluittain eroja. Opintojen keskeyttämiseen voi olla monia syitä, jotka voivat liittyä myös motivaation puutteeseen. Joskus opintojen keskeyttämiseen on kuitenkin iso kynnys motivaation puutteesta huolimatta. Osalla opiskelijoista ei välttämättä ole muuta vaihtoehtoa kuin jatkaa opintoja esimerkiksi vanhempien painostaessa tai ”tyhjän päälle” jäämisen pelon vuoksi. Keskeyttämiseen vaikuttavat koulun ja motivaation lisäksi myös useat koulun ulkopuoliset asiat.

Koulutehtävien tekeminen mielekkyys opiskelijoille voi kertoa sekä motivaation määrästä, että opettajan ammatillisista kyvyistä. Kyselylomakkeella 14:nä kysymyksenä kysyttiin (Kuvio 13), onko koulutehtävien tekeminen opiskelijalle mieluisaa.

Kuvio 13: Koulutehtävien mieluisuus luokkaryhmittäin

20 opiskelijan mielestä koulutehtävien hoitaminen on mieluisaa ja 23 opiskelijan eli yli 50 prosentin mielestä se ei ole mieluisaa. Yksi vastaajista jätti vastaamatta kysymykseen.

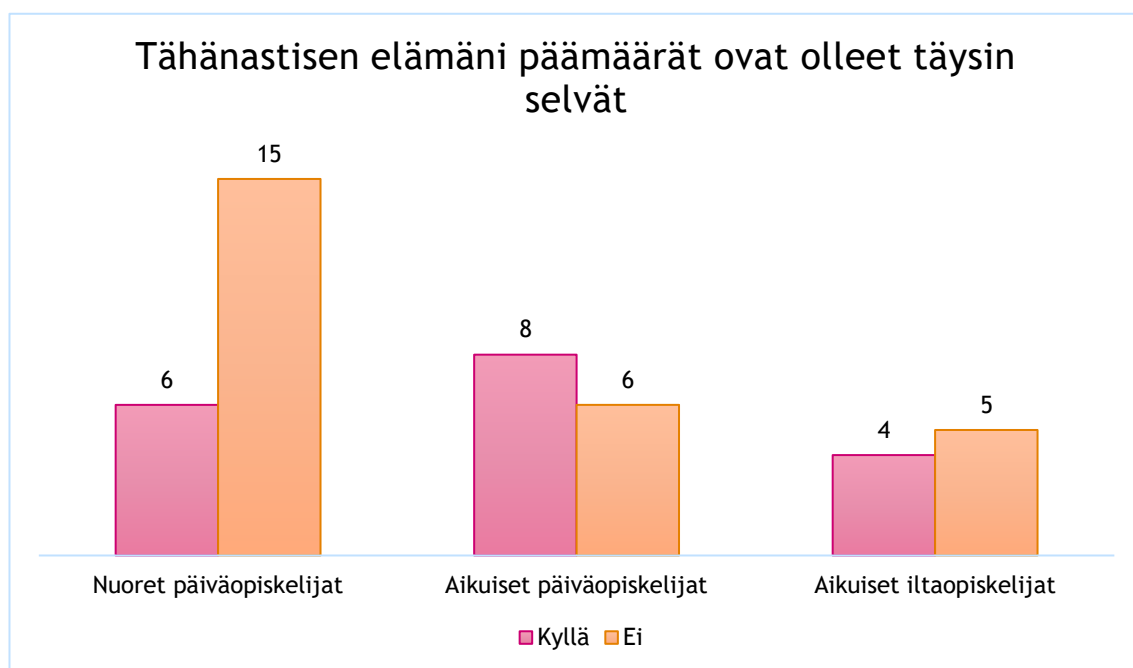
Aikuisista iltaopiskelijoista enemmistö eli noin 55 prosenttia opiskelijoista vastasi ”kyllä”, mutta nuorten päiväopiskelijoiden luokassa selkeämpi enemmistö eli noin 62 prosenttia vastasi ”ei”. Aikuisten päiväopiskelijöiden ryhmästä tasan puolet vastasi, että koulutehtävien tekeminen on mieluisaa.

Koulutehtävien tekemisen mielisuutta voidaan peilata myös motivaation määrään. Kuten Peltonen ja Ruohotie kirjoittavat kirjassaan *Oppimismotivaatio*, voidaan todeta, että motivaatio käytännössä määrää millä aktiivisuudella yksilöt toimivat ja mihin heidän mielenkiintonsa kohdistuu. Jos opiskelijalla ei ole motivaatiota koko opiskeluun, todennäköisesti hänellä ei ole mielenkiintoa myöskään koulutehtävien hoitamiseen. Toisaalta opiskelijan vastahakoisuus tehtävien tekemiseen ei välttämättä kerro motivaation puutteesta opintoja kohtaan, sillä motivaatio voi vaihdella dynaamisuuksensa vuoksi tilanteesta toiseen (Peltonen & Ruohotie 1992, 16-18).

Koulutehtävien mielisyys voi kertoa myös niitä teettävistä opettajista. Peltonen ja Ruohotie analysoivat kirjassaan *Oppimismotivaatio*, koulutehtävien haasteellisuuden, vaihtelun ja mielenkiintoisuuden tärkeyttä. Nämä tekijät vaikuttavat opiskelijan sisäisen motivaation kehittymiseen. Tehtävien tulisi olla sopivan haasteellisia ja vastata opiskelijoiden tasoa, jotta heillä olisi odotuksia menestymisestä ja mahdollisuus onnistua. (Peltonen & Ruohotie 1992, 20.)

Myös Willingham kertoo kirjassaan *Why Don't Students Like School?* siitä, miten koulutehtävien toistuva liian vaikea taso aiheuttaa opiskelijoiden asenteiden muutosta ja jopa vähentää motivaatiota ja kiinnostusta. (Willingham 2009, 3-13.) Opettajien tulisi osata tehdä oppimistehtävistä tasoltaan sopivan vaikeita, jotta opiskelijoilla olisi motivaatiota tehdä niitä.

Kyselykaavakkeeseen haluttiin myös elämänhallintakykyihin liittyviä kysymyksiä, jotta voitaisiin verrata opiskelijoiden motivaation tasoa heidän elämänhallintataitoihinsa. 16. kysymys (Kuvio 14) selvitti, ovatko opiskelijoiden elämän päämäärät olleet selkeitä.

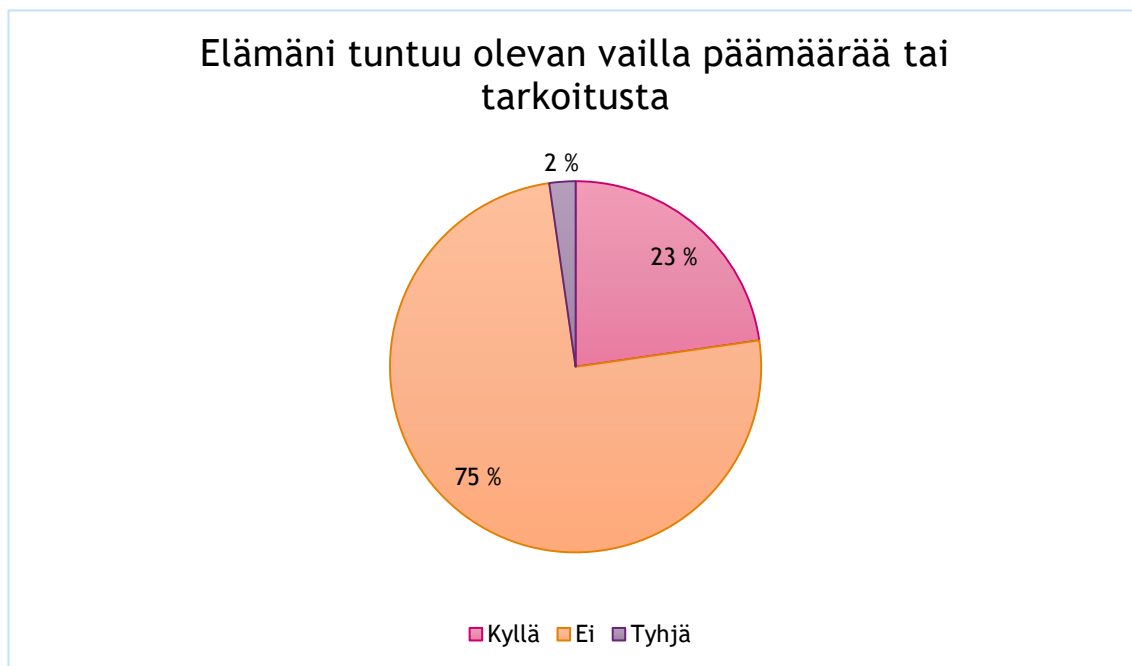

Kuvio 14: Elämän päämäärät

Enemmistö eli 26 kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki, että heidän tähänastisen elämänsä päämäärät eivät ole olleet täysin selvät. Yhteensä 18 opiskelijaa eli noin 41 prosenttia vastasi kysymykseen, että heidän elämänsä päämäärät ovat olleet täysin selvät. Nuorista päiväopiskelijoista selkeä enemmistö, eli 15 opiskelijaa, koki ettei elämän päämäärät ole olleet täysin selviä. Myös aikuisista iltaopiskelijoista suurempi osa oli sitä mieltä, etteivät päämäärät ole olleet täysin selvät. Aikuisista päiväopiskelijoista kuitenkin enemmistö eli noin 57 prosenttia koki, että heidän tähänastisen elämänsä päämäärät ovat olleet täysin selvät.

Opiskelijoilta kysyttiin kyselytutkimuksessa, tuntuuko heistä, etteivät he ole varmoja pystyvätkö he pitämään asiat hallinnassaan. ”Kyllä” tai ”joskus” -vastauksia oli yhteensä 23 eli 52 prosenttia kaikista vastauksista. Ainoastaan ilta-aikuisten ryhmässä enemmistö eli 5 opiskelijaa vastasi ”ei”. Päiväopiskelijoiden sekä aikuis- että nuortenryhmässä vähemmistö vastasi ”ei”. Nuorten päiväryhmästä noin 58 prosenttia valitsi vastauksen ”kyllä” tai ”joskus”.

Haluttiin myös selvittää, onko opiskelijoilla tunnetta siitä, että heidän elämällään ei olisi päämäärää tai tarkoitusta (Kuvio 15).

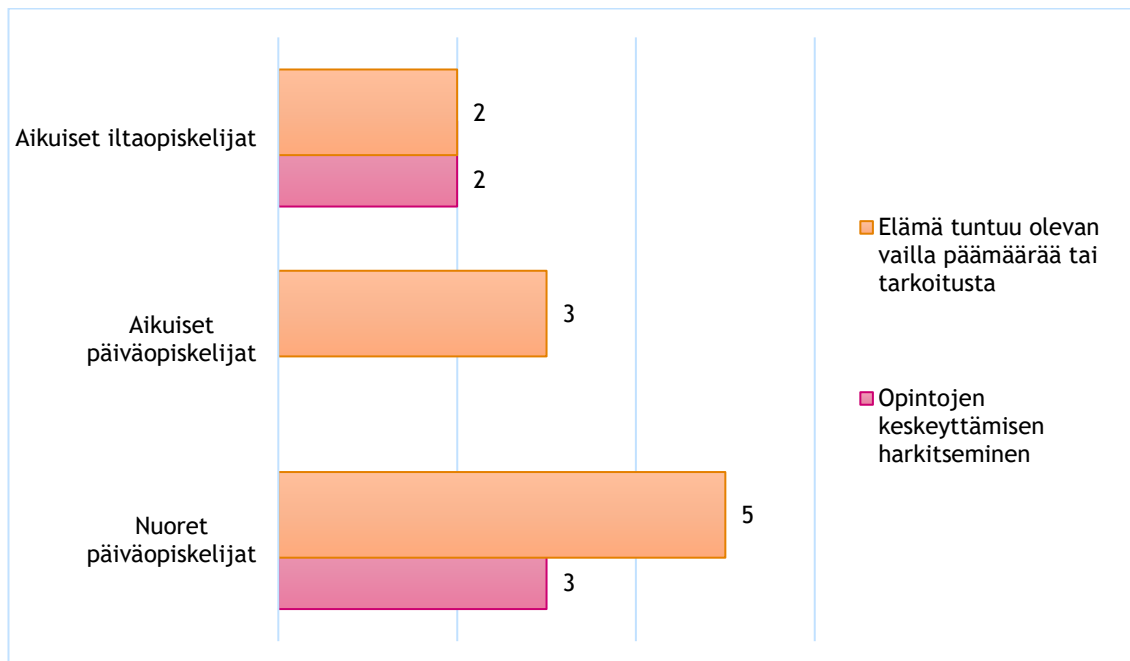

Kuvio 15: Elämänhallinta

23 prosenttia eli yhteensä 10 opiskelijaa koki, että heidän elämänsä tuntuu olevan vailla päämäärää tai tarkoitusta. 75 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki, ettei heidän elämänsä ole vailla päämäärää tai tarkoitusta. 50 prosenttia ”kyllä” -vastauksen antaneista oli nuoria päiväopiskelijoita. Prosentuaalisesti aikuisista päivä- sekä iltaopiskelijoista lähes yhtä moni koki heidän elämänsä olevan vailla päämäärää tai tarkoitusta. Yksi nuori päiväopiskelija oli jättänyt vastaamatta kysymykseen.

18. kysymyksessä selvitettiin, onko opiskelijoilla usein tunne, että heidän päivittäiset tekemisensä olisivat merkityksettömiä. Myöntävästi vastasi yhteensä 5 opiskelijaa eli 11 prosenttia, joista kaikki olivat nuoria päiväopiskelijoita. Aikuisopiskelijoista kaikki vastasivat kysymykseen ”ei”.

Tutkimustuloksista etsittiin myös elämänhallintakykyjen ja opintojen keskeyttämisen välisiä yhteyksiä. Seuraavasta kuviosta (Kuvio 16) nähdään, kuinka moni opiskelijoista oli vastannut ”kyllä” kyselylomakkeen kohtaan ”Elämäni tuntuu olevan vailla päämäärää tai tarkoitusta”. Kyselylomakkeen vastauksien perusteella selvitettiin kuinka moni heistä, joilla oli elämänhallinnallisia ongelmia, oli harkinnut opintojen keskeyttämistä.

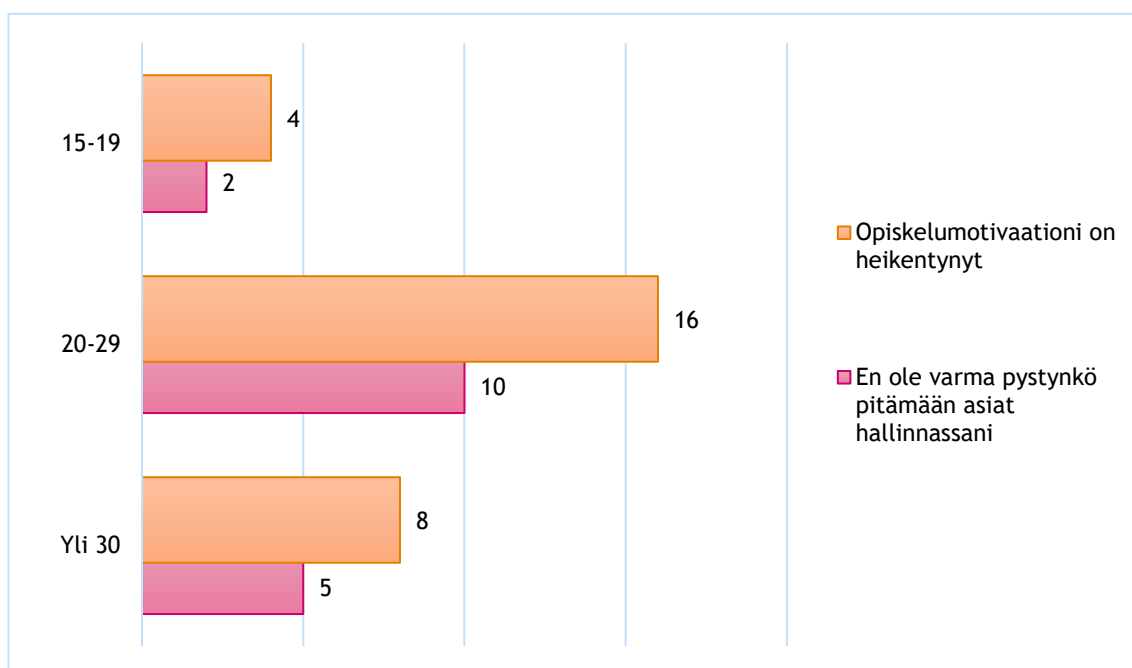
Kuvio 16: Elämänhallintaongelmien yhteys opintojen keskeyttämistä harkinneiden määrään

Kuten aikaisemmin todettiin, 23 prosenttia opiskelijoista koki, että heidän elämänsä on vailla päämäärää tai tarkoitusta ja yhteensä 16 prosenttia opiskelijoista oli harkinnut opintojen keskeyttämistä. Yhteensä viisi opiskelijaa eli puolet niistä opiskelijoista, jotka kokivat elämän päämäärän puuttuvan, vastasivat myös harkinneensa opintojen keskeyttämistä. Aikuisista iltaopiskelijoista kumpikin elämänhallinta-aiheiseen kysymykseen ”kyllä” vastanneista opiskelijoista vastasi myös harkinneensa opintojen keskeyttämistä. Aikuisista päiväopiskelijoista vain yksi oli harkinnut opintojen keskeyttämistä, eikä hänellä ollut tutkimusvastausten perusteella elämänhallinnallisia ongelmia.

Nuorilla päiväopiskelijoilla oli selkeästi eniten elämänhallintaongelmia, mikä saattaa vaikuttaa ammatti-identiteetin muodostumiseen, motivaatioon ja jopa opintojen etenemiseen. Kolme nuorta päiväopiskelijaa, eli 60 prosenttia heistä, jotka kokivat elämän olevan vailla päämäärää tai tarkoitusta, olivat myös harkinneet opintojen keskeyttämistä. Elämänhallinnallisilla ongelmilla voitaisiin tämän suppean kyselytutkimuksen perusteella todeta olevan vaikutusta opiskelijoiden opintojen keskeyttämisiin. Nuoret opiskelijat olivat selkeästi eniten ”tuuliajolla” elämänsä päämäärien kanssa, sillä 15 heistä eli 71 prosenttia vastasivat, etteivät heidän tähänastisen elämänsä päämäärät ole olleet täysin selvät. Nuorten päiväryhmästä 11 opiskelijaa eli 52 prosenttia vastasi myös, että heistä tuntuu joskus, etteivät he ole varmoja pystyvätkö he pitämään asiat hallinnassaan. Viisi opiskelijaa eli 11 prosenttia kaikista vastaajista koki, että heidän päivittäiset tekemisensä tuntuvat usein merkityksettömiltä. Kaikki nämä viisi opiskelijaa olivat nuoria päiväopiskelijoita. Nuorista päiväopiskelijoista siis lähes

neljäs eli noin 24 prosenttia kokivat usein, että heidän päivittäiset tekemisensä ovat merkityksettömiä.

Kosmetologiopiskelijoiden opiskelumotivaation ja elämänhallintataitojen yhteyttä tutkittiin luokkaryhmien lisäksi myös ikäluokittain. Seuraavasta kuviosta (Kuvio 17) nähdään, kuinka moni heistä, joiden opiskelumotivaatio oli heikentynyt opintojen aloittamisen jälkeen, vastasi myös ”kyllä” tai ”joskus” kyselylomakkeen kohtaan: ”Minusta tuntuu, etten ole varma pystynkö pitämään asiat hallinnassani”.

Kuvio 17: Motivaation heikentymisen ja elämänhallintaongelmien yhteys

Kuten aikaisemmin todettiin, yhteensä 28 opiskelijaa eli noin 64 prosenttia vastaajista kertoi, että heidän opiskelumotivaationsa on heikentynyt opintojen aloittamisen jälkeen. 15-19-vuotiaita vastaajia oli 12 ja heistä noin 33 prosenttia kertoi opiskelumotivaation heikentyneen. 20 opiskelijaa eli enemmistö vastaajista oli 20-29-vuotiaita ja heistä 80 prosenttia kertoi opiskelumotivaation heikentyneen. Yli 30-vuotiaita vastaajia oli yhteensä 12 ja opiskelumotivaatio oli heikentynyt heistä noin 67 prosentilla.

Opiskelumotivaation heikentymisen ja elämänhallinnan ongelmien välillä voidaan todeta tutkimuksen tulosten perusteella olevan yhteys. Yhteensä 17 opiskelijaa eli noin 61 prosenttia heistä, joiden opiskelumotivaatio oli heikentynyt opintojen aloittamisen jälkeen, vastasivat myös ”kyllä” tai ”joskus” kyselylomakkeen kohtaan: ”Minusta tuntuu, etten ole varma pystynkö pitämään asiat hallinnassani”. 15-19-vuotiaista opiskelijoista, joiden motivaatio oli heikentynyt, 50 prosentilla oli myös ongelmia asioiden hallinnan kanssa. 20-29-vuotiailla ja yli 30-vuotiailla opiskelijoilla motivaation heikentymisen ja elämänhallintaongelmien yhteys oli

prosentuaalisesti sama. Sekä 20-29-vuotiaista että yli 30-vuotiaista vastaajista, joiden opiskelumotivaatio oli heikentynyt, noin 63 prosenttia vastasi kyseiseen elämänhallinta-aiheiseen kysymykseen ”kyllä” tai ”joskus”.

Aikaisemmassa kuviossa (Kuvio 16) vertailtiin eri luokkaryhmiä, mikä korosti erityisesti nuorten päiväopiskelijoiden elämänhallintaongelmia. Nuorista päiväopiskelijoista 11 vastaajaa eli 52 prosenttia vastasi, että heistä tuntuu joskus, etteivät he ole varmoja pystyvätkö he pitämään asiat hallinnassaan. 20-29-vuotiaita opiskelijoita oli kaikissa tutkimukseen vastanneissa luokkaryhmissä, minkä vuoksi kuvat 16 ja 17 eivät ole suoraan verrattavissa toisiinsa.

Opiskelijoiden elämänhallintataidot liittyvät läheisesti heidän opiskelumotivaatioonsa. Elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä näkyi luokkaryhmän ja iän vaikutus elämänhallintakykyihin. Nuorilla opiskelijoilla elämän päämäärät eivät olleet kovin selkeitä ja he tuntuivat olevan epävarmempia. Nuorilla opiskelijoilla, joiden elämän päämäärät eivät ole täysin selvät, ei välttämättä ole urasuunnitelmiakaan. Ammatinvalinta pitää tehdä, vaikka täyttä varmuutta kiinnostuksesta alaa kohtaan ei olisikaan. Tämä saattaa johtaa myöhemmässä opintojen vaiheessa motivaation puutteeseen ja jopa opintojen keskeyttämiseen. Vanhemmat vastaajat, joiden elämän päämäärät eivät olleet selviä tai elämänhallinta oli muuten alhaista, saattavat olla esimerkiksi alanvaihtajia. Nykyään alan vaihtaminen ja uudelleen kouluttautuminen ei ole lainkaan poikkeuksellista. Toisaalta alanvaihtajilla saattaa olla myös tavallista korkeampi opiskelumotivaatio, jos he ovat vaihtaneet alalle, joka heitä oikeasti kiinnostaa. Asioiden hallinnan menettämisen tunteeseen saattaa liittyä aikuisilla opiskelijoilla esimerkiksi kodin ja koulun yhdistämisen vaikeudet. Aikuisilla opiskelijoilla on todennäköisemmin lapsia kuin nuorilla, mikä saattaa myös vaikuttaa asioiden ja elämän hallitsemisen hankalaksi kokemiseen.

10.2 Kosmetologiopiskelijoiden haastattelut ja analyysi

Opinnäytetyön kvalitatiivinen osuus toteutettiin haastattelemalla. Kaikki haastattelut tehtiin saman päivän aikana 28.8.2018. Päivän aikana haastateltiin 21 opiskelijaa kolmesta eri luokkaryhmästä, joita olivat peruskoulupohjaiset ja toisen asteen tutkinnon jo suorittaneet nuoret päiväopiskelijat sekä iltatoteutuksena opiskelevat aikuiset. Jokaisesta ryhmästä haastattelut tehtiin seitsemälle opiskelijalle. Haastattelut tehtiin opiskelijoiden asiakaspalvelun lomassa ja haastateltavat valittiin sattumanvaraisesti. Vastanneista nuorin oli 16-vuotias ja vanhin 49-vuotias. Haastateltavista yksi oli mies ja kaikki muut naisia. Haastatteluja tehtiin asiakaspalvelun ohella sellaisina hetkinä, kun haastateltavilla ei ollut asiakkaita. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluita.

Haastattelut tehtiin puoliavoimena eli puolistrukturoituna haastatteluna. Puolistrukturoidussa haastattelussa selvitetään keskeisiä käsitteitä ja etukäteen valittuja teemoja. Haastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelma-asettelun

mukaisesti. Haastattelukysymykset perustuvat tutkimuksen viitekehukseen. (Tuomi & Sara-järvi 2009, 75.) Haastattelukysymykset olivat ennalta määrättyjä, mutta haastateltavat saivat vastata niihin omin sanoin. Kysymyksiä oli 5 (Liite 2) ja lisäksi oli varattu aikaa myös mahdollisiin tarkentaviin lisäkysymyksiin, kuten esimerkiksi miksi tai miten.

Tutkimushaastattelut pyritään yleensä nauhoittamaan. Tämä ei aina kuitenkaan ole mahdollista ja joissakin tilanteissa haastattelun mukautuminen ympäristöön voi olla helpompaa ilman nauhoitusta. (Tiittula & Ruohovesi 2005, 14.) Haastatteluja ei voitu nauhoittaa palveluympäristön takia, vaan vastaukset kirjattiin paperille ja avattiin tarkemmin myöhemmin. Haastattelut kestivät korkeintaan kymmenen minuuttia vastaajasta riippuen ja keskimääräinen vastausaika oppilailla oli noin seitsemän minuuttia.

Haastateltavien motivaation taso vaihteli hyvin paljon. Haastateltavista hyvin motivoituneeksi itsensä määrittelivät alle puolet opiskelijoista. Selvästi motivaation puutoksesta tai sen kokonaan puuttumisesta ilmoitti enemmistö haastateltavista, joista osa koki motivaationsa vaihtelevan aaltomaisesti opintojen aikana. Motivaation puutteeseen ilmeni syyksi yleisimmin väärä alavalinta. Nuoret kokivat, etteivät olleet kiinnostuneita alasta ja halusivat esimerkiksi tulevaisuudessa mieluummin kampaajaksi. Aikuisryhmien motivaation puutteesta kärsivät haastateltavat ilmoittivat, etteivät ole jäämässä alalle. Useampi haastateltava vastasi palaavansa opintojen jälkeen vanhaan työpaikkaansa:

”Ei juurikaan ole motivaatiota, teen kyllä kaiken pakollisen ja aion suorittaa koulun loppuun.”
 ”Tulen kouluun koska on pakko ja turhauttaisi vaihtaa koulua, vaikka haluan toiseen ammattiin tämän koulun jälkeen.”

Motivaation puutteen syynä kerrottiin olevan epävarman tulevaisuuden tuoma ahdistus. Opiskelijat halusivat perustaa omia kauneushoitoloita, mutta he olivat huomanneet siihen liittyvän ongelmia, joista suurimmat olivat yrityksen rahoitusasioissa. Useampi haastateltava koki kuitenkin olevansa alasta kiinnostuneita, mutteivat uskoneet tekevänsä kosmetologina hoitotyötä valmistumisen jälkeen. Eniten motivoituneeksi itsensä kokeneita oli toisen asteen tutkinnon jo suorittaneissa nuorissa päiväopiskelijoissa ja vähiten iltatoteutuksena opiskelevissa aikuisissa. Vaihtelevan motivaation syyksi opiskelijat kertoivat muun muassa liian hitaan etenemistahdin opinnoissa ja useilla opiskelijoilla motivaatio vaihteli eri aiheiden ja jaksojen mukaan:

”Olen motivoitunut vaihtelevasti, ammattiin joo mutta kouluun vähemmän.”

Haastateltavista noin puolet kokivat motivaationsa laskeneen opintojen aloittamisen jälkeen, ja heistä osa koki motivaationsa laskeneen vain vähän. Kuitenkin osa haastateltavista kertoi

motivaationsa pysyneen samalla tasolla aloittamisen jälkeen. Nuorista useimmat kokivat motivaationsa laskeneen vain vähän. Iltatoteutuksen aikuisopiskelijoista suurin osa koki motivaation selvästi laskeneen opintojen aloittamisen jälkeen. Syitä motivaation laskuun oli useita. Oppimisvaikeuksista kärsivät opiskelijat kertoivat vaikeuksien vaikuttavan heidän motivaatioonsa. Toisen asteen koulutuksen suorittaneet nuoret päiväopiskelijat taas kokivat eniten vaihtelevaa motivaatiota aihealueiden ja jaksojen mukaan. Osa opiskelijoista kertoi työharjoittelun nostaneen heidän motivaatiotaan, mutta koulun laskeneen sitä. Kaikki haastateltavat aikovat kuitenkin suorittaa opintonsa loppuun. Vastauksissa toistui usein myös koulun ulkopuoliset syyt, kuten kotiolosuhteet:

”Motivaatio vaihtelee vähän sen mukaan, että miten kotona menee.”

”On laskenut, syynä on koulun ulkopuolisia asioita, uskon että suoritan loppuun saakka.”

Haastattelun tarkoituksena oli myös kartoittaa oppilaitoksen ja opettajien vaikutusta opiskelijoiden opiskelumotivaatioon. Haastattelussa kysyttiin, kokevatko opiskelijat opettajien kannustavan riittävästi ja onko kannustus heidän mielestään oikeanlaista. Haastateltavista useimmat kokivat opettajien kannustavan kouluympäristössä ja vain pieni osa koki, etteivät opettajat kannusta tarpeeksi. Haastateltavat toivoivat lisää kannustusta ja motivointia opettajilta. Opiskelijat kokivat opettajien kannustuksen määrän ja laadun vaihtelevan eri opettajien välillä. Osa haastateltavista kertoi, että osa opettajista tuntui heistä välinpitämättömiltä, kommentoinnin ja palautteen annon puutteen vuoksi. Melkein kaikki haastateltavat kokivat aineopettajien kannustavan enemmän kuin asiakaspalvelun opettajien. Tämän haastattelukysymyksen vastauksissa oli selkeästi havaittavissa myös ikäjakaumaa. Nuoret kokivat kaipaavansa enemmän kannustusta ja positiivista palautetta opettajilta kuin aikuisopiskelijat:

”Osa kannustaa hyvin, keskittyy opiskelijan opintoihin ja panostaa koko luokkaan.”

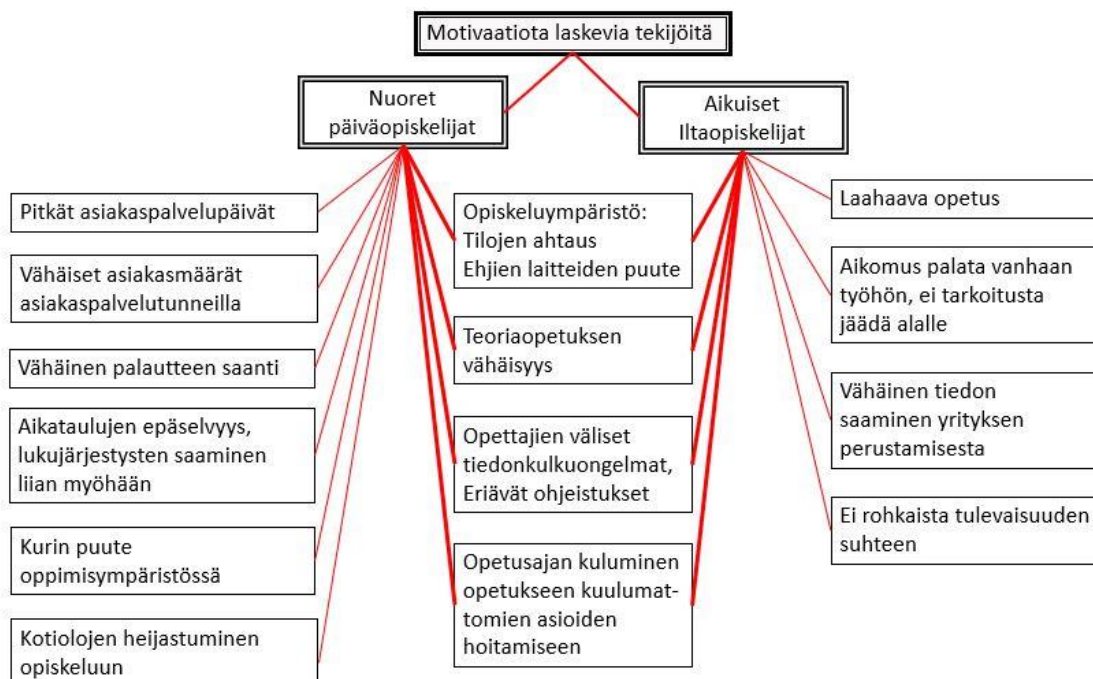
”Osa opettajista huomauttaa vain negatiivisista asioista, eikä anna kehuja onnistumisista.”

Haastatteluissa ilmeni, että opiskelijoiden mielestä hyvin kannustavat opettajat muistuttavat asioista, kuuntelevat, kehuvat, kommunikoivat, antavat positiivista palautetta, ovat kiinnostuneita oppilaiden hyvinvoinnista ja kyselevät ”miten menee” tai miten opinnot etenevät. Haastateltavat toivoivat, että oppilaitoksen opettajat rohkaisisivat enemmän tulevaisuuden suhteen ja puhuisivat esimerkiksi töiden hankkimisesta enemmän. Lisäksi haastateltavat kokivat, että oppilaitoksessa on opettajia, joiden asenteen takia heiltä ei uskalla edes kysyä mitään. Opettajilta toivottiin myös rakentavaa palautetta, joka motivoisi opiskelijoita kehittämään itseään.

”Motivoivat opettajat antavat pieniä yksityiskohtaisia kehuja, kuten ’hyvä tukiote’.”

”Toiset opettajat sanovat vain päivän päätteeksi, että meni hyvin ja usein jää tunne, että ei-hän opettaja edes katsonut tekemisiäni koko päivänä.”

Haastattelussa kysyttiin mikä opiskelijoita motivoi. Kysymys osoittautui haastateltaville hie-man haastavaksi ja heidän oli selkeästi helpompi kertoa siitä, mikä tai mitkä asiat laskevat heidän motivaatiotaan ja vaikuttavat motivaation tasoon negatiivisesti. Useimpien haastatel-tavien kanssa kysymys käännettiin haastattelutilanteessa toisin päin.

Kuvio 18: Motivaatiota laskevia tekijöitä

Haastateltavat kokivat teoriaopetuksen vähäiseksi tai sen jäävän niin sanotusti pintapuoliseksi, mitkä olivat heidän motivaatiotaan laskevia tekijöitä. Useimmat toivoivatkin teoriaopetukseen lisää luokassa ja kotona tehtäviä kirjallisia harjoituksia. Tällöin opiskelijoiden tulisi kerrattua teoriaa myös kotona enemmän ja heillä olisi parempi teoriavarmuus esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa asiakkaan kysyessä heiltä jotakin. Teoriaopetuksen ja tehtävien tarve oli selvemmin esillä nuorilla päiväryhmän opiskelijoilla. Haastatteluissa mainittiin myös teoriaopetuksen tuntuvan usein sekavalta ja luokkatiloihin toivottiin rauhallisempaa ilmapiiriä, minkä saavuttamiseksi toivottiin tiukempaa kuria. Opetusmateriaaleja toivottiin myös nettiin saataville:

”Toivoisin teoriaopetusta enemmän, sillä usein asiakkaiden kysyessä jotain, on tosi epävarma olo. On sellainen olo, että teoria on jäänyt tosi pintapuoliseksi.”

Osa haastateltavista koki opetuksen laahaavaksi, eli opettajan keskittyvän johonkin osa-alueeseen liian pitkään, jolloin opiskelijat kyllästyvät. Lisäksi haastateltavat kokivat, että joihinkin aiheisiin paneudutaan ”liikaa”, jolloin aikaa ei jää muille aiheille ja osa teoriaopetuksesta jää pintapuoliseksi. Opiskelijat toivoivat myös opettajien kiinnittävän huomiota teoriaopetukseen kuulumattomien asioiden hoitamiseen tunnilla. Haastateltavia esimerkiksi harmitti, että ison osan tunnin opetusajasta vie jonkun opiskelijan ongelmien selvittäminen esimerkiksi Wilma-järjestelmän kanssa. Opettajan olisi hyvä käydä tällaiset asiat opiskelijan kanssa läpi opetustuntien jälkeen, jolloin ne eivät veisi aikaa muilta oppilailta ja itse opetuksesta:

”Aina luokassa on joku, joka kertoo, ettei hänen wilma toimi tai muuta vastaavaa, sitten opettaja käyttää opetusaikaa sellaisen asian selvittämiseen. Se vie sitten aikaa siitä itse päivän aiheesta...”

Yleisimmäksi motivaatiota laskevaksi tekijäksi haastateltavat nimesivät myös oppimisympäristön vaikutuksen. Tällä he tarkoittivat muuan muassa tilojen ahtautta osassa opetustiloista, sekä ehjien toimivien laitteiden vähäistä määrää. Kunnollisten välineiden puute alentaa motivaatiota voimakkaasti. Kaikista haastateltavista opiskelijoista vain yksi oli tällä hetkellä tyytyväinen oppimisympäristöönsä ja siihen liittyviin asioihin, eikä olisi muuttanut niissä mitään. Kaikilla päiväopetuksessa olevilla haastateltavilla toistui vastauksissa myös asiakaspalvelussa asiakkaiden puute ja isot ryhmäkoot. Haastateltavat kokivat turhauttavaksi ja motivaatiota alentavaksi, että asiakaspalvelussa ei riitä asiakkaita kaikille. Heistä jokainen toivoi opettajilta selkeämpää ohjeistusta siitä, mitä kunakin päivänä tulisi harjoitella oman asiakkaan puuttuessa. Isot ryhmäkoot ja asiakkaiden puute olivat selvästi vain päiväryhmien ongelma. Iltaryhmien asiakaspalvelussa on usein täydempää, koska asiakkaille sopii paremmin hoitoihin tuleminen iltaisin. Iltaryhmissä on yleensä vain yksi luokkaryhmä kerrallaan, jolloin ryhmäkoko on pienempi:

”Asiakaspalvelupäivät ovat pitkiä, eikä ole riittävästi asiakkaita tai tekemistä.”

Motivaation tasoa nostaisi asiakaspalvelupäivien lyhentäminen, ja useampi haastateltava toivoikin asiakaspalvelua vain osaksi päivää, jolloin teoritunnit ja asiakaspalvelupäivät eivät tuntuisi niin pitkiltä. Haastatteluissa toivottiin myös asiakaspalvelun suorittamista enemmän työharjoitteluinä. Asiakaspalvelupäivien pituus oli myös enemmän päiväryhmien ongelma, koska iltaryhmien asiakaspalvelupäivien pituus on valmiiksi lyhyempi. Iltaryhmäläisistä kukaan ei maininnut asiakaspalvelupäivien pituutta motivaatiota alentavana tekijänä:

”Useampi asiakaspalvelupäivä peräkkäin laskee motivaatiota.”

Negatiiviseksi ja motivaatiota laskeviksi asioiksi nimettiin myös aikataulujen epäselvyys ja lukujärjestyksien saaminen myöhäisenä ajankohtana. Aikataulu- ja lukujärjestysongelmat olivat selvästi enemmän päiväryhmien ongelma. Iltaryhmän vastaajista vain kaksi koki aikatauluissa sekavuutta. Lisäksi opettajien välinen tiedonkulun puute ja ristiriitaisuus opetustilanteissa, sekä ohjeistuksissa nousi useilla haastateltavilla esille. Opettajien välisistä tiedonkulun ongelmista ja opetusohjeiden eroista mainitsivat lähes kaikki iästä tai opetusryhmästä riippumatta. Aikuisryhmäläiset toivoivat enemmän yrityksen perustamiseen liittyviä asioita käsiteltäväksi teoriaopetuksessa:

”Kurinalaisuus, järjestelmällisyys ja selkeämmät lukkarit ja aikataulut nostaisivat motivaatiota.”

”Opettajien kommunikoinnin pitäisi olla parempaa, nyt toinen opettaja sanoo toista ja toinen toista, selvästi opettajien tiedonkulku ei toimi ja opetuksessa on ristiriitoja.”

Oppimisympäristön motivaatio-ongelmien yleisen kartoittamisen vuoksi haastattelussa kysyttiin myös haastateltavilta, ovatko he havainneet oppimisympäristössään toisia opiskelijoita, jotka kärsivät motivaatio-ongelmista tai motivaation puutteesta. Lisäksi haluttiin tietää, vaikuttavatko oppimisympäristön muiden opiskelijoiden motivaatio haastateltavien omaan motivaation tasoon. Haastateltavat olivat huomanneet omassa ryhmässään ja oppimisympäristössään muita opiskelijoita, joilla on motivaatio-ongelmia. Osa opiskelijoista ei ollut kiinnittänyt ympäristössään tähän huomiota tai eivät halunneet ottaa kantaa asiaan lainkaan. Kuitenkin lähes kaikki olivat huomanneet ympäristössään opiskelijoita, joilla oli motivaatioon liittyviä ongelmia. Tosin useimmat olivat sitä mieltä, että muiden motivaatio-ongelmat eivät ole vaikuttaneet heidän omaan motivaation tasoonsa:

“On muutamia, ne ei tule kouluun ja kun ne tulee ne valittaa ja mököttää, mutta ei ne minun omaan motivaatioon vaikuta.”

Monet motivaatio-ongelmista kärsivät ovat paljon poissa koulusta tai jopa jo keskeyttäneet opintonsa. Osa haastateltavista koki muiden oppimisympäristössä olevien motivaatio-ongelmista kärsivien laskevan heidän omaa motivaatioonsa. Yleisimmin haastateltavat totesivat toisten motivaation puutteen heijastuvan esimerkiksi luokan yleiseen henkeen ja ilmapiiriin. Useimmat kertoivat myös itse turhautuvansa siitä, kun toiset eivät ole motivoituneita ja ovat esimerkiksi paljon poissa. Muutama haastateltavista kertoi toisten motivaatio-ongelmien nostavan heidän omaa motivaation tasoaan. Toisten poissaolot tai motivaation puute sai heidät tsemppaamaan koulussa entistä enemmän. He kokivat toisten motivaation puutteen nostattavan heidän omaa haluaan tehdä asiat vielä entistäkin paremmin:

“On meidän luokalla monia kellä on motivaatio-ongelmia, ja he vaikuttavat yleiseen luokan ilmapiiriin.”

“Se jos muut ei käy koulua, saa minut tsemppaamaan käymään koulun loppuun paremmin.”

10.3 Havainnointi

Yhtenä tutkimusmenetelmänä käytettiin vapaata havainnointia. Havainnointi on yleinen kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä. Se yhdistetään usein esimerkiksi haastatteluihin, sillä yksin se on usein hankala aineistonkeruumenetelmä. Havainnoinnin avulla asiat nähdään oikeissa yhteyksissä. Havainnoinnilla voidaan myös monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä haluttavaa tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81.) Havainnoinnin avulla pystyttiin täydentämään tutkimustuloksia ja laajentamaan tutkimuksen näkökulmia. Havainnointi tehtiin vapaina havainnoiteina SKY-opiston kampuksella lokakuiden 2017 ja 2018 välisenä aikana, estenomiopintoihin liittyvän työharjoittelun ja opettajasijaisuuksien ohella. Havainnointitunteja kertyi hieman yli 400 tuntia. Havainnoinnin avulla pystyttiin seuraamaan SKY-opiston kampuksen tarjoamaa opetusta kokonaisuudessaan. Se toteutettiin asiakaspalvelussa sekä teoria- ja käytännönopetus tunneilla. Havainnoiteja kirjattiin ylös, koska tilanteiden kuvaaminen olisi vaatinut jokaisen opiskelijan ja asiakkaan luvan.

Havainnoimalla saatiin tietoa opiskelijoiden motivaation tasosta. Pääasiassa opiskelijoiden alhainen opiskelumotivaatio näkyi poissaoloina, myöhästelyinä tai kotiin lähtemisenä kesken koulupäivän. Havainnoimalla pystyttiin huomaamaan opiskelijoiden muuttuneet ja erilaiset asenteet. Asenteet ja motivaatio vaihtelivat opiskelijoilla selvästi. Opiskelijoilla oli havaittavissa kielteisiä ja negatiivisia asenteita. Opiskelijoilla esiintyi erilaisia keskittymisvaikeuksia, ja tutkimuksessa havaittiin jopa mahdollista ahdistuneisuutta ja muita henkisiä ongelmia. Monet opiskelijat valittivat päivien mittaan myös huonovointisuutta sekä päänsärkyä. Opiskelijoiden negatiiviset asenteet sekä myöhästelyt tai tunneilta poistumiset veivät selvästi opettajien energiaa ja voimavaroja. Esimerkiksi asiakaspalvelutuntien opettajat joutuivat usein stressaaviin tilanteisiin, kun opiskelijat tulivat kouluun myöhässä ja asiakkaat joutuivat odottamaan heitä. Asiakaspalvelupäivien aamut olivat usein melko kiireisiä, ja ne olivat opettajille selvästi stressaavampia ja raskaampia verrattuna muiden aine- ja tuntiopettajien aamuihin.

Havainnoinnilla pystyttiin huomioimaan opetusympäristö ja sen vaikutus opiskelumotivaatioon. SKY-Opiston kampuksen asiakaspalveluluokan eli Tähtipajan hoitotuolit olivat tilassa melko ahtaasti. Luokkatilaa ei ollut suunniteltu järkevästi asiakaspalvelun toteuttamista varten. Tarvittava sähkö saatiin hoitotuoleihin katon kautta, minkä vuoksi hoitotuolit olivat luokassa riveittäin. Asiakkaat joutuivat pujottelemaan luokkatilojen perälle, eikä hoitopaikoilla ollut juurikaan yksityisyyttä. Asiakaspalvelua oli samanaikaisesti useassa luokkatilassa, mikä hankaloitti selvästi asiakaspalvelutuntien opettajien työtä. Asiakaspalvelun välinehuoltotiloissa oli paljon rikkiäisiä tai huoltoon menossa olevia laitteita. Opiskelijoilla oli käytössään

vain muutamia toimivia laitteita. Havainnointihetkellä kampuksella oli esimerkiksi vain yksi ainoa toimiva timanttihiontalaite. Ehjien laitteiden puute viittasi vahvasti siihen, ettei koululla ollut riittävästi resursseja vanhojen laitteiden huollattamiseen ja uusien toimivien laitteiden hankkimiseen.

Opistolla oli havaittavissa ongelmia tiedonkulussa. Esimerkiksi asiakaspalvelutuntien opettaja ei ollut aina saanut päivitettyä tietoa poissaoloista, jotka opiskelijat olivat ilmoittaneet opintotoimistoon. Havainnoinnin aikana tuli esille myös opiskelijoiden turhautuminen opettajien erilaisiin ohjeisiin. Asiakaspalvelussa saattoi olla useampi luokka yhtä aikaa ja heille oli saatettu opettaa asioita eri tavoin. Esimerkiksi saman vuosikurssin toiselle ryhmälle oli opetettu erillinen vartalonhierontakaava ja toiselle ryhmälle oli opetettu vain muutamia liikkeitä ja ohjeistettu soveltamaan niitä itse. Tämä aiheutti opiskelijoissa eriarvoisuuden tunnetta ja turhautumista. Varsinkin luokkaryhmä, jonka opiskelijat eivät olleet saaneet virallista hierontakaavaa, kokivat etteivät olleet saaneet yhtä hyvää opetusta kuin toinen luokkaryhmä. Lisäksi opiskelijoita turhautti opettajien antamat eriävät ohjeistukset esimerkiksi laitehoitojen näyttöihin liittyen. Toiset opettajat olivat ohjeistaneet, että laitesarjahoidot voi tehdä eri laitteilla, ja toiset opettajat vaativat, että hoidot tulee tehdä vain yhdellä laitteella.

Asiakaspalvelupäivinä saattoi olla myös todella hiljaisia hetkiä, mikä vaikutti voimakkaasti opiskelijoihin. Opiskelijat olivat turhautuneita, koska heillä ei ollut tekemistä. Useimmat heistä vain istuivat välinehuoltotiloissa juttelemassa keskenään ja selailemassa puhelimiaan, asiakaspalveluopettajien keskittyessä niihin muutamaiin opiskelijoihin, jotka tekivät hoitoja. Opettajat yrittivät saada nuoria harjoittelemaan hoitoja keskenään, mutta yleensä tuloksetta. Nuorilla opiskelijoilla oli selvästi heikompi itseohjautuvuus siihen, mitä he voisivat tehdä, kun heillä ei ollut asiakkaita. Aikuisemmilla opiskelijoilla oli selvästi vahvempi itseohjautuvuus ja he harjoittelivat omatoimisemmin itselleen vaikeaksi kokemiaan hoitoja ja palveluja. Nuorilla aikuisilla oli selkeämmin asenne, että he osaavat jo kaiken niin hyvin, ettei heillä ole tarvetta harjoitella mitään. Tämä ei kuitenkaan pitänyt paikkaansa, vaan työnjäljessä saattoi olla hyvinkin paljon huomautettavaa.

Asiakaspalvelutuntien ajanvarausta hoitivat usein samat henkilöt. Esimerkiksi vanhemmilla opiskelijoilla saattoi olla hyvinkin paljon vaikeuksia sähköisen asiakaskortin täyttämässä ja ajanvarausten tekemisessä. Ajanvarausjärjestelmään olisi hyvä perehdyttää kaikki opiskelijat kunnolla ja ohjata heitä siinä omalla vuorollaan. Monilla vanhemmilla opiskelijoilla havaittiin turhautumista, kun tietokoneohjelmien käyttö tuntui hankalalta.

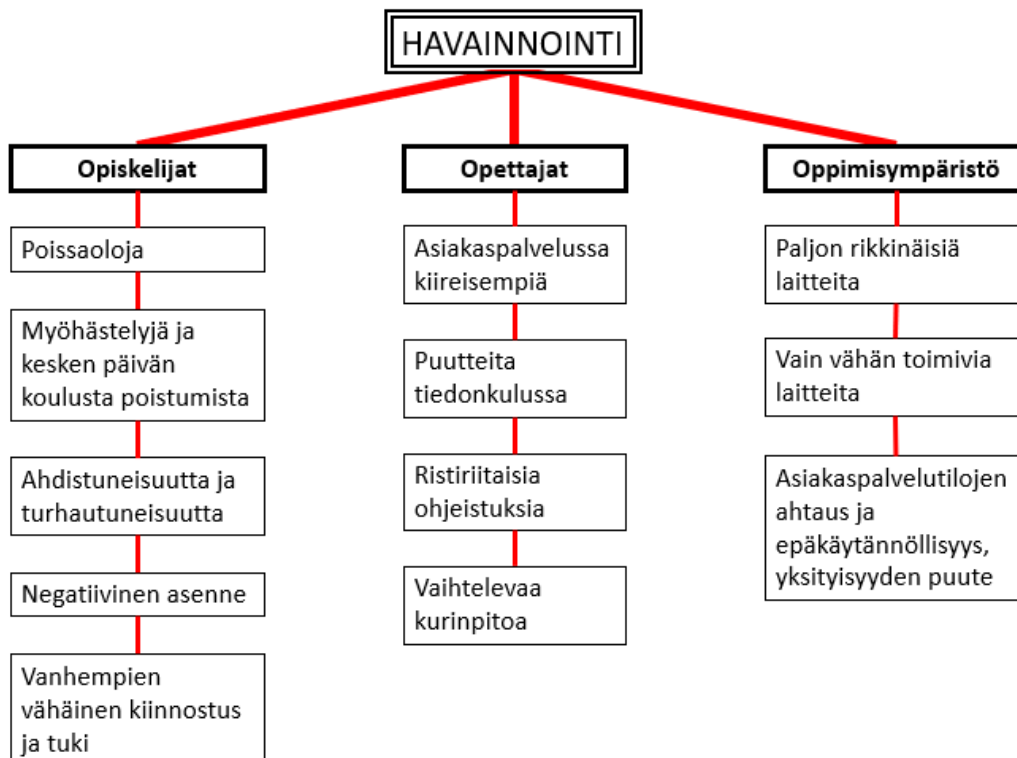
Opiskelijoiden vanhempien kiinnostus heidän asioitaan kohtaan vaikutti olevan hyvin vähäistä. Esimerkiksi SKY-opiston kampuksen järjestämään avoimien ovien iltaan ilmoittautui ainoastaan kolmen opiskelijan vanhemmat. Lopputuloksena vain yhden opiskelijan vanhempi saapui

paikalle, vaikka kampuksella opiskelee useita alaikäisiä opiskelijoita. Nuoret tarvitsevat vanhempiansa tukea. Kannustavat ja nuorten asioista kiinnostuneet vanhemmat vaikuttavaisivat opiskelijoiden motivaation tasoon positiivisesti. Useampi nuori opiskelija oli surullinen, etteivät vanhemmat olleet kiinnostuneita heidän koulunkäynnistään. Opiskelijoita suretti erityisesti se, etteivät vanhemmat kysy, että mitä heille kuuluu ja miten heillä menee koulussa. Vanhemmat eivät puuttuneet nuorten tekemisiin tai esimerkiksi reagoineet lastensa lisääntyneisiin poissaoloihin ja motivaatio-ongelmiin koulussa. Vanhemmat eivät vaadi lapsiltaan vastuullisuutta ja kasvatusta on aikaisempaa lempeämpää. Tämä näkyi oppimisympäristössä esimerkiksi nuorten ajattelemattomana käytöksenä ja välinpitämättömyytenä.

Havainnoimalla huomattiin opettajien välisiä eroja. Osa opettajista antoi opiskelijoille yksilöllisempää palautetta kuin toiset. Jotkut opettajista tuntuivat välinpitämättömämmiltä opiskelijoiden koulumenestystä kohtaan kuin toiset. Osalla opettajista oli myös positiivisempi ja kannustavampi asenne opetukseen. Opiskelijat kokivat usein, ettei kaikkia opettajia kiinnostanut miten heillä menee. Osalla opettajista oli selvästi tiukempi kuri opetustilanteissa kuin toisilla, mikä näkyi parempana kontrollina. Löysempää kuria pitävien opettajien ryhmissä oli enemmän opiskelijoita, jotka eivät keskittyneet annettuihin ohjeistuksiin. Näiden opettajien ryhmissä oli myös havaittavissa enemmän myöhästelyitä sekä koulupäivän aikana tapahtuneita ”katoamisia”.

Ammatillisessa koulutuksessa on vähennetty selvästi lähiopetuksen määrää ja useilla opiskelijoilla oli aukkoja heidän lukujärjestyksissään. Joillain luokkaryhmillä oli lähes joka viikko vapaapäiviä. Teoriaopetuksen vähäisyys näkyi usein asiakaspalvelutunneilla. Opiskelijat tarvitsivat yllättävän paljon ohjausta hoitojen tekemisessä, mikä työllistää kiireisiä asiakaspalvelutuntien opettajia entisestään.

Havainnoinnilla saatiin todellista kuvaa opiskelijoiden asenteista ja käytöksistä. Kuten kuvio 19 osoittaa havainnoinnin avulla pystyttiin tunnistamaan useita negatiivisesti opiskelumotivaation vaikuttava tekijöitä.

Kuvio 19: Havainnoinnissa esiin tulleet negatiivisesti opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät

Havainnoinneilla saatiin myös kokonaisvaltaisempi kuva opetuksen ja tilojen laadusta ulkopuolisen katselijan silmin. Havaintojen perusteella pystyttiin nimeämään useita kehityskoh- teita.

11 Johtopäätökset tutkimustuloksista

Tutkimuksen kvantitatiivisesta ja kvalitatiivisesta osuudesta saaduissa tuloksissa on paljon yh- denmukaisuutta ja samat aiheet nousivat esille. Tutkimukseen tarvittiin molemmat tutkimus- osuudet, sillä kvantitatiivinen osuus antoi vastauksia kysymyksiin ja kvalitatiivinen osuus antoi vastauksille perusteluja ja syitä.

Tutkimuskaavakkeen täyttäneistä opiskelijoista selkeästi yli puolet, eli 28 opiskelijaa, kokivat motivaationsa heikentyneen opintojen aloittamisen jälkeen. Myös haastatteluissa yli puolet opiskelijoista kertoivat heikosta motivaatiosta tai sen puuttumisesta kokonaan. Tutkimuksessa nousi selkeästi esille kosmetologiopiskelijoiden keskuudessa olevan motivaatio-ongelmia. Mo- tivaation puutos ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti sitä, että opiskelijat haluaisivat lopet- taä koulun kesken. Selvisi, että useat haluavat motivaation puutteesta huolimatta käydä kou- lun loppuun ja valmistua opiskelemaansa ammattiin. 84 prosenttia opiskelijoista oli varmoja siitä, että heillä on tarpeeksi motivaatiota opintojen loppuun asti suorittamiseen.

lkä ja opiskelijoiden taustat vaikuttavat varmasti motivaatioon monella tavalla. Osa opiskelijoista on peruskoulupohjaisia, vasta 15-16-vuotiaita nuoria, kun taas osa on saattanut ehtiä opiskelemaan jo muutamankin tutkinnon aikaisemmin. Opiskelijoiden taustat vaikuttavat motivaation lisäksi myös heidän asenteisiinsa ja odotuksiinsa opintojen suhteen. Aikaisemmat opiskelukokemukset ja esimerkiksi se, onko opiskelija ehtinyt jo olemaan työelämässä, saattaa vaikuttaa motivaatioon.

Kvalitatiivisen tutkimusosuuden haastatteluissa huomattiin, kuinka yksilölliset asenteet vaikuttavat myös oppimisympäristön havainnointiin ja motivaation tason mieltämiseen. Haastateltavat arvostivat eri asioita. Useat haastateltavat saattoivat arvostaa jotakin tiettyä asiaa, jota toiset haastateltavat väheksyivät. Arvot ovat pysyviä, ympäristön opettamia taipumuksia erilaisiin asenteisiin ja toimintatapoihin. Asenne saattaa palautetta tai asiakaspalvelua kohtaan vaikuttaa haastateltavan toiminnan laatuun ja siihen, millä aktiivisuudella toiminta suoritetaan (Peltonen & Ruohotie 1992, 39-40).

Yleinen opiskelijoiden asenne opiskelua kohtaan on myös voinut muuttua. Ennen opiskelijat olivat kunnianhimoisempia ja hyvät arvosanat määrittivät opiskelijoita enemmän. Hyviä arvosanoja saavia opiskelijoita pidettiin parempina ihmisinä kuin niitä, jotka saivat huonompia arvosanoja. Tämä ajatusmalli opittiin usein myös kasvatuksesta. Nykyisin suositaan enemmän itsenäistä ajattelua ja opetuksessa puhutaan enemmän yksilöistä ja yksilön vapaudesta. Yksilöllistä ajattelumallia korostetaan enemmän, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ei ole haitaksi, jos kaikki opiskelijat eivät pärjää koulussa. Ei haittaa, jos opiskelija ei ole koulussa niin hyvä tai saa pelkästään kiitettäviä arvosanoja. Myöskään työhaussa ei enää katsota niin paljon työnhakijan koulutodistuksen arvosanoja tai keskiarvoa, vaan työpaikkojen saamista helpottavat muun muassa suhteet ja aikaisemmat työkokemukset.

Kvantitatiivisen tutkimusosuuden tuloksista voidaan havaita, että 52 prosenttia tutkimukseen osallistuneista kosmetologiopiskelijoista koki opettajien olevan kannustavia ja lisäävän sitä kautta opiskelumotivaatiota. Kuitenkin nuorista päiväopiskelijoista vain hieman alle puolet kokivat opettajat kannustaviksi, kun aikuisopiskelijoiden iltaryhmästä jopa 6 opiskelijaa eli noin 67 prosenttia koki opettajat kannustaviksi. Haastatteluissa ilmeni myös, että nuoret kokivat kaipaavansa enemmän kannustusta ja positiivista palautetta opettajilta kuin aikuisopiskelijat. Toisaalta aikuisilla saattaa olla myös pienempi kynnys kysyä itse opettajien mielipiteitä ja sitä kautta he saattavat saada palautetta useammin. Paremmiin motivoituneet opiskelijat asettavat itselleen yleensä korkeampia tavoitteita kuin heikosti motivoituneet opiskelijat. Siksi usein kunnianhimoisemmat opiskelijat toivovat toiminnastaan enemmän rakentavaa ja kehittävää palautetta. Yleisimmin palautetta kaivattiin juuri asiakaspalvelusta. Päiväryhmien koot asiakaspalvelussa ovat suuremmat kuin iltaryhmien, mikä saattaa myös vaikuttaa palautteidenannon määrään. Iltaryhmien opettajilla on enemmän aikaa keskittyä opiskelijo-

hin yksilöinä ja antaa palautetta. Asiakaspalvelutunneilla kiireen ja usein isompien ryhmäkojen vuoksi palautteiden antaminen on luultavasti haastavaa. Opettajat asiakaspalvelussa ovat kiireisempiä ja ympäristö on hektisempi, kuin esimerkiksi aineopettajilla, joiden on pienten ryhmien ja rauhallisten luokkatilojen vuoksi helpompi keskittyä oppilaisiin yksilöinä.

Opettajien ja oppilaiden väliset vuorovaikutussuhteet ovat tärkeitä motivaation lisäämiseksi. Opettajan antama palaute ja opetuskäytännöt ovat yhteydessä oppilaiden motivaatioon. On lähes itsestään selvää, että opettaja ja hänen tapansa soveltaa opetussuunnitelmaa, asettaa opiskelijoille tavoitteita, tukea ja ohjata opiskeluprosesseja, antaa palautetta sekä se, millaisiin työskentelytapoihin hän painottaa, vaikuttavat opiskelijan motivaatioon. Opettajan kyky luoda luottamuksellinen suhde opiskelijoihinsa, vaikuttaa luultavasti positiivisesti koko luokan ilmapiiriin. Hyvä opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde edistää opiskelijan sitoutumista koulutyöhön. (Salmela-aro 2018, 182.)

Tiukentunut taloudellinen tilanne on vaikuttanut fyysiseen oppimisympäristöön kuten opetustiloihin ja opetusvälineisiin. Uusia opetusvälineitä ei ole varaa hankkia ja usein joudutaan työskentelemään jo vanhentuneen teknologian laitteilla. Myös ehjistä laitteista voi olla pulaa, koska rikkiäisiä laitteita ei ole varaa lähettää huoltoon. Kaikki taloudellinen vähentäminen on ristiriidassa sen kanssa, että koulutukseen kohdistuvat vaatimukset ovat lisääntyneet jatkuvasti. (Rantanen & Pentikäinen 2007, 79.) Tutkimuksessa nousi esiin oppimisympäristön vaikutus opiskelumotivaatioon. Haastatteluissa useat opiskelijat nimesivät oppimisympäristön puutteet motivaatiota laskevaksi tekijäksi. Haastatteluissa ja havainnoinnissa esiin tulleita puutteita olivat muun muassa ahtaat tilat sekä ehjien laitteiden puute.

Opetukseen liittyvillä resursseilla on suora vaikutus motivaation tasoon. Oppilaitosten taloudelliset resurssit ovat vähentyneet. Taloudelliset resurssit vaikuttavat lähes kaikkiin oppilaitoksien järjestämiin toimintamahdollisuuksiin. Varojen puute on vähentänyt lähiopetustunteja, pienryhmäopetusta sekä yksilöopetusta. (Rantanen & Pentikäinen 2007, 79.) Useat opiskelijat mainitsivat teoriaopetuksen jäävän liian vähäiseksi ja monien asioiden läpikäymisen olevan vain ”pintaraapaisu” aiheesta. Tämä heijastuu heidän omaan itseluottamukseensa ja ohjauksen tarpeeseen esimerkiksi asiakaspalvelussa. Myös uuden ammatillisen koulutuksen reformin myötä lähiopetusta on vähennetty ja sitä on pyritty ohjaamaan enemmän työpaikoille. Tavoitteena on, että nykyisin ammatillisissa koulutuksissa lähiopetusta olisi vain 20 prosenttia ja muu 80 prosenttia oppimisesta tapahtuisi työpaikoilla koulutussopimuksina.

Alhainen motivaatio voi näkyä lisääntyneinä poissaoloina. Aikaisemmin poissaolot ovat saaneet vaikuttaa esimerkiksi arvosanoihin alentavasti. Tällä pystyttiin vaikuttamaan motivaation puutteesta kärsiviin opiskelijoihin niin, että he jaksoivat tulla kouluun rangaistuksien välttämiseksi. Poissaolot toimivat aikaisemmin opettajien käyttäminä ulkoisen motivaation keinoina. Nykyisin painotetaan enemmän sisäisen motivaation keinoja, mikä on vähennettyjen

opetustuntien vuoksi hankalaa. Pakollisella läsnäololla tai poissaolojen mahdollisella vaikutuksella vältyttäisiin tilanteilta, joissa poissaolojen lisääntyessä opiskelija jäisi opinnoissa muista jälkeen.

Alan vaihto ja väärä koulutusvalinta olivat lisääntyneet Sky-opiston kampuksen keskeyttäneiden opiskelijoiden tilastossa muutaman viimevuoden aikana. Alalle hakeudutaan monista erisyistä. Tämä voi olla heijastumaa myös ammatillisen koulutuksen vähäisestä arvostamisesta. Useimmat koulun keskeyttäneet väärän koulutusvalinnan takia siirtyivät opiskelemaan korkeakouluihin. Tällä hetkellä yleisesti lukiota ja korkeakoulututkintoja pidetään korkeammassa arvossa kuin kädentaitoihin harjoittavia ammattioppilaitoksia. Myöskään opiskelijat itse eivät arvosta tulevaa ammattiaan yhtä paljon, kuin esimerkiksi 10 vuotta sitten. Kosmetologin ammatin arvostus on kokenut laskua viime vuosien aikana.

Ammatillisen koulutuksen arvostuksen lisäämisellä voisi olla vaikutusta opiskelumotivaatioon. Nykyisin ammatilliseen koulutukseen osallistuvia opiskelijoita saatetaan pitää heikompina tai huonompina kuin lukiossa tai korkeakouluissa opiskelevia. Jos ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevia arvostettaisiin enemmän eikä heitä nähtäisi vain lukion ulkopuolelle jääneenä "jämsäkkinä" vaan tärkeään ammattitaitoa vaativaan työhön kouluttautujina nousisi opiskelijoiden omakin arvostus koulutustaan kohtaan ja näin motivoituttaisiin opiskelemaan (Rantanen & Vehviläinen 2007, 69).

Tutkimuksessa ilmeni nuorilla opiskelijoilla olevan heikot elämähallintataidot. Syitä elämähallinnan heikentymiseen on monia. Ne voivat johtua yhteiskunnan ja perhe-elämän muutoksista sekä peruskoulun tason heikkenemisestä. Elämähallintataitoja ei opeteta kotona enää samalla tavalla kuin aikaisemmin. Monilla nuorilla on ongelmia elämähallinnan perustaitojen, kuten käytöstapojen, ajanhallinnan ja talousasioiden kanssa. Nuorten elämähallinnalliset ongelmat voivat johtua heidän perheiden ja vanhempien elämähallinnallisista ongelmista. Vanhempien omat elämähallinnan ongelmat ovat lisääntyneet. Vanhemmat voivat olla työttömiä ja masentuneita tai enemmän urakeskeisiä. Vanhempien asenteet ovat muuttuneet ja sitä kautta myös heidän antamana tuki. Tämä näkyy eniten nuorten opiskelijoiden vanhemmissa. Myös kodin sisäiset päihde- ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Perhe-elämän ongelmista heijastuu usein nuorille sosiaalisia ongelmia, jotka voivat vaikuttaa nuorten motivaatioon.

Elämähallinnan heikkeneminen voi selittyä myös kurin vähenemisellä opiskelijoiden kotona sekä kouluympäristössä. Kun kuri on vähäistä, opiskelijat tekevät asioita enemmän oman mielen mukaan. (Rantanen & Vehviläinen 2007, 67.) Myös vapaa kasvatus on lisääntynyt, mikä ilmenee suvaitsevaisempina kuri- ja kasvatustilanteina. Nykyisin monilla nuorilla saattaa olla suurempi valta heidän vanhempiensa, kuin heidän vanhemmillaan heihin. Vanhemmilla ei ole enää tiukkaa kontrollia lastensa tekemisiin. Vanhempien vastuu toki laskee lapsien kasvaessa

ja aikuistuesssa, mutta oppilaitoksessa opiskelee useita alaikäisiä opiskelijoita, jotka kaipaavat vielä vanhempiensa apua vastuunkantamisessa. Kasvatusmuutokset ovat laajempia yhteiskunnallisia muutoksia.

Perheiden ja yhteiskunnan ongelmille on vaikea löytää apukeinoja oppilaitostasolla. Perheiden kanssa voitaisiin mahdollisesti tehdä lisää yhteistyötä opiskelijan elämänhallinnallisiin asioihin liittyen (Rantanen & Vehviläinen 2007, 67). Usein elämänhallintakyvyt voivat parantua iän myötä. Vanhempien antamalla palautteella epäonnistumisien ja vaikeuksien yhteydessä on suurempi merkitys nuoren motivaation kehittymisessä, kuin onnistumisista annettulla palautteella. Yleisesti positiivisesti opiskeluun suhtautuvien vanhempien lapset ovat usein motivoituneempia kuin ne, joiden vanhemmat eivät arvosta heidän koulunkäyntiään. (Aunola 2018, 214-215.) Kyselytutkimuksen tuloksista ilmeni, että 40 opiskelijaa eli yhteensä 90 prosenttia vastaajista koki saavansa kannustusta opintoihinsa kotoa. Tämä ei kuitenkaan kerro vanhempien antaman tuen määrästä tai laadusta.

11.1 Opiskelijatyypit

Opiskelijat voitaisiin karkeasti jakaa tutkimustulosten perusteella neljään tyyppiin motivaatiotasojensa perusteella. Motivaation määrittelyyn liittyy läheisesti myös opiskelijoiden asenteet ja kiinnostus alaa kohtaan. Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampuksen kosmetologiopiskelijat voitaisiin jakaa kutsumusammattiin opiskeleviksi, alanvaihtajiksi, ”tuuliajolla” oleviksi sekä ongelmallisiksi opiskelijoiksi.

Kutsumusammattiin opiskelevat ovat heitä, joille kosmetologin ammatti on unelma. Heidän opiskelumotivaatiotaan luo aito kiinnostus kauneudenhoitoalaa kohtaan. Keskeisin motivaatio on siis itse ammatinharjoittamisessa, eikä palkkioiden saamisessa. Tähän opiskelijatyyppiin kuuluvilla on elämän perusedellytykset kunnossa. Myös näitä opiskelijoita tulisi kannustaa ja motivoida omalla alallaan. Esimerkiksi opiskelijoiden kohtaama halveksunta heidän ammattiinsa kohtaan, saattaa heikentää motivaation tasoa. Motivoitunutkin opiskelija saattaa lannistua, jos hänelle luodaan kuva heikoista työllistymismahdollisuuksista omalla alallaan.

Toinen opiskelijatyyppi on alanvaihtajat. He ovat jo kokeilleet opiskelua tai työskentelyä jollakin toisella alalla. He ovat vaihtaneet alaa huomattuaan, ettei se olekaan oma juttu. Tähän tyyppiin lukeutuvat myös ne, jotka ovat aikeissa vaihtaa alaa tai hakeutua toiseen koulutukseen. Nuorien opiskelijoiden kohdalla on yleistä, että ajatellaan opiskelun olevan parempi vaihtoehto kuin peruskoulusta suoraan töihin meneminen. Yleensä tämä opiskelijatyyppi hahmottaa jossakin vaiheessa, mitä haluaisi ammatikseen tehdä ja saattaa siirtyä tästä ryhmästä kutsumusammattiin opiskelevien ryhmään. Voi myös olla, että oman alan etsiminen jatkuu. Yleensä tämän tyyppin opiskelijoilla on kuitenkin hyvä perusasenne ja he uskovat, että oikea ala löytyy jossakin vaiheessa. Alanvaihtajat tarvitsisivat enemmän mahdollisuuksia kokeilla eri

aloja ja työkaluja oman kutsumusalansa löytämiseen. Näin pystyttäisiin vähentämään väärille aloille ajautuneiden määrää ja vaikuttamaan yleistyvään opiskelijien keskeyttämisongelmaan.

”Tuuliajolla” olevan opiskelijatyypin opiskelijat kulkevat ikään kuin virran mukana. He opiskelevat kosmetologeiksi koska ”ei ole muutakaan”. Tämän opiskelijatyypin tulevaisuus on epäselvä ja oma ammatti-identiteettikäsitys on luultavasti epävakaa. Tämä on suurin riskiryhmä, joka on vaarassa syrjäytyä. ”Tuuliajolla” olevien opiskelijoiden omanarvontuntoa ja oman polun löytämistä olisi tärkeää tukea. Opiskelijatyypin opiskelijoiden tulisi kaivaa esiin motivaatio oikean asenteen löytämiseen, oman elämän kehittämistä varten. Tämän tyypin opiskelijat eivät välttämättä ole edes ymmärtäneet, että he itse pystyvät vaikuttamaan siihen, millaista heidän elämänsä on. Nämä opiskelijat tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta ja tukea sekä elämäntapaansa, että motivaation löytämiseen.

Vain pieni osa opiskelijoista kuuluu ongelmalliseen opiskelijatyypin. Heille opiskelu on jollain tavalla hankalaa tai koko heidän identiteettinsä on epävarma. Nämä opiskelijat ovat niitä, joilla on paljon poissaoloja ja motivaation taso on hyvin alhainen. He ehkä häiriköivät tunneilla ja purkavat siten omaa pahoinvointiaan. Tällä opiskelijatyypillä saattaa olla vaikeuksia kotona, eivätkä he luultavasti saa opintoihinsa kannustusta kotoa. Ongelmallinen opiskelijatyypin muodostaa suurimman osan opintonsa keskeyttäjästä, sillä he ovat turhautuneita, eikä heillä ole kutsumusta ammattiin. Ongelmalliseen tyypin voidaan lukea myös ne, keiden oppimisvaikeudet vaikuttavat opiskelumotivaatioon ja heidän taitotasonsa on keskimäärin alhaisempi. Lisäksi tähän tyypin voidaan luokitella myös ne, joilla on mielenterveydellisiä ongelmia. Tämä opiskelijatyypin kaipaisi osaamisen yksilöllistä tukemista ja mahdollisuutta erityisopetukseen. Olennaista olisi löytää tämänhetkinen taitotaso ja sen jälkeen vähitellen nostaa tehtävien vaikeustasoa, jotta opiskelijan motivaatio säilyisi.

11.2 Kehittämisehdotukset

Tutkimuksessa nousi selvästi esiin opiskelijoiden toiveet opettajien välisen kommunikation ja tiedonkulun parantamisesta. Opiskelijat toivoivat erityisesti, että opettajien antamat ohjeistukset olisivat yhdenmukaisia. Tutkimukseen osallistuneet kosmetologiopiskelijat kokivat opettajien antamat ohjeistukset usein ristiriitaiseksi. Eroavaisuudet eri opettajien opetuskäytänteissä saivat useat opiskelijat kokemaan turhautuneisuutta ja motivaation laskua. Ohjeistuksien eroavaisuudet ovat haastavia sekä opettajille että opiskelijoille ja vaikuttavat kumpienkin motivaatioon. Opetushenkilöstön olisi hyvä pyrkiä lisäämään keskinäistä kommunikointia. Kommunikointia voisi lisätä esimerkiksi erilaisin palavereihin. Palaverit voisi järjestää niin, että niihin osallistuminen olisi opettajille mahdollisimman helppoa. Palaverit voisi esimerkiksi toteuttaa niin, ettei se vaatisi opettajilta fyysistä läsnäoloa oppilaitoksessa. Kommunikation yhtenäistämiseksi palaveriin olisi hyvä pystyä osallistumaan esimerkiksi Skype-yhteyden välityksellä, jolloin tiedonkulun lisääminen ja palaveriin osallistuminen olisi helppoa

ja vaivatonta. Opettajien olisi hyvä käydä opetussuunnitelman sisältö yhdessä läpi opetuksen sisällön yhtenäistämiseksi. Opettajien tietotaitojen päivittäminen olisi myös erittäin tärkeää, jotta jokaisella opettajalla olisi hallussaan kaikista uusien tietämysten opettamistaan asioista. Palaverissa olisi hyvä olla selkeät asialistat, jotta niissä ehdittäisiin käymään läpi kaikki ajan-kohtaiset asiat.

Kouluympäristön, johon määriteltiin kyselytutkimuskaavakkeella kuuluviksi esimerkiksi luokkatilat, välineet ja laitteet, todettiin tutkimuksessa vaikuttavan opiskelumotivaatioon negatiivisella tavalla. Haastatteluissa nousi esille esimerkiksi laitteiden vähäinen määrä ja epäkunto. Luokkatilojen ahtaus ja epäkäytännöllisyys käyttötarkoitukseensa nousi muutamilla opiskelijoilla esille. Opiskelijoiden motivaatioon pystyttäisiin luultavasti vaikuttamaan positiivisesti sillä, että opiskelijoille tarjottaisiin hyvät sekä toimivat laitteet opiskeluun ja itsensä kehittämiseen. Muutamat opiskelijat kertoivat haastatteluissa myös päänsäryistä ja allergisista oireista, joiden he epäilivät johtuvan koulun sisäilmasta. Oppimisympäristön fyysisiin ominaisuuksiin vaikuttavat tilojen lisäksi juuri sisäilman laatu ja lämpötila. Koulu on saamassa oppimisympäristöön huomattavan parannuksen yhdistyessään muun Suomen diakoniaopiston kanssa täysin uusiin ja kosmetologikoulun käyttötarkoituksiin suunniteltuihin tiloihin.

Asiakaspalvelutunnit ja niiden haasteellisuus nousivat haastatteluissa esille useita kertoja. Opiskelijoiden mielipiteet jakautuivat selkeästi asiakaspalveluun liittyen. Iltaopiskelijat olivat pääasiassa tyytyväisiä opettajien palautteen antoon ja ohjaukseen sekä asiakkaiden määrään. Päiväopiskelijoilla oli huomattavasti enemmän negatiivista palautetta asiakaspalvelutunteihin ja -päiviin liittyen. Päiväopiskelijoiden todettiin selkeästi kipuilevan enemmän opettajien antaman palautteen vähäisyyden vuoksi ja asiakkaiden puutteen vuoksi. Päiväopiskelijoilla on suuremmat ryhmäkoot, mikä tarkoittaa käytännössä myös asiakkaiden suurempaa määrällistä tarvetta. Päiväopiskelijoiden asiakaspalvelutunnit ovat päiväaikaan, joka aiheuttaa haasteita asiakkaiden hankkimiselle. Iltaopiskelijoilla asiakaspalvelutuntien ajanvarauslistat ovat täynnä, sillä asiakkaille sopii yleensä paremmin saapua hoitolaan ilta-aikoina.

Opiskelijahoitolaa olisi hyvä markkinoida aktiivisemmin ja tehokkaammin, jotta asiakkaita saataisiin enemmän. Opiskelijat voisivat vastata markkinoinnista ja opiskelijahoitolan tehokkaammasta mainostamisesta opiskeluun sisältyvinä tehtävinä. Kampanjoinnilla ja markkinoinnilla olisi kaksi positiivista vaikutusta: opiskelijat saisivat hyvää harjoitusta markkinoinnista ja opiskelijahoitola saisi lisää asiakkaita. Markkinointiin osallistumalla opiskelijat voisivat kokea pääsevänsä vaikuttamaan kouluympäristöönsä enemmän, mikä voisi nostaa motivaation tasoa. Opiskelijahoitolassa voitaisiin tarjota aamupäivisin edullisempia hintoja, jolla saataisiin houkuteltua opiskelijoille asiakkaita myös aikaisempina ajankohtina. Tärkeintä olisi, että opiskelijoilla olisi jotakin tekemistä. Nyt niille opiskelijoille, joilla ei ole asiakasta asiakaspalvelutunneilla, ei ole selkeitä toimintaohjeita. Opettajan tulisi pystyä ohjaamaan myös heitä, joilla ei ole asiakkaita. Asiakaspalvelupäivinä asiakkaattomat opiskelijat voisivat harjoitella

opintoihin liittyviä, harjoitusta kaipaavia asioita toisilleen. Ohjeistuksen tähän tulisi olla mahdollisimman selkeää. Parhaiten opiskelijat luultavasti tarttuisivat toimeen, jos opettaja kertoisi aiheen, jota opiskelijat minäkin päivänä harjoittelevat. Opiskelijoiden on vaikeampi lähteä harjoittelemaan, jos heidän pitää itse keksiä harjoiteltavat asiat. Kun ohjeet ovat selkeät, opiskelija aktivoituu varmemmin.

Opiskelijat toivoivat myös henkilökohtaisempaa, rakentavaa palautetta. Useat opiskelijat kokivat, että ainoat opettajien kommentit ovat päivän päätteeksi ennen kotiinlähtöä. Nämä palautteet ovat usein koko ryhmälle yleisiä kehuja esimerkiksi päivän kulusta. Opettajat voisivat kiinnittää huomiota siihen, että opiskelijat saisivat enemmän henkilökohtaista palautetta yksilöinä. Palautteen ei tarvitsisi välttämättä olla vain positiivisia kehuja, vaan myös rakentavaa palautetta. Useimmat opiskelijat kokivat, etteivät tiedä missä heillä olisi kehitettävää saadessaan aina päivän päätteeksi vain kommentin, että meni hyvin. Monet kokivat yleisen ”meni hyvin” kommentin jopa lannistavana ja turhautumista lisäävänä. Opiskelijoilla oli tunne, ettei opettaja usein edes katsonut heidän tekemisiään. Nuoret päiväopiskelijat toivoivat huomattavasti enemmän opettajien antamaa yksityiskohtaista palautetta tekemisistään, kuin iltaryhmän opiskelijat. Tähän saattaa liittyä päiväryhmien suuremmat ryhmäkoot asiakaspalvelussa. Useimmat opiskelijat kokivatkin, että asiakaspalvelutuntien opettajat antavat vähemmän palautetta kuin aineopettajat. Ryhmien koon lisäksi asiakaspalvelutunneilla erona on myös usein kiireisempi ja hektisempi ilmapiiri kuin aineopinnoissa.

Oppimisympäristön kiireettömyydellä on todettu olevan positiivinen vaikutus oppimiseen ja motivaatioon. Ryhmäkoot vaikuttavat vahvasti oppimisympäristön toimivuuteen. Ratkaisuna tähän voisi olla asiakaspalvelupäivien porrastaminen siten, ettei asiakaspalvelua olisi monella luokkaryhmällä yhtä aikaa. Toinen vaihtoehto voisi olla asiakaspalvelupäivien lyhentäminen osapäiväisiksi, joka helpottaisi myös ryhmäkokojen päällekkäisyyden tuomia ongelmia. Nuorimmatkin opiskelijat jaksaisivat todennäköisesti keskittyä paremmin. Asiakaspalvelu tapahtuu usein myös useammassa eri luokkatilassa samanaikaisesti, eikä yksi opettaja pysty joka hetki seuraamaan jokaisen opiskelijan tekemisiä ja antamaan henkilökohtaisempaa ohjeistusta. Jos ryhmäkokojen pienentäminen tai porrastaminen ei ole mahdollista, opettajien määrän lisääminen asiakaspalvelutunneilla voisi ratkaista tutkimuksessa esiin nousseita ongelmia.

Haastatteluissa ilmeni opiskelijoiden toivovan kehittyvänsä paremmiksi teorian tuntijoiksi, sillä osalla heistä oli epävarma olo esimerkiksi asiakaspalvelutilanteissa. Teoriaopetusta olisi hyvä tukea oppimistehtävillä, jotka saisivat opiskelijat paneutumaan teoria-aiheisiin syvällisemmin. Teoriaopetuksen vähäisyyden vuoksi tunnit tulisi suunnitella mahdollisimman tehokkaiksi ajankäytön ja opiskelijoiden oppimisen kannalta. Esimerkiksi opiskelijoiden opetukseen liittymättömät kysymykset ja ongelmat tulisi käsitellä tuntien jälkeen, eikä niihin pitäisi käyttää opetusaikaa. Opettajat voisivat myös panostaa teoriaopetuksen sisällön laatuun, jotta se

olisi mahdollisimman kattavaa ja mielekästä opiskelijoille, tuntimäärien vähäisyydestä huolimatta.

Haastatteluissa ilmeni varsinkin nuorten päiväopiskelijoiden toivovan enemmän sekä tunnilla tehtäviä kirjallisia tehtäviä että kotiläksyjä. Tehtävien avulla he kokevat kertaavansa ja opiskeliansa asioita myös kouluajan ulkopuolella. Teoriaopetusta on vähennetty ja jos opiskelija ei koskaan opiskele materiaaleja kotona, voi teoriaopetus tuntua heistä liian vähäiseltä. Olisi hyvä kiinnittää huomiota myös koulutehtävien mieluisuuteen, sillä enemmistö opiskelijoista koki, ettei niiden hoitaminen ole mieluista. Tehtävien antamista opiskelijoille ei missään nimessä kuitenkaan kannattaisi vähentää pelkästään sen vuoksi, että opiskelijat eivät koe niitä mieluiseksi. Koulutehtävien teettämässä opiskelijoilla olisi tärkeää, että tehtävät olisivat vaikeustasoltaan sopivan haastavia. Liian helpot tai liian vaikeat tehtävät eivät ole yleensä mieluista tai lisää motivaatiota. Opiskelijoilta voisi kysellä, minkälaisista tehtävistä he pitävät ja minkälaisista eivät. Opettajat voisivat kuunnella enemmän opiskelijoiden mielipiteitä ja vastata heidän toiveisiinsa, mikä lisäisi paitsi opiskelijoiden osallisuudentunnetta, myös saattaisi vaikuttaa heidän motivaatioonsa positiivisesti.

Oppimisvaikeuksista kärsivien opiskelijoiden tulisi saada yksilöllistä tukea ja opastusta opinnoissaan, ettei oppimisvaikeudet vaikuttaisi heidän motivaatioonsa. Heidän olisi hyvä saada mahdollisuus esimerkiksi erityisopettajan apuun heidän itse halutessaan. Oppimisvaikeuksia tulisi huomioida myös tehtävänannoissa, sillä liian haastavat tehtävät saattavat vain laskea opiskelijan motivaatiota ja saada heidät tuntemaan riittämättömydentunnetta ja turhautuneisuutta. Useilla oppimisvaikeuksista kärsivillä opiskelijoilla on heikkouksia oppimisstrategioissa sekä itsesäätelyvalmiuksissa. Opetuksessa olisi tärkeää huomioida, että erilaiset oppimisstrategiat ja itsesäätelyvalmiudet on mahdollista opettaa ja oppia (Lehtinen, Kuusinen & Vauraus 2007, 244). Oppimisvaikeudet ovat yksilön ja oppimisympäristön vuorovaikutuksessa kehittyviä ongelmia (Lehtinen, Kuusinen & Vauraus 2007, 242). Opetuskäytännöllä sekä oppimisympäristöllä on tärkeä yhteys ja merkitys oppimisvaikeuksien syntymisen ehkäisemisessä, sekä oppimisvaikeuksista kärsivien opiskelijoiden auttamisessa. Oppimisvaikeuksista kärsivän opiskelijan voi olla vaikea seurata opetusta ja saada hyöty opetuksesta sosiaalisessa oppimisympäristössä. Oppimisvaikeuksista kärsiville opiskelijoille tulisi tarjota mahdollisimman rauhallinen ja toimiva oppimisympäristö. Oppimisvaikeuksia voidaan myös diagnosoida erilaisin mittarein. Tätä mittauksin tehtävää kartoitusta voitaisiin lisätä. Kaikki erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat pitäisi kartoittaa, jotta heille voitaisiin tarjota tukea oppimiseen. Aikuisten oppimisvaikeuksien tunnistaminen saattaa olla kuitenkin haastavampaa kuin lasten. Motivaatioon ja sosiaaliseen toimintaan vaikuttavat oppimisvaikeudet ovat opetuksen näkökulmasta kuitenkin vaikeasti voitettavia.

Päiväryhmien opiskelijoiden haastatteluissa ilmeni turhautuminen aikataulujen sekavuuteen. Monet opiskelijat kokivat muuttuvien aikataulujen ja lukujärjestyksien saamisen myöhään olevan motivaatiota laskevia tekijöitä. Useampi opiskelija kertoi tullessa monia kertoja kouluun siinä uskossa, että koulupäivä on pitkä ja opinnot olivatkin kestäneet vain yhden tunnin ajan. Tällaiset aikataulun muutokset voivat johtua myös opettajien äkillisistä sairastapauksista, eikä niihin aina saada korvaavaa opettajaa lyhyellä varoitusajalla. Tällaisissa tapauksissa voisi parantaa opettajan ja opiskelijan välistä suoraa kommunikointia. Jos opettaja informoisi poissaolostaan suoraan opiskelijoita ja antaisi heille esimerkiksi kotona tehtävän etätehtävän tilalle, välttäisiin turhautumisilta tulla kouluun vain hetkeksi. Turhautuneimpia olivat tietysti kauempaa tulevat opiskelijat, joiden koulumatkaan voi kulua pitkiäkin aikoja. Varttuneempia opiskelijoita turhautti enemmän lukujärjestyksien saaminen myöhäisenä ajankohtana ja että niitä annetaan vain lyhyelle ajanjaksolle. Opiskelijat eivät pysty suunnittelemaan elämäänsä tarpeeksi pitkälle edellä mainitun vuoksi. Useimmat aikuisemmat opiskelijat käyvät töissä koulun ohella tai sopivat lapsenvahteja lapsilleen. Nämä opiskelijat toivoivat lukujärjestyksien saamista pidemmille ajanjaksoille.

Haastateltavista yksi kertoi motivaationsa laskemisen syyksi epävarman tulevaisuuden tuoman ahdistuksen. Monien alojen opiskelijoilla, joilla on ”varma työpaikka valmistumisen jälkeen”, näkevät tulevaisuuden parempana. Hyvä työpaikka on hyvä motivaatio niin nuorille kuin aikuisillekin opiskelijoille. Tulevaisuudessa saatavat hyvät tulot ovat usein myös motivoiva tekijä. Kauneudenhoitoalalla työllistytään usein yrittäjyyden kautta. Mahdollisten tulevaisuuden työpaikkojen vähäisyys saattaa olla motivaatiota laskeva tekijä (Rantanen & Vehviläinen 2007, 69). Muutamat opiskelijat toivoivat myös enemmän tietoa tulevaisuuden työmahdollisuuksista. Opetuksessa olisi hyvä korostaa työelämän ja työpaikkojen hyviä puolia. Näin opiskelijat voisivat nähdä tulevaisuutensa valoisampana. (Rantanen & Vehviläinen 70.) Tuomalla tietoa erilaisista työllistymismahdollisuuksista voitaisiin vaikuttaa opiskelijoiden motivaatioon lisäävästi.

Kouluissa tulisi huomioida aiempaa enemmän tässä opinnäytetyössä kuvailtuja opiskelijatyyppejä ja heidän tarpeitaan. Jokainen opiskelijatyyppejä tarvitsee tietynlaista tukea ja kannustusta motivaation säilyttämiseksi tai lisäämiseksi. Opiskelijoiden elämänhallintakykyihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja tarjota heille työkaluja ja tukea sekä elämänhallintakykyjen että motivaation kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Opettajien tulisi tukea opiskelijoiden itsetunnon vahvistumista ja oman polun löytämistä. Opiskelijoita pitäisi auttaa heidän oman elämänsä kehittämisessä ja oikean opiskeluasenteen löytämisessä. Opettajien tulisi tuntea opiskelijoiden taitotaso, jotta oppimistehtävät voisivat tukea opiskelijoiden motivaatiota ja elämänhallintaa. Oman elämän päämäärien kehittyminen ja uran suunnittelu joudutaan aloittamaan todella nuorena heti peruskoulun jälkeen. Ongelma onkin usein jo peruskoulussa saa-

dussa opinto-ohjauksessa ja nuorten informoimisessa mahdollisista ala- ja opiskeluvaihtoehtoista. Tämän tutkimuksen myötä voidaankin todeta, että omat uravalinnat ja elämäntaitot ovat paremmin kehittyneitä aikuisilla opiskelijoilla.

12 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Suomen Diakoniaopiston SKY-opiston kampuksen kosmetologiopiskelijoiden motivaatiotasoa ja motivaatioon vaikuttavia tekijöitä. Motivaatio-ongelmat ja laskeneet elämäntaitot ovat yleinen ja yhteiskunnallinen ongelma. Ongelmat ovat kehittyneet pitkällä aikavälillä niin asenteiden, kasvatuksen kuin opetuksenkin muuttuessa. Tiukentunut ammatillisen koulutuksen rahoitus sekä vähentynyt ammatillisen koulutuksen arvostus vaikuttavat opintojen suorittamiseen. Oppimisvaikeuksia ei todeta aina ajoissa ja opiskelija on niiden myötä jo saattanut päätyä opintojen etenemisessä erilaisiin ongelmiin. Koulun ja kodin välinen yhteistyö on tärkeää. Perheiden kommunikoinnin ja vanhempien kiinnostuksen on havaittu olevan laskussa. Pienen kouluyksikön on vaikeaa vaikuttaa isoihin yhteiskunnallisiin muutoksiin ja ongelmiin.

Motivaatio on laaja-alainen ja kiinnostava aihe. Motivaatiota on monenlaista, mutta työsämme keskityimme vain opiskelumotivaatioon ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Kirjoitimme työn teoriapohjan ennen tutkimuksen tekemistä. Tämä helpotti tutkimuskysymysten määrittämistä. Teoriaosuus kuitenkin muokkautui vielä tutkimusta tehdessä ja analysoidessa. Motivaatiosta on saatavilla paljon kirjoitettua materiaalia. Motivaatiota on tutkittu vuosien saatossa paljon. Elämäntaitotaidot olivat käsitteenä vieraampi, eikä aiheesta tuntunut aluksi löytyvän niin hyvin kirjoitettua materiaalia tai tehtyjä tutkimuksia. Tutkimuksessamme totesimme elämäntaitotaidoilla olevan vaikutusta opiskelijoiden motivaatioon, joten oli loogista käsitellä työssä molempia aihekokonaisuuksia.

Tutkimustuloksia analysoidessamme tunnistimme kuitenkin SKY-opiston kampuksen kouluympäristössä epäkohtia, jotka vaikuttivat opiskelijoiden motivaation tasoon laskevasti. Näiden havaintojen pohjalta kirjoitimme kehittämissuhteita. Kehittämissuhteissa otimme myös huomioon asiat, joihin koulun olisi helppoa ja vaivatonta vaikuttaa itse. Kaikki ehdottamamme muutokset eivät ole isoja tai vaadi suuria toimenpiteitä. Isoimmat muutokset tulisi kuitenkin tapahtua ylemmällä tasolla, kuin itse oppilaitoksessa.

Uskomme tutkimuksesta olevan hyötyä Diakoniaopiston SKY-opiston kampukselle. Motivaatio-ongelmat ja tutkimuksessa havaitsemamme epäkohdat eivät liity ainoastaan tutkimuksen kohteena olleeseen kosmetologikouluun. Opinnäytetyömme tutkimuksesta ja sen pohjalta annetuista kehitysehdotuksista voisi olla hyötyä myös muille kosmetologikouluille.

Tutkimuksessamme toteutimme sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen tutkimusosuuden. Koimme tarvitsevamme molemmat tutkimusosuudet, ja saimmekin kvalitatiivisesta tutkimuksesta paljon selventäviä vastauksia kvantitatiiviseen tutkimusosaan. Kvantitatiivisessa tutkimusosuudessa saimme toivomamme määrän täytettyjä kyselylomakkeita. Kvalitatiivisessa osuudessa saimme melko kattavia yksilöhaastatteluja tutkimuksen täydentämiseksi. Havainnointia tehtiin SKY-opiston kampuksella noin vuoden ajan, mikä oli riittävän pitkä aika erilaisen huomioiden tekemiseen. Havainnointi antoi kvalitatiiviselle tutkimusosuudelle ulkopuolisen näkökulman haastateltujen opiskelijoiden näkökulmien lisäksi.

Osa kvantitatiivisen tutkimusosuuden kyselykaavakkeen kysymyksistä oli hyvin suunniteltuja ja hyödyllisiä analysoinnissa. Näiden kysymysten avulla pystyttiin selvittämään oleellisia asioita kosmetologiopiskelijoiden motivaatioon liittyen. Tutkimustulosten analysointivaiheessa kuitenkin huomattiin, että kaavakkeesta olisi voinut jättää muutaman kysymyksen pois, jolloin tutkimus olisi ollut tiiviimpi. Tutkimuslomakkeen analysoinnin helpottamiseksi jokaisen määrällisen kysymyksen vastausvaihtoehto olisi kannattanut numeroida tai aakkostaa. Kaksi-puoleiseen lomakkeeseen olisi ollut myös hyvä merkata ”käännä” sivun alareunaan, sillä yksi vastaaja oli jättänyt epähuomiossa kääntöpuolen tyhjäksi. Tutkimuksen vastaukset eivät oleet sataprosenttisen luotettavia. Luotettavuutta saattoi heikentää se, että kaikki opiskelijat eivät välttämättä halunneet vastata kaikkiin kysymyksiin täysin totuudenmukaisesti ollessaan koulussa muiden opiskelijoiden ympäröimänä. Vastauksien luotettavuutta olisi voinut parantaa esimerkiksi kyselyyn vastaaminen netissä opiskelijan itse valitsemana ajankohtana, mikä tosin olisi luultavasti huonontanut kyselyn vastausprosenttia.

Kvalitatiivisessa osuudessa ei päästy haastattelemaan opiskelijoita jokaisesta kvantitatiiviseen tutkimukseen osallistuneista ryhmistä. Haastattelut tehtiin opiskelijoiden asiakaspalvelun ohessa ja yhdellä opiskelijaryhmällä oli tutkimuksen tekopäivänä teoriaopetusta. Tutkimuksen ei haluttu häiritsevän opetusta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa olisi voinut olla useampi määrällistä tutkimusosuutta tarkentava kysymys. Tutkimusosuudessa olisi voitu myös haastatella enemmän opiskelijoiden elämänhallintaan liittyviä asioita. Nyt kvalitatiivinen osuus keskittyi enemmän motivaatioon ja siihen vaikuttaviin tekijöihin.

Tutkimustulokset eivät kerro kokonaiskuvaa oppilaitoksen opiskelijoiden motivaatiosta, koska kyselytutkimukseen vastasi ainoastaan 50 opiskelijaa, ja vain 44 kyselylomaketta analysoitiin. Jos olisimme tehneet kyselytutkimuksen kaikille SKY-opiston kampuksen kosmetologiopiskelijoille, olisimme saaneet vielä laajemman ja kattavamman kokonaiskuvan opiskelijoiden motivaation tasosta. Päädyimme kuitenkin vertaamaan vain toisen vuoden opiskelijoita keskenään, jotta kaikki vastanneet olisivat opinnoissaan suunnilleen samassa vaiheessa.

Tutkimuksessamme huomasimme opettajilla olevan suuri vaikutus opiskelijoiden motivaatioon. Hyödyllinen lisä tutkimukseen olisi ollut myös opettajien motivaatiotason tutkimus. Oltiin myös voineet haastatella opettajia siitä, kokevatko he opetusryhmissään olevan useita motivaation puutteesta tai elämänhallinnallisista ongelmista kärsiviä opiskelijoita. Myös opiskelijoiden ja koulun henkilöstön omia kehittämideoita olisi voitu kartoittaa ja ottaa huomioon opinnäytetyössä.

Lähteet

Painetut

- Aunola, K. 2018. Tieteellisen kirjoituksen asiantuntijatarkastus. Teoksessa *Motivaatio ja oppiminen*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy
- Byman, R. 2005. Tieteellisen kirjoituksen asiantuntijatarkastus. Teoksessa *Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy
- Collin, K, Paloniemi, S, Rasku-Puttonen, H & Tynjälä, P. 2010. *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus*. Helsinki: WSOYpro.
- Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. 2010. *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu*. Vantaa: Hansaprint.
- Halonen, M. 2002. *Oppimisen lukoista oppimisen avaimiin*. Turku: Kirjapaino Grafia Oy.
- Huhtanen, K. 2011. *Tehostettu tuki perusopetuksessa, Työvälineeksi pedagoginen ennakointi*. Juva: PS-Kustannus
- Jaari, A. 2004. *Itsetunto, elämänhallinta ja arvot*. Helsinki: Helsingin yliopisto
- Järvelä, S., Häkkinen, P., & Lehtinen, E., Arvaja, M. 2006. *Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö*. Helsinki: WSOY
- Keltikangas-Järvinen, L. 2008. *Temperamentti, stressi ja elämänhallinta*. Juva: WSOY.
- Lehtinen, E. & Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. *Kasvatuspsykologia*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy
- Lerikkanen, M. & Pakarinen, E. 2018. Tieteellisen kirjoituksen asiantuntijatarkastus. Teoksessa *Motivaatio ja oppiminen*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy
- Liukkonen, J. 2017. *Psyykkinen Vahvuus*. 3. painos. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Martikainen L. 2009. *Kaaosta vai hallintaa, Nuoren aikuisen elämän haasteet*. Suomi: UNIPress
- Merimaa, E. 2012. Tieteellisen kirjoituksen asiantuntija tarkistus. Teoksessa *Ainutkertainen Oppija*. Vantaa: Hansaprint. 2.painos.
- Niermeyer, R. & Seyffert, M. 2004. *Motivaatio*. Helsinki: Oy Rastor AB
- Paechter, M. & Schweizer, K. 2006. Learning and motivation with virtual tutors. Does it matter if the tutor is visible on the net? Teoksessa M. Pivec. (toim.) *Affective and emotional aspects of human - computer interaction*. IOS Press
- Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992. *Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta*. Aavaranta-sarja n:o 29. Keuruu: Otava.
- Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2010. *Ketä kannattaa opettaa*. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Rantanen, E. & Vehviläinen, J. 2007. *Kannattavaa opiskelua? - Opintojen keskeyttäminen ammatillisissa oppilaitoksissa*. Helsinki: Opetushallitus. Edita Prima Oy
- Ruohotie, P. 1998. *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Oy Edita Ab
- Salmela-Aro, K (Toim.). 2018. *Motivaatio ja oppiminen*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Sydänmaanlakka, P. 2017. Älykäs itsensä johtaminen. 4. painos. Helsinki: Alma Talent.

Tiittula L. & Ruusuvuori J. 2005. Tieteellisen kirjoituksen asiantuntijatarkistus teoksessa: Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosa-
keyhtiö Tammi

Valli, R. 2010. Tieteellisen kirjoituksen asiantuntijatarkistus teoksessa: Ikkunoita tutkimusme-
todeihin I. 3. painos. Juva: WS Bookwell

Whiteley, P. 2002. Motivation. United Kingdom: Capstone Publishing

Willingham, D. 2009. Why Don't Students Like School? USA: Jossey-Bass

Woolfork A. 2007. Educational Psychology, active learning. United States: Allyn & Bacon

Sähköiset

Järvilehto, L. & Martela, F. 2012. Ammattiosaajan hyvä elämä. Viitattu 27.9.2018.
<https://issuu.com/ammattilainen/docs/ammattiosaajanhyvaelama>

Putus, T. 2018. Terveellinen ja turvallinen opiskeluympäristö. Viitattu 23.9.2018
<http://www.oppoportti.fi/op/ote00101/do>

Suomen diakonia opiston internet sivut, Viitattu 11.9.2018
www.sdo.fi

Sky-opiston Toimintakertomus 2017, Vt.Rehtori Anna-Liisa Halsas-Lehto, Viitattu 5.12.2017
www.skyo.fi

Julkaisemattomat

Halsas-Lehto, A. 2018. Koulutuspäällikön haastattelu. 24.9.2018. Suomen Diakoniaopisto. Hel-
sinki.

Suomen Diakoniaopiston johtoryhmä. 2017. Kohti valmentavaa pedagogiikkaa. Viitattu
18.9.2018

Suomen Diakoniaopisto. Arvot, visio, missio ja strategiset painopisteet. Viitattu 18.9.2018

Kuviot

Kuvio 1: Suomen Diakoniaopiston pedagogiset arvot ja visiot (Suomen Diakoniaopisto 2018) ...	8
Kuvio 2: Motivaation ilmenemismuodot (Liukkonen 2017, 31)	16
Kuvio 3: Elämänhallinnan tunne (Liukkonen 2017, 28)	31
Kuvio 4: Väliaikaisesti opintonsa keskeyttäneet kosmetologiopiskelijat (Suomen Diakoniaopisto 2018)	35
Kuvio 5: Oppilaitoksesta pysyvästi eronneet kosmetologiopiskelijat (Suomen Diakoniaopisto 2018)	36
Kuvio 6: Ikäjakauma ja opiskelumuoto	42
Kuvio 7: Kouluympäristön vaikutus	43
Kuvio 8: Opettajien kannustus	44
Kuvio 9: Oppimisvaikeudet ja niiden vaikutus opiskelumotivaatioon	45
Kuvio 10: Opiskelumotivaation heikentyminen	47
Kuvio 11: Opintojen loppuun asti suorittaminen	48
Kuvio 12: Opintojen keskeyttäminen	49
Kuvio 13: Koulutehtävien mieluisuus luokkaryhmittäin	50
Kuvio 14: Elämän päämäärät	51
Kuvio 15: Elämänhallinta	52
Kuvio 16: Elämänhallintaongelmien yhteys opintojen keskeyttämistä harkinneiden määrään	53
Kuvio 17: Motivaation heikentymisen ja elämänhallintaongelmien yhteys	54
Kuvio 18: Motivaatiota laskevia tekijöitä	58
Kuvio 19: Havainnoinnissa esiin tulleet negatiivisesti opiskelumotivaatioon vaikuttavat tekijät	64

Taulukot

Taulukko 1: Keskeyttämiseen vaikuttavat tekijät (Rantanen & Vehviläinen, 2007, 141-143)..	38
---	----

Liitteet

Liite 1: Tutkimuskyselykaavake	81
Liite 2: Haastattelukysymykset.....	84

Liite 1: Tutkimuskyselykaavake

Tutkimuskysely

Tutkimme estenomiopintoihimme liittyen opinnäytetyössämme kosmetologiopiskelijoiden opiskelumotivaatiota. Toivomme sinun auttavan opinnäytetyössämme vastaamalla kyselyymme. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja vain opinnäytetyötä varten.

1. Ikä:
 15-19   20-29   30-

2. Opiskelumuoto:
 päiväopiskelija   iltaopiskelija

3. Kuinka monen vuotta opiskelet?
 1.
 2.
 3.

4. Koetko, että sinua kannustetaan opinnoissasi kotona?
 Kyllä
 Ei

5. Vaikuttaako kouluympäristö (esim. luokkatilat, välineet, laitteet) opiskelumotivaatioosi?
 Kyllä, positiivisella tavalla
 Kyllä, negatiivisella tavalla
 Ei

6. Koetko, että opettajat ovat kannustavia ja lisäävät sitä kautta opiskelumotivaatiotasi?
 Kyllä
 Ei

7. Vaikuttavatko sosiaaliset suhteesi ja tukiverkostosi tai vastaavasti niiden puute opiskelumotivaatioosi?
 Kyllä, positiivisella tavalla
 Kyllä, negatiivisella tavalla
 Ei

8. Onko opiskelumotivaatiosi heikentynyt opintojen aloittamisen jälkeen?
 Kyllä
 Ei

9. Koetko kärsiväsi oppimisvaikeuksista?

Kyllä

Ei

10. Uskotko oppimisvaikeuksien vaikuttavan opiskelumotivaatioosi negatiivisesti?

Kyllä

Ei

11. Uskotko sinulla olevan tarpeeksi motivaatiota opintojen loppuun asti suorittamiseen?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

12. Oletko harkinnut opintojen keskeyttämistä?

Kyllä

Ei

13. Koetko, että pystyt itse vaikuttamaan siihen, millaista elämäsi on?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

14. Koulutehtävien hoitaminen on minulle mieluisaa

Kyllä

Ei

15. Minusta tuntuu, etten ole varma pystynkö pitämään asiat hallinnassani

Kyllä

Ei

Joskus

16. Elämäni tuntuu olevan vailla päämäärää tai tarkoitusta

Kyllä

Ei

17. Tähänastisen elämäni päämäärät ovat olleet täysin selvät

Kyllä

Ei

18. Minulla on usein tunne, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksettömiä

Kyllä

Ei

19. Koetko, että sinulla on hyvä itsetunto?

Kyllä

Ei

20. Onko sinulla terveelliset elämäntavat?

Kyllä

Ei

Kiitos vastauksista ja tsemppiä opintoihin!

Liite 2: Haastattelukysymykset

Haastattelukysymyksiä:

1. Koetko olevasi motivoitunut?
2. Mikä voisi lisätä motivaatiosi / Mitkä asiat motivoivat sinua?
3. Koetko että oppilaitoksen opettajat kannustavat sinua, ja miten he kannustavat?
4. Oletko huomannut oppimisympäristössä muita oppilaita, joilla olisi vaikeuksia motivaation kanssa? Ovatko he vaikuttaneet omaan motivaatioosi?
5. Onko motivaatiosi laskenut ja jos on, miten se on ilmennyt?